

Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich”

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU na lata 2009- 2014

Czernice Borowe, 2008-2009

Spis treści

WSTĘP.....	3
1. CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ STRATEGII	7
1.1. Nazwa i status prawny LGD	7
1.2. Opis procesu budowania partnerstwa.....	7
1.3. Partnerzy	9
1.4. Władze (Organy) statutowe	11
1.5. Struktura ciała decyzyjnego.....	11
1.6. Cele działania	12
1.7. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego	13
1.8. Doświadczenie LGD i Partnerów w realizacji operacji.....	14
2. CHARAKTERYSTYKA OBSZARU OBJĘTEGO LSR.....	15
2.1. Wprowadzenie.....	15
2.2. Dokumenty zewnętrzne mające znaczenie przy charakterystyce LGD.	16
2.3. Zasięg terytorialny i położenie gmin obszaru LGD	18
2.4. Charakterystyka gmin obszaru LGD.....	20
2.5. Charakterystyka obszaru LGD	20
2.6. Ocena społeczno gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej.....	30
3. ANALIZA SWOT OBSZARU LGD.....	46
3.1. Wprowadzenie.....	46
3.2. Analiza dokumentów planistycznych związanych z obszarem LSR.....	49
3.3. Analiza z badań ankietowych przeprowadzonych na terenie 16 gmin wchodzących w skład LGD „Ciuchcia Krasińskich”	49
3.4. Analiza SWOT obszaru LGD	65
3.5. Wnioski z analizy SWOT	72
4. CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LSR ORAZ PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA	73
5. OKREŚLENIE WIZJI I MISJI LGD.....	87
6. SPÓJNOŚĆ SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR.....	90
7. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ	92
8. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PLANOWANYCH W RAMACH LSR PRZEDSIĘWZIĘĆ	94
9. PROCEDURA WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD	95
10. OKREŚLENIE BUDŻETU LSR.....	108
11. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA LSR	110
12. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR.....	113
13. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ	115
14. POWIĄZANIA LSR Z DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR.....	116
15. PLANOWANE DZIAŁANIA I PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE LGD.	121
16. WPLYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH.....	122
17. INFORMACJA O ZAŁĄCZNIKACH.....	124

Wstęp

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR), będąc jednym z najważniejszych elementów podejścia LEADER, jest podstawowym dokumentem strategicznym opisującym realizację celów oraz projektów określonych i przyjętych do realizacji przez Fundację Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich” (LGD) w okresie lat 2009-2015 na obszarze jej działania.

Leader to europejski program wspierający społeczności, które stawiają na współpracę partnerską. Inicjatywa LEADER realizowana jest w Unii Europejskiej od 1991r. stanowi nowe podejście do rozwiązywania problemów wsi. Warunkiem niezbędnym do pełnego i skutecznego realizowania polityki wobec obszarów wiejskich jest zaangażowanie społeczności wiejskich w proces podejmowania decyzji na poziomie lokalnym. W krajach Unii Europejskiej powstało ponad 1000 Lokalnych Grup Działania (LGD) funkcjonujących na poziomie lokalnym. W Polsce działa około 200 grup. Przez swoje działania i inicjatywy dają pole do aktywności mieszkańcom wsi, wykorzystując w sposób innowacyjny lokalne zasoby przyrodniczo- kulturowe, przyczyniając się do tworzenia miejsc pracy i promocji obszarów wiejskich. LEADER kładzie silny nacisk na partnerstwo pomiędzy trzema sektorami: publicznym, społecznym i ekonomicznym oraz na tworzenie pomiędzy nimi sieci powiązań celem wymiany doświadczeń, wzajemnej współpracy i realizacji wspólnych projektów.

W latach 2009- 2015 Leader będzie realizowany w Polsce w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich działania Osi 3 i 4.

Przygotowanie LSR było również obligowane uczestnictwem LGD w realizacji osi 4. Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW), skutkującym możliwością pozyskania środków na dofinansowanie realizacji LSR. Jednocześnie przyjęcie takiego okresu czasowego realizacji LSR wynika m.in. z konieczności zachowania zgodności z dokumentami strategicznymi i operacyjnymi opracowanymi na poziomie kraju (głównie PROW, Krajowe i Regionalne Programy Operacyjne na lata 2007-2013, oraz województwa (Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2020 roku), Krajowy Program Rozwoju Wsi na lata 2007-2015, a także uwzględnia okres zakończenia rozliczania projektów dofinansowanych z funduszy Unii Europejskiej w roku 2015. Oznacza to, że czas realizacji LSR pokrywa się z nowym okresem programowania i rozliczania środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

LSR ma za zadanie umożliwienie mieszkańcom obszaru objętego tą strategią realizację własnych projektów, które powinny przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. m.in. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności czy stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy.

W ramach realizacji LSR, zatwierdzonej przez Samorząd Województwa Mazowieckiego LGD wybiera projekty do realizacji w ramach środków przyznanych na realizację strategii. Członkowie lub pracownicy LGD będą pomagać wnioskodawcom w przygotowaniu projektów. Wnioski te mogą dotyczyć projektów kwalifikujących się do udzielenia pomocy w ramach działań osi 3. Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 - **Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej:**

1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej;
2. Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
3. Odnowa i rozwój wsi;
4. innych projektów zwanych dalej „małymi projektami”, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3, ale przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi, tj.

poprawy jakości życia lub większego zróżnicowania działalności gospodarczej na obszarze działania LGD.

Prezentowana Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) opracowana została przez członków i konsultantów zewnętrznych Partnerskiej Grupy Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich” (LGD) dla obszaru szesnastu gmin, na którym działa LGD, położonych na terenie czterech powiatów Północnego Mazowsza.

Są to gminy:

- **Chorzele**
- **Ciechanów**
- **Czernice Borowe**
- **Dzierzgowo**
- **Grudusk**
- **Karniewo**
- **Krasne**
- **Krzynowłoga Mała**
- **Ojrzeń**
- **Opinogóra Górna**
- **Przasnysz**
- **Regimin**
- **Sońsk**
- **Stupsk**
- **Szydłowo**
- **Wiecznia Kościelna**

Opracowana Strategia nie dotyczy wszystkich spraw i problemów występujących na danym terenie, ale podstawowa jej koncepcja koncentruje się wokół głównego priorytetu, jakim **jest wielofunkcyjny, trwały i zrównoważony rozwój obszaru LGD**, który w opinii autorów i członków LGD jest zgodny z zadaniami osi 3. i 4. PROW, z większością sektorowych, wojewódzkich i lokalnych (gminnych i powiatowych) strategii i programów dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, a przede wszystkim z Programem Wspólnej Polityki Rolnej przyjętej dla krajów członkowskich UE.

W myśl przyjętej koncepcji wielofunkcyjnego i zrównoważonego rozwoju LSR powinna być instrumentem LGD, który w istotny sposób przyczyni się do polepszania jakości życia na obszarze LGD poprzez:

- rozwój przedsiębiorczości i zróżnicowania struktury mieszkańców pod względem źródeł dochodów i zawodów,
- wykorzystanie energii odnawialnej,
- rozwój turystyki wiejskiej i agroturystyki,
- zachowania walorów krajobrazowych oraz środowiska naturalnego, tj. bogactw siedlisk i różnorodności biologicznej, a także dziedzictwa kulturowego wsi,
- wzrost aktywizacji społecznej i budowanie lokalnych więzi społecznych.

Działania w ramach wdrażania LSR, w celu uzyskania efektu synergii, skorelowane będą z realizacją przez LGD innych programów i projektów związanych z rozwojem obszarów wiejskich.

Obszar 16 gmin, które przystąpiły do partnerstwa LGD i jest objęty LSR jest w miarę jednorodnym obszarem wiejskim, charakteryzującym się wewnętrzną spójnością społeczną, wspólną historią i tradycjami, poczuciem jedności oraz rosnącym poczuciem świadomości

lokalnych liderów, co do znaczenia własnych - lokalnych zasobów w dążeniu do trwałego, zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Prezentowana LSR jest efektem dwumiesięcznej pracy, spotkań, dyskusji, warsztatów i konsultacji, koncentruje się na korzyściach płynących z kompleksowego, zintegrowanego, partnerskiego i perspektywicznego podejścia. Przystępując do tworzenia LSR przyjęto, że zdefiniowanie, określenie i osiągnięcie jej celów będzie możliwe dzięki wzajemnemu kontaktowaniu się różnych podmiotów życia społecznego, wyrażających swoje stanowiska i wspierających rozwój obszaru, który zamieszkują, zgodnie ze wspólnie wypracowaną i sformułowaną wizją przyszłości. Zintegrowane, partnerskie planowanie rozwoju, dzięki swej kompleksowości, otwartości i wszechstronności jest najlepszym sposobem tworzenia warunków dla wielofunkcyjnego, lokalnego rozwoju obszarów wiejskich. Opiera się to na założeniu, że społeczność lokalna, a konkretnie mieszkańcy, którzy chcą coś zrobić dla swojego regionu, są najbardziej predestynowani do tego, żeby tworzyć wizję swojej przyszłości w formie strategii, z którą będą się utozsamiać i którą będą chcieli realizować.

Powołany przez Zarząd LDG zespół do opracowania LSR przywiązywał szczególną wagę do działań szkoleniowo-doradczych, konsultacyjnych i warsztatowych realizowanych równoległe do toczących się prac nad założeniami merytorycznymi, nad wypracowaniem wizji, misji oraz celów ogólnych i szczegółowych. Działania te i prowadzone warsztaty spowodowały nie tylko pogłębienie wiedzy uczestników LGD, lecz także ukształtowały umiejętności i postawy niezbędne przy tworzeniu LSR, jak przedsiębiorczość i samoorganizacja. Zastosowano nowoczesne techniki i metody komunikacji grupowej (ukierunkowana konwersacja, moderacja wizualna), umożliwiające partycypatywny charakter procesu tworzenia Strategii.

Prezentowana LSR jest własnym dziełem LGD *Ciuchcia Krasieńskich*, dzięki któremu będzie ona mogła w sposób racjonalny i skoordynowany organizować swoje przyszłe działanie, w ramach przyjętej hierarchizacji celów, zadań i planowanych projektów. Dynamiczny charakter strategii wskazuje na potrzebę stałego weryfikowania jej założeń w stosunku do zmieniających się cech obszaru LGD i jego otoczenia. Konieczne będzie również stałe monitorowanie przez LGD procesu realizacji LSR oraz czy postępujący proces rozwoju gospodarczego, realizowany na tym obszarze, nie degraduje przypadkiem zasobów przyrodniczych.

Realizacja celów, zadań i projektów nakreślonych w LSR oraz następujące obecnie szybkie zmiany uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych będą zmuszać LGD do okresowych zmian metod działania i sposobów osiągania celów. Dlatego też przyjmuje się, że niniejsza LSR ma charakter otwarty, a jednocześnie nadrzędny nad wszystkimi innymi dokumentami planistycznymi, strategiami i projektami opracowywanymi przez LGD *Ciuchcia Krasieńskich*.

Osoby uczestniczące w opracowaniu LSR

Piotr Pasyniuk	- Instytut Budownictwa, Elektryfikacji i Mechanizacji Rolnictwa,
Danuta Gołaszewska	- Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie Oddział w Ostrołęce
Andrzej Niedek	- Członek Rady Programowej LGD
Anna Kienik	- Prezes Zarządu LGD
Małgorzata Brzezińska	- Skarbnik Zarządu LGD
Krzysztof Twardowski	- Członek Zarządu LGD
Bartosz Jakóbiak	- Przewodniczący Prezydium Rady Fundacji
Sylwester Kienig	- Sekretarz Prezydium Rady Fundacji
Jan Wołosz	- Sekretarz Zarządu Fundacji
Beata Klimkowska	- Urząd Gminy Czernice Borowe

oraz Koordynatorzy Gminni:

Magdalena Walaszczyk	- Urząd Miasta i Gminy Chorzele
Aneta Abramczyk	- Urząd Miasta i Gminy Chorzele
Dorota Lechowicz	- Urząd Gminy Regimin
Artur Kacprzak	- Urząd Gminy Dzierzgowo
Monika Słonecka	- Urząd Gminy Stupsk
Marian Biadań	- Sekretarz Urzędu Gminy Stupsk
Maria Prusinowska	- Urząd Gminy w Wieczfni Kościelnej
Danuta Radomska	- Gminna Biblioteka Publiczna w Przasnyszu
Grażyna Wróblewska	- Wójt Gminy Przasnysz
Marta Makijonko	- Urząd Gminy Ciechanów
Stanisław Bialik	- Sekretarz Urzędu Gminy Szydłowo
Marcin Kłobucki	- Urząd Gminy Szydłowo
Ewa Ostrowska	- Urząd Gminy Krzynowłoga Mała
Karolina Śmigielska	- Urząd Gminy Czernice Borowe
Monika Janowska	- Urząd Gminy Czernice Borowe
Magdalena Wójcik	- Centrum Kształcenia na Odległość na Wsiach w Czernicach Borowych
Cezary Tybuchowski	- Urząd Gminy Ojrzeń
Marcin Kosuda	- Urząd Gminy Ojrzeń
Adam Milewski	- Urząd Gminy Karniewo
Marek Szpakut	- Gminny Ośrodek Kultury w Grudusku
Jacek Oglęcki	- Wójt Gminy Grudusk
Andrzej Czarniewicz	- Urząd Gminy Grudusk
Katarzyna Ptasiewicz	- Sekretarz Urzędu Gminy Sońsk
Małgorzata Kołakowska	- Urząd Gminy Opinogóra Górna
Emil Świszcz	- Gminne Centrum Informacji w Opinogórze Górnej

1. Charakterystyka LGD jako jednostki odpowiedzialnej za realizację strategii

1.1. Nazwa i status prawny LGD

Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „CIUCHCIA KRASIŃSKICH”, ustanowiona została aktem notarialnym sporządzonym przez Notariusza Andrzeja Piątkowskiego w Urzędzie Gminy Krasne w miejscowości Krasne, przy ul. Mickiewicza 23, w dniu 20 kwietnia 2006 roku, Rep. A. Nr 2743/2006.

Akt rejestracji

Data rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 20 czerwca 2006r.

Numer KRS: 0000258336

1.2. Opis procesu budowania partnerstwa

Pomysł powołania lokalnego partnerstwa pojawił się w trakcie realizowania inicjatywy wytyczania szlaku rowerowego Warszawa–Mazury, przebiegającego przez ziemię przasnyską – gminy Karniewo, Krasne i Przasnysz. Inicjatywa wytyczenia szlaku, podjęta przez liderów Stowarzyszenia Ekologów Dorzecza Narwi i Bugu – Mariana Wołosza i Andrzeja Dołęgę – została przedstawiona na spotkaniu Lokalnej Organizacji Turystycznej LOT w 2004 roku. Na spotkaniu tym Marian Wołosz, który ukończył kurs Animatorów Partnerstw Lokalnych Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, przedstawił ideę i cele Programu LEADER+. Szczególne zainteresowanie tym Programem wyraził wójt gminy Krasne, który później zorganizował spotkanie samorządowe, zachęcające okoliczne gminy do wzięcia udziału w tym Programie. Ostatecznie zainteresowanie zadeklarowały cztery gminy – Krasne, Karniewo, Czernice Borowe i Przasnysz – w imieniu, których projekt do schematu I Programu LEADER+ złożyła gmina Krasne. Oczekując na rozpoczęcie realizacji projektu wspomniane Stowarzyszenie Ekologów zorganizowało dwa wyjazdy studyjne dla lokalnych liderów z czterech gmin na Warmię – gdzie działała już inicjatywa „Partnerstwo dla Warmii” oraz na Pomorze, do Partnerstwa „Naszyjnik Północy”. Celem tego wyjazdu było zaznajomienie liderów samorządowych z funkcjonującymi już partnerstwami międzysektorowymi, w których uczestniczyli przedstawiciele sektora samorządowego, społecznego i miejscowego biznesu. Wyjazdy te pokazały, że budowa partnerstwa jest możliwa w polskich warunkach i nie stanowi zagrożenia dla lokalnej władzy. Można uznać, że inicjatorem lokalnej inicjatywy rozwojowej i stworzenia projektu do Schematu I Programu LEADER+ byli przedstawiciele lokalnej organizacji pozarządowej, którzy potrafili nim zainteresować liderów samorządowych.

Pod koniec 2005 roku została podpisana umowa z Fundacją FAPA przez gminę Krasne, a w dniu 13.12.2005 odbyło się pierwsze spotkanie zespołu mającego zarządzać projektem, które zainicjowało jego realizację. W skład zespołu zarządzającego weszły reprezentatywne osoby z sektora zarówno samorządowego, jaki i społecznego i gospodarczego. Powołano koordynatorów gminnych, odpowiedzialnych za realizację zadań objętych projektem na terenie poszczególnych gmin. Na przełomie roku 2005 i 2006-go odbył się cykl debat problemowych liderów i reprezentantów społeczności lokalnych, z udziałem ekspertów, wykładowców i znawców Programu LEADER. W trakcie tych spotkań wyłoniono grupę osób do opracowania lokalnej Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W jej skład weszły osoby z różnych sektorów społeczno-gospodarczych: publiczno-samorządowego, pozarządowego i lokalnych przedsiębiorstw. Na spotkaniu grupy, które odbyło się 17 stycznia 2006 roku w Karniewie, dokonano analizy potencjału merytoryczno-organizacyjnego grupy i ustalono listę jej potencjalnych sprzymierzeńców.

W celu wzmocnienia strukturalnego grupy zorganizowano kilka wyjazdowych spotkań integracyjnych, konsolidujących i ją i budujących wzajemne zaufanie. Wykłady i warsztaty nt. budowy partnerstwa i tworzenia strategii ZSRW przez Lokalną Grupę Działania – partnerstwo międzysektorowe – było prowadzone przez konsultanta Andrzeja Niedek. Podsumowując dotychczasowy etap realizacji projektu stwierdzono, że w zawiązywanym partnerstwie istnieje zbyt wąska reprezentacja sektora biznesu. W tym celu zorganizowano lokalną debatę społeczną nt. roli sektora MSP w Programie LEADER+. Efektem prowadzonej debaty i przeprowadzonych spotkań było dołączenie do tworzonej LAG kilkunastu osób z tego sektora. W trakcie prowadzonych warsztatów przygotowujących do utworzenia ZSRW, uczestnicy LAG – partnerzy – zapoznali się z szeregiem dokumentów niezbędnych do jej sporządzenia, jak: Gminne Strategie Rozwoju, Plany Rozwoju Lokalnego, Plany Przestrzennego Zagospodarowania, Wieloletnie Plany Inwestycyjne, strategię branżowe. Na podstawie doświadczeń reprezentantów poszczególnych sektorów partnerstwo (LAG) dokonało analizy SWOT obszaru swojego działania. Okazało się, że wiedza uczestników o swoim regionie ma charakter komplementarny. Każdy z uczestników partnerstwa przedstawił propozycje tematów, celów i zapisów, jakie powinny się znaleźć i być rozwinięte w ZSRW. Dokonano wyboru tematów priorytetowych, określono wizję, misję, priorytety, cele strategiczne i operacyjne. Działania te zintegrowały, umocniły i zjednoczyły grupę w realizacji wspólnego przedsięwzięcia projektowania atrakcyjnej przyszłości dla swojego regionu.

Na spotkaniu w dniach 5 – 6.04.2006 r. w „Chacie za wsią” k. Pułtуска podjęto wspólnie decyzję o wyborze formy prawnej partnerstwa oraz wybrano jego logo. Wybrano Fundację jako najbardziej odpowiednią do realizacji planowanych działań grupy. W dniu 20.04.2006 w siedzibie Urzędu Gminy Krasne odbyło się zebranie założycielskie, uchwalono statut i wybrano władze Fundacji. Po dostarczeniu dokumentów rejestrowych do Sądu grupa partnerska opracowała Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich dla obszaru LGD i rozpoczęła pracę nad wnioskiem do II schematu LEADER’a oraz nad sformułowaniem 3-4 letnich zadań dla LGD. Złożono także projekt do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu FIO na utworzenie gminnego, informatycznego centrum przedsiębiorczości.

Kolejne działania LGD związane były ze złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu w ramach Pilotażowego Programu Leader+ , który po długim oczekiwaniu na ocenę został pozytywnie oceniony. Poczyniono także starania o zorganizowanie kredytowania przedsięwzięć planowanych przez LGD w ramach realizacji schematy II PPL+.

W trakcie ponad dwuletniej działalności LGD wykazała się nie tylko zrealizowanym projektem w ramach programu Leader+ lecz również zrealizowała kilkanaście projektów dofinansowanych ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

W związku z tym, że po zakończeniu działań i projektów PPL+ nastąpił okres tworzenia nowych partnerstw LGD lub poszerzenia już istniejących, LGD „Ciuchcia Krasieńskich” posiadając doświadczenie i potencjał organizacyjny przystąpiła w 2008 roku do powiększania obszaru działania. Zaproponowała gminom okolicznym, które same nie podjęły trudu tworzenia własnej LGD, przystąpienie do partnerstwa. W 2008 roku odbyły się w Urzędach Gmin liczne spotkania informacyjne o Programie Leader i działalności LGD „Ciuchcia Krasieńskich”. Efektem tych spotkań było nawiązanie współpracy z samorządami gminnymi i podejmowanie przez Rady Gmin uchwał o przystąpieniu do naszego LGD.

1.3. Partnerzy

Partnerem Fundacji obligatoryjnie są przedstawiciele każdej z jednostek samorządu terytorialnego gmin. Partnerstwo obejmuje swoim działaniem obszar gmin: Chorzele, Ciechanów, Czernice Borowe, Dzierzgowo, Grudusk, Karniewo, Krasne, Krzynowłoga Mała, Ojrzeń, Opinogóra Górna, Przasnysz, Regimin, Sońsk, Stupsk, Szydłowo, Wieczfnia Kościelna oraz osoby fizyczne i prawne oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej zamieszkujące lub prowadzące działalność na terenie działania Fundacji.

Tabela 1. Lista nowych Partnerów Lokalnej Grupy Działania przyjętych w trakcie powiększania Partnerstwa

L.p.	Nazwa Partnera	Sektor publiczny/społeczny/gospodarczy
1.	Miasto i Gmina Chorzele	sektor publiczny
2.	Gmina Ciechanów	sektor publiczny
3.	Gmina Dzierzgowo	sektor publiczny
4.	Gmina Grudusk	sektor publiczny
5.	Gmina Krzynowłoga Mała	sektor publiczny
6.	Gmina Ojrzeń	sektor publiczny
7.	Gmina Opinogóra Górna	sektor publiczny
8.	Gmina Regimin	sektor publiczny
9.	Gmina Sońsk	sektor publiczny
10.	Gmina Stupsk	sektor publiczny
11.	Gmina Szydłowo	sektor publiczny
12.	Gmina Wieczfnia Kościelna	sektor publiczny
13.	Mazowiecka Izba Rolnicza	sektor publiczny
14.	Ochotnicza Straż Pożarna w Czernicach Borowych	sektor społeczny
15.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zarębach	sektor społeczny
16.	Ochotnicza Straż Pożarna w Lesznie	sektor społeczny
17.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych „Arka”, Dzierzgowo	sektor społeczny
18.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Konopki	sektor społeczny
19.	Stowarzyszenie „Nasze Bezpieczeństwo”, Chorzele	sektor gospodarczy
20.	Krzysztof Miecznikowski, RYS Pracownia Sztuk Plastycznych, Przasnysz	sektor gospodarczy
21.	Alina Czaplicka, Przedsiębiorstwo Handlowe „Alinam”, Ciechanów	sektor gospodarczy
22.	Kazimierz Jan Jarczewski, Zakład Mechaniczno Budowlany, Pęczcin	sektor gospodarczy

Zasady przyjmowania nowych członków/Partnerów

1. Prezydium Zgromadzenia Fundatorów jest organem powołanym na okres trwania kadencji Rady Fundacji do przyjmowania i odwoływania na mocy uchwały nowych członków Rady Fundacji, o których mówi § 23 ust. 1 Statutu.
2. Uchwały o przyjęciu nowych członków do Rady Fundacji podejmowane są przez Prezydium Zgromadzenia w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów, przy obecności wszystkich członków Prezydium Zgromadzenia. Partnerem Fundacji są przedstawiciele każdej z jednostek samorządu terytorialnego gmin, o których mowa w § 3 ust. 2 Statutu, osoby fizyczne i prawne zamieszkujące lub prowadzące działalność na terenie działania Fundacji oraz jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej mające siedzibę lub prowadzące działalność na terenie działania Fundacji.

3. Co najmniej 50% członków Rady Fundacji powinni stanowić przedstawiciele Partnerów społecznych i gospodarczych, zamieszkujących lub działających na terenie gmin objętych działaniem Fundacji, przy czym w składzie Rady powinno być nie mniej niż 40% kobiet i nie mniej niż 40% mężczyzn.
4. Partnerzy prawni Fundacji wskazując swojego kandydata na członka Rady obowiązani są zachować wymogi określone w § 23, ust. 4 Statutu.

Struktura Organu LGD do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia Nr1698/2005, tzw. organ decyzyjny zgodnie z zapisami Statutu Fundacji:

Komisja Oceny Projektów, jest organem decyzyjnym powołanym do wyboru operacji służących realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.

Członkowie Komisji zostają powołani na drodze uchwały podjętej przez Radę Fundacji.

Członkami Komisji mogą być:

- członkowie Rady Fundacji;
- pełnomocnicy członków lub Partnerów Rady Fundacji;
- osoby rekomendowane przez Zarząd.

Komisja działa na podstawie postanowień statutu oraz regulaminu merytoryczno-organizacyjnego Komisji, opracowanego przez Zarząd Fundacji i zatwierdzonego na drodze uchwały przez Radę Fundacji.

W skład Komisji wchodzi od 16 do 33 osób wybieranych i odwoływanych przez Radę Fundacji na wniosek Zarządu Fundacji, zapewniający równą reprezentację przedstawicieli gmin będących Partnerami i członkami Rady Fundacji, z tym zastrzeżeniem, że:

- co najmniej 50% składu Komisji stanowią podmioty, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – tj. partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, a działającymi na obszarze, którego dotyczy Lokalna Strategia Rozwoju;
- co najmniej jeden członek Komisji powinien reprezentować obszar gminy wymienionej w § 3, ust.2 Statutu Fundacji;
- co najmniej 50% członków Komisji powinno zamieszkiwać obszar objęty działalnością LSR przynajmniej 3 lata przed ich powołaniem;
- członkiem Komisji nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem karnym;
- członkowie Komisji powinni być wybierani spośród osób, które posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków unijnych;
- co najmniej jedna osoba spośród członków Komisji powinna posiadać udokumentowaną znajomość przynajmniej jednego języka roboczego UE (angielski, francuski lub niemiecki) w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.

Skład organu decyzyjnego do wyboru operacji jest określony na podstawie uchwały Rady Fundacji Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasińskich” powołującej

członków Komisji Oceny Projektów strukturę przedstawia załącznik do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR stanowi Załącznik Nr 2 do LSR i podlega aktualizacji.

1.4. Władze (Organy) statutowe

Organy Fundacji (LGD) stanowią:

- Zgromadzenie Fundatorów
- Prezydium Fundatorów
- Rada Fundacji
- Zarząd Fundacji
- Komisja Oceny Projektów
- Rada Programowa
-

1.5. Struktura ciała decyzyjnego

1. Komisja Oceny Projektów (Komisja) jest organem decyzyjnym powołanym do wyboru operacji służących realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju.
2. Do kompetencji Komisji należy wybór operacji oraz typowanie i opiniowanie wniosków o dofinansowanie z funduszy strukturalnych, Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rybackiego projektów zgodnych z Lokalną Strategią Rozwoju w okresie programowania 2007-2013.
3. Członkowie Komisji zostają powołani na drodze uchwały podjętej przez Prezydium Rady Fundacji poprzedzonej złożeniem pisemnej deklaracji o przystąpieniu do Komisji, opracowanej przez Zarząd Fundacji.
4. Komisja działa na podstawie postanowień niniejszego statutu oraz regulaminu merytoryczno-organizacyjnego Komisji opracowanego przez Zarząd Fundacji i zatwierdzonego na drodze uchwały przez Radę Fundacji
5. W skład Komisji wchodzi od 16 do 33 osób wybieranych i odwoływanych przez Radę Fundacji na wniosek Zarządu Fundacji, zapewniający równą reprezentację przedstawicieli gmin będących Partnerami i członkami Rady Fundacji, z tym zastrzeżeniem, że:
 - a) co najmniej 50% składu Komisji stanowią podmioty, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – tj. partnerzy gospodarczy i społeczni oraz inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie równości mężczyzn i kobiet, a działającymi na obszarze, którego dotyczy Lokalna Strategia Rozwoju;
 - b) co najmniej jeden członek Komisji powinien reprezentować obszar gminy objętych LSR;
 - c) co najmniej 50% członków Komisji powinno zamieszkiwać obszar objęty działalnością LSR przynajmniej 3 lata przed ich powołaniem,
 - d) członkiem Komisji nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem karnym;
 - e) członkowi Komisji powinni być wybierani spośród osób, które posiadają doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków unijnych;

- f) co najmniej jedna osoba spośród członków Komisji powinna posiadać udokumentowaną znajomość przynajmniej jednego języka roboczego UE (angielski, francuski lub niemiecki) w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.
6. Komisja na pierwszym posiedzeniu, które zwołuje Prezes Zarządu wybiera Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego i Sekretarza.
 7. Przewodniczący Komisji lub podczas jego nieobecności Wiceprzewodniczący zwołuje posiedzenia Komisji i im przewodniczy.
 8. Obsługę posiedzeń Komisji zapewnia Biuro Zarząd Fundacji.

Szczegółowy zakres pracy Komisji ustala Regulamin Organizacyjny Komisji uchwalony przez Radę Fundacji LGD stanowiący załącznik Nr 2 do LSR .

1.6. Cele działania

Celem Fundacji, jako Lokalnej Grupy Działania, zwanej dalej „LGD” w rozumieniu przepisów Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, zwanym dalej PROW jest działanie na rzecz zrównoważonego, trwałego rozwoju obszarów wiejskich na terenie działania Fundacji określonym w § 3 ust. 2 niniejszego statutu, a w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja Lokalnej Strategii (LSR) dla obszaru gmin objętych działaniem Fundacji w rozumieniu przepisów PROW.
2. Wdrażanie i wspieranie działań na rzecz realizacji LSR prowadzących do:
 - poprawy jakości życia na obszarach wiejskich,
 - różnicowania działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia alternatywnych źródeł dochodu i tworzenia miejsc pracy poza rolnictwem,
 - rozwoju turystyki wiejskiej, w szczególności agro- i ekoturystyki, infrastruktury turystycznej oraz podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszaru LGD w oparciu o własne zasoby,
 - aktywizowania i mobilizowania społeczności lokalnych do brania aktywnego udziału w procesie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich na terenie działania Fundacji,
 - rozwijania i umacniania postaw nastawionych na aktywne współdziałanie w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;
 - upowszechniania i wymiany informacji o inicjatywach związanych z aktywizacją ludności na obszarach wiejskich objętych działaniem LGD,
 - promocji lokalnych produktów rolno-spożywczych, a w szczególności wspierania działań mających na celu poprawę dostępu do rynku dla małych podmiotów produkcyjnych,
 - popularyzacji, rozwoju produkcji i promocji wyrobów lokalnych, regionalnych i produktów tradycyjnych,
 - wspierania i inicjowanie działań ukierunkowanych na wzrost zainteresowania i wykorzystania alternatywnych i odnawialnych źródeł energii,
 - wykorzystania nowoczesnych technik informatycznych w nauce, edukacji i doradztwie dla wsi i rolnictwa,
 - formowania powszechnej, lokalnej edukacji informatycznej,
 - zachowania i odtwarzania dziedzictwa kulturowego, historycznego i przyrodniczego wsi oraz waloryzacji zasobów przyrodniczych i historyczno-kulturowych obszaru działania Fundacji,

- zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów wiejskich poprzez wzrost ilości atestowanych gospodarstw ekologicznych i wprowadzanie programów rolno-środowiskowych.
 - wdrażania innowacji, *know-how* i nowych technologii w celu podniesienia konkurencyjności produktów i usług świadczonych na terenach wiejskich objętych działaniem Fundacji,
3. Wzmacnianie przetwórstwa rolno-spożywczego produktów rolnych, w szczególności na bazie produktów rolnictwa ekologicznego.
 4. Aktywizowanie mieszkańców i wzmacnianie kapitału społecznego poprzez:
 - poprawę infrastruktury społecznej dotyczącej kultury, sportu i rekreacji, edukacji i zdrowia w oparciu o tradycyjne obyczaje, święta, kulturę kulinarną;
 - rozwój przedsiębiorczości oraz promocję zatrudnienia i aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy obszarach gmin wiejskich,
 - promowanie różnorodnych programów, projektów twórczych i dzieł wzbogacających życie kulturalne o nowe wartości – jak również wspomaganie przedsięwzięć służących podtrzymaniu tradycji kultury narodowej i regionalnej,
 - kształtowanie świadomości społecznej, dotyczącej roli i wpływu czystego środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego na wzrost potencjału rozwojowego regionu,
 - rozwój społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy na obszarach wiejskich.
 5. Działanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijanie kontaktów i współpracy między społecznościami i innymi LGD w układzie krajowym i międzynarodowym.
 6. Działanie na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałanie patologiom społecznym.
 7. Podejmowanie i realizowanie innych społecznie i gospodarczo ważnych celów dla gmin, których obszary zostaną objęte działaniami przewidzianymi w LSR, związanych z ich wielofunkcyjnym i zrównoważonym rozwojem gospodarczym, społecznym i kulturowym.

1.7. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Fundacja Partnerska Grupa Lokalnego Działania „Ciuchcia Krasieńskich” w ciągu dwóch lat swojej działalności zrealizowała projekt dofinansowany w ramach Pilotażowego Programu Leader+, Schemat II oraz kilkanaście projektów dofinansowanych ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Wśród nich były projekty szkoleniowe, kulturalne, z zakresu rekreacji i turystyki oraz opracowywania dokumentów strategicznych. Przedstawiciele Gmin wchodzących w skład Partnerstwa mają doświadczenie w zakresie przygotowywania i realizowania projektów świadczą o tym wykształcenie, ukończone szkolenia, kwalifikacje językowe oraz zrealizowany projekty na obszarze LGD w ramach programów:

1. SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, Pilotażowy Program Leader+, Schemat I
2. Samorządowego Instrumentu Wsparcia Rozwoju Mazowsza, Komponenty B, C,D,E
3. SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich – Odnowa i rozwój wsi,

4. Programu SAPARD w zakresie infrastruktury drogowej
5. w zakresie doposażenia OSP w sprzęt ratowniczy
6. Programy PFRON
7. Europejskiego Funduszu Społecznego

Partnerzy LGD wykazują się dużym doświadczeniem we współpracy z organizacjami pozarządowymi, lokalnym biznesem. Organizacje pozarządowe działają również w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i często korzystają z konkursowych środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Przedstawiciele Komisji Oceny Projektów wykazują się wiedzą w zakresie funduszu strukturalnych, zasad pozyskiwania przez gminy środków pomocowych z programów krajowych i Unii Europejskiej. Jedna osoba ze składu Komisji oceny projektów posiada niezbędne kwalifikacje językowe.

1.8. Doświadczenie LGD i Partnerów w realizacji operacji

Poszerzone Partnerstwo LGD „Ciuchcia Krasieńskich” to grupa organizacji, instytucji i przedsiębiorców o szerokim i różnorodnym doświadczeniu projektowym. Poszczególne partnerzy: gminy, Fundacja PGLD „Ciuchcia Krasieńskich” oraz przedstawiciele innych sektorów reprezentowanych w Partnerstwie mieli warunki do realizacji projektów w poprzednim i obecnym programowaniu. Dzięki temu pozwoliło to skupić wokół LGD grupę osób, fachowców o wysokich kwalifikacjach i znajomości programów krajowych i zewnętrznych o bogatym doświadczeniu we wdrażaniu własnych projektów. Na uwagę zasługuje ilość gmin, które zrealizowały projekty w ramach programu „Odnowa wsi ...”. Na przykład jedna z gmin zrealizowała 3 projekty, lecz nie jest to jedyna jednostka samorządowa, która korzystała z tego programu. Idea programu wymagała na jednostkach szerokich konsultacji społecznych i aprobaty mieszkańców i organizacji. Korzystnie również wygląda podsumowanie projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, gdzie jedna gmina realizując projekt obejmowała nim nie tylko mieszkańców swojej gminy lecz również zapraszała do współpracy sąsiednie jednostki samorządu i ich mieszkańców. Wspomnieć należy również o wielu projektach infrastrukturalnych zrealizowanych na obszarze Partnerstwa. Duże doświadczenie i kwalifikacje osób które reprezentują partnerów w organie decyzyjnym pozwalają stwierdzić, że mimo liczności członków będzie to organ sprawny i merytorycznie przygotowany do wyboru operacji wynikających z LSR.

Fundacja, która jest spoiwem Partnerstwa również w swojej prawie trzyletniej działalności realizowała projekty, wspomniany już Pilotażowy Program Leader+, Schemat I i Schemat II, ale również liczne zadania dofinansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Biuro, które w głównej mierze będzie odpowiedzialne za sprawną organizację procesów zaplanowanych w projekcie, posiada doświadczenie projektowe w zakresie wnioskowania, realizacji i sprawozdawczości. Zakładając, że Partnerzy są właściwie reprezentowani mamy dużą szansę na właściwą realizację. Bardzo duże doświadczenie Partnerów w wielu programach w zakresie realizacji operacji przedstawia załącznik do LSR. Partnerzy z mniejszym doświadczeniem, co nie znaczy, że nie posiadają doświadczenia i akceptacji społecznej dla swoich działań (lokalne stowarzyszenia, OSP) będą mogli zyskać nowe doświadczenie, wsparci zostaną szkoleniami oraz bieżącym wsparciem przez biuro LGD.

Lokalny biznes reprezentowany w LGD to firmy z długim stażem, firmy o dobrej renomie i otwarte na działania w zakresie rozwoju nie tylko własnych firm ale ogólnej poprawy sytuacji gospodarczej na obszarze LGD.

Partnerzy zrealizowali między innymi projekty z programów:

1. Samorządowego Instrumentu Wsparcia Rozwoju Mazowsza, Komponenty B, C, D, E;

2. SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich – Odnowa wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego;
3. Programu SAPARD w zakresie infrastruktury drogowej;
4. w zakresie wyposażenia OSP w sprzęt ratowniczy;
5. Programów PFRON;
6. Europejskiego Funduszu Społecznego;
7. Pilotażowego Programu Leader+, Schemat I i II.

Szczegółowy opis doświadczenia LGD i Partnerów jest załączony do wniosku o wybór LGD do realizacji LSR i stanowi załącznik nr 3 do LSR.

2. Charakterystyka obszaru objętego LSR

2.1. Wprowadzenie

Podstawą przedstawienia charakterystyki i określeniu potencjału społeczno-gospodarczego obszaru LGD były przede wszystkim informacje o charakterze bezpośrednim, opierające się na danych udostępnionych przez poszczególne gminy za pośrednictwem koordynatorów gminnych, starostwa powiatowe, organizacje publiczne i pozarządowe. Informacje pośrednie pozyskiwano również poprzez dostępność danych statystycznych publikowanych przez ośrodki badawcze, Główny Urząd Statystyczny oraz informacji zawartych na stronach internetowych BIP i innych stronach internetowych Urzędów Gmin z obszaru LGD.

W opracowaniu tej części LSR wykorzystano również źródła wtórne tworzone przez autorów strategii podczas opracowywania dokumentu (analizy, tabele, wykresy, analizy zasobów, tendencje, dane i opinie terenowe oraz uwagi i propozycje uczestników LGD podczas spotkań warsztatowych).

Głównym założeniem diagnozy o stanie gmin objętych LSR było dokonanie analizy stanu środowiska przyrodniczego oraz sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru LGD oraz identyfikacja dotychczasowego i przyszłego potencjału społecznego i gospodarczego w następujących obszarach: zasobów naturalnych i społecznych, środowiska przyrodniczego i jego ochrony, walorów przyrodniczych, historycznych i turystycznych oraz gospodarki i infrastruktury. Diagnoza stanu obszaru LGD stanowiła podstawę programowania właściwej strategii i wytyczenia drogi wielofunkcyjnego rozwoju i promocji obszaru LGD zaspokajającego potrzeby życiowe mieszkańców obszaru poprzez realizację szczegółowych zadań ze sfery społecznej i gospodarczej.

Opracowanie materiałów źródłowych oraz uwzględnienie informacji zawartych w zbiorczej ankiecie dotyczącej opracowania LSR, przeprowadzonej wśród mieszkańców obszaru LGD oraz w różnego rodzaju ankietach i opracowaniach wykonywanych na szkoleniach, debatach, spotkaniach i warsztatach poświęconych opracowaniu niniejszego dokumentu, pozwoliła określić najważniejsze kierunki i cele rozwoju LGD przyjęte w LSR.

Charakterystyka gmin, z uwagi na duży obszar, zostanie przedstawiona w dwóch aspektach:

- 1) krótka charakterystyka poszczególnych gmin objętych działaniem LGD „Ciuchcia Krasieńskich”, wraz z pełnym zestawieniem materialnego dziedzictwa kulturowego ujętego w ewidencji zabytków oraz wykazem obiektów sportowo-rekreacyjnych, stanowiących o potencjale turystycznym terenu LGD;
- 2) ogólna charakterystyka środowiska przyrodniczo-gospodarczego obszaru LGD jako całości.

2.2. Dokumenty zewnętrzne mające znaczenie przy charakterystyce LGD.

I. Dokumenty w zakresie programowania rozwoju samorządów powiatowych:

1. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Ciechanowskiego na lata 2004-2013, Ciechanów, październik 2004.
2. Strategia Rozwoju Powiatu Ciechanowskiego do roku 2020, Ciechanów, październik 2007
3. Plan Rozwoju Lokalnego Powiatu Makowskiego na lata 2007-2013, Maków Mazowiecki, luty 2007.
4. Strategia Rozwoju Powiatu mławskiego na lata 2007 – 2013, Mława 2007

II. Dokumenty w zakresie programowania rozwoju samorządów gminnych:

1. Chorzele

- 1.1. Plan rozwoju lokalnego dla miasta i gminy Chorzele na lata 2004-2012, czerwiec 2005;
- 1.2. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Miasta i Gminy Chorzele, czerwiec 2006;
- 1.3. Plan gospodarki odpadami dla Miasta i Gminy Chorzele na lata 2004-2012, wrzesień 2005;
- 1.4. Program ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Chorzele na lata 2004-2012, sierpień 2005.

2. Ciechanów

- 2.1. Plan rozwoju lokalnego na lata 2005-2013, Ciechanów 2005;
- 2.2. Program gospodarki odpadami dla gminy Ciechanów, Ciechanów 2004;
- 2.3. Program ochrony środowiska, Ciechanów 2004

3. Czernice Borowe

- 3.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Czernice Borowe na lata 2004 – 2006 oraz 2007 – 2013, wrzesień 2004, aktualizacja październik 2008;
- 3.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czernice Borowe;
- 3.3. Plan gospodarki odpadami gminy czernice Borowe na lata 2006-2009 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2010-2013, 2006r.;
- 3.4. Program ochrony środowiska gminy czernice Borowe na lata 2006-2009 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2010-2013, 2006r.

4. Dzierzgowo

- 4.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Dzierzgowo, 2005;
- 4.2. Program ochrony środowiska gminy Dzierzgowo, styczeń 2005;
- 4.3. Plan gospodarki odpadami gminy Dzierzgowo, luty 2006;
- 4.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Dzierzgowo, 2001;
- 4.5. Zasoby kulturowe województwa mazowieckiego, gmina Dzierzgowo, Ciechanów 2000;

5. Grudusk

- 5.1. Lokalny plan rozwoju gminy Grudusk na lata 2007-2013 (aktualizacja), wrzesień 2008;
- 5.2. Program ochrony środowiska gminy Grudusk, maj 2004;
- 5.3. Plan gospodarki odpadami dla gminy Grudusk na lata 2004-2011, lipiec 2004;
- 5.4. Zasoby kulturowe województwa mazowieckiego, gmina Grudusk, Ciechanów 2000;

- 5.5. Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Grudusk w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, lipiec 2006;
- 6. Karniewo**
- 6.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Karniewo na lata 2006-2013, marzec 2006;
- 6.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo, 2001 oraz Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Karniewo w zakresie ochrony dóbr kultury, Warszawa 1999;
- 6.3. Program ochrony środowiska gminy Karniewo na lata 2006-2011, październik 2006;
- 6.4. Plan gospodarki odpadami dla gminy Karniewo do 2011 roku, październik 2006;
- 6.5. Projekt założeń do planu zaopatrzenia gminy Karniewo w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, październik 2005.
- 7. Krasne**
- 7.1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krasne, wrzesień 2008;
- 7.2. Program ochrony środowiska gminy Krasne na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, czerwiec-grudzień 2004;
- 7.3. Plan gospodarki odpadami gminy Krasne na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, maj-listopada 2004.
- 8. Krzynowłoga Mała**
- 8.1. Strategia rozwoju gminy Krzynowłoga Mała na lata 2007-2010, 2007;
- 8.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Krzynowłoga Mała, październik 2002;
- 8.3. Program ochrony środowiska gminy Krzynowłoga Mała na lata 2004-2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011, lipiec 2004.
- 9. Ojrzeń**
- 9.1. Strategia rozwoju gminy Ojrzeń na lata 2007-2015, październik 2007;
- 9.2. Plan gospodarki odpadami dla gminy Ojrzeń, sierpień 2005;
- 9.3. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Ojrzeń do roku 2015;
- 9.4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ojrzeń, kwiecień 2001;
- 9.5. Spis zabytków wpisanych do rejestru zabytków, dokumentacja Służby Ochrony Zabytków Delegatura w Ciechanowie.
- 10. Opinogóra Górna**
- 10.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Opinogóra Górna na lata 2008-2013;
- 10.2. Strategia rozwoju gminy Opinogóra Górna do roku 2020, listopad 2007;
- 10.3. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opinogóra Górna, czerwiec 2008;
- 10.4. Program ochrony środowiska;
- 10.5. Plan gospodarki odpadami dla Gminy Opinogóra Górna na lata 2004-2011.
- 11. Przasnysz**
- 11.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Przasnysz na lata 2007-2013, wrzesień 2008;
- 11.2. Studium zagospodarowania gminy Przasnysz;
- 11.3. Program ochrony środowiska gminy Przasnysz, 2004;
- 11.4. Plan gospodarki odpadami gminy Przasnysz;
- 11.5. Gminny rejestr zabytków.
- 12. Regimin**
- 12.1. Strategia rozwoju gminy Regimin 2007-2013, grudzień 2007;
- 12.2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Regimin, lipiec 2004;
- 12.3. Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, kwiecień 2004;
- 12.4. Plan gospodarki odpadami dla gminy Regimin na lata 2004-2011, 2004.

13. Sońsk

- 13.1. Strategia rozwoju gminy Sońsk do roku 2020, wrzesień 2008;
- 13.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sońsk, wrzesień 2002;
- 13.3. Program ochrony Środowiska dla gminy Sońsk, czerwiec 2004;
- 13.4. Plan gospodarki odpadami dla gminy Sońsk, lipiec 2004;
- 13.5. Wykaz obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, Powiat Ciechanowski, Gmina Sońsk.

14. Stupsk

- 14.1. Plan rozwoju lokalnego gminy Stupsk, czerwiec 2005;
- 14.2. Program ochrony środowiska gminy Stupsk, październik 2006;
- 14.3. Plan gospodarki odpadami gminy Stupsk, październik 2006;
- 14.4. Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego wsi w granicach administracyjnych gminy Stupsk, październik 2004.

15. Szydłowo

- 15.1. Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Szydłowo, marzec 2004;
- 15.2. Plan gospodarki odpadami gminy Szydłowo, luty 2006;
- 15.3. Plan rozwoju lokalnego, Szydłowo 2004.

16. Wieczfnia Kościelna

- 16.1. Plan rozwoju lokalnego gminy i strategia gminy Wieczfnia Kościelna na lata 2005-2006 i 2007-2013, Wieczfnia Kościelna marzec 2005;
- 16.2. Plan gospodarki odpadami gminy Wieczfnia Kościelna, grudzień 2006;
- 16.3. Program ochrony środowiska dla gminy Wieczfnia Kościelna, grudzień 2006.

2.3. Zasięg terytorialny i położenie gmin obszaru LGD

Obszar Partnerskiej Grupy Działania *Ciuchcia Krasieńskich* obejmuje 16 gmin z czterech powiatów: ciechanowskiego (6 gmin), makowskiego (1 gmina), mławskiego (4 gminy), przasnyskiego (5 gmin). Szczegółowy wykaz tych gmin przedstawia tabela nr.2.

Tabela Nr 2. Wykaz gmin obszaru działania LGD

L.p.	Nazwa gminy	Powiat	Typ gminy	Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju¹
1	Ciechanów	ciechanowski	wiejska	1402022
2	Grudusk	ciechanowski	wiejska	1402052
3	Ojrzeń	ciechanowski	wiejska	1402062
4	Opinogóra Górna	ciechanowski	wiejska	1402072
5	Regimin	ciechanowski	wiejska	1402082
6	Sońsk	ciechanowski	wiejska	1402092
7	Karniewo	makowski	wiejska	1411032
8	Dzierzgowo	mławski	wiejska	1413022
9	Stupsk	mławski	wiejska	1413062
10	Szydłowo	mławski	wiejska	1413082
11	Wieczfnia Kościelna	mławski	wiejska	1413092
12	Czernice Borowe	przasnyski	wiejska	1422032
13	Chorzele	przasnyski	wiejsko-miejska	1422023
14	Krasne	przasnyski	wiejska	1422052
15	Krzynowłoga Mała	przasnyski	wiejska	1422062
16	Przasnysz	przasnyski	wiejska	1422072

W centralnej części gminy Przasnysz znajduje się wydzielony obszar miasta Przasnysz, który jako jednostka terytorialna o charakterze miejskim nie mógł być objęty LSR, chociaż wchodzi w skład partnerstwa LGD.

Obszar LGD położony jest w północnej części Województwa Mazowieckiego. Granice administracyjne obszaru obrazuje mapa obrazuje mapa (rys. nr 1.)

¹ Identyfikator jednostki podziału terytorialnego kraju, zgodnie z przepisami art. 47 ustawy z dnia 29 czerwca 1995r. o statystyce publicznej (Dz.U. nr 88, poz. 439 z późn. zm.).

Rys. nr 1. Mapa obszaru LGD z podziałem na gminy

Źródło: Opracowanie własne LGD

2.4. Charakterystyka gmin obszaru LGD

Charakterystykę gmin obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich zawiera Załącznik nr 4 do Lokalnej Strategii Rozwoju

2.5. Charakterystyka obszaru LGD

2.5.1. Położenie i zasięg terytorialny

Obszar LGD „Ciuchcia Krasieńskich położona jest w północnej części Województwa Mazowieckiego (Mapa nr. 2) i graniczy z gminami:

Województwo Mazowieckie

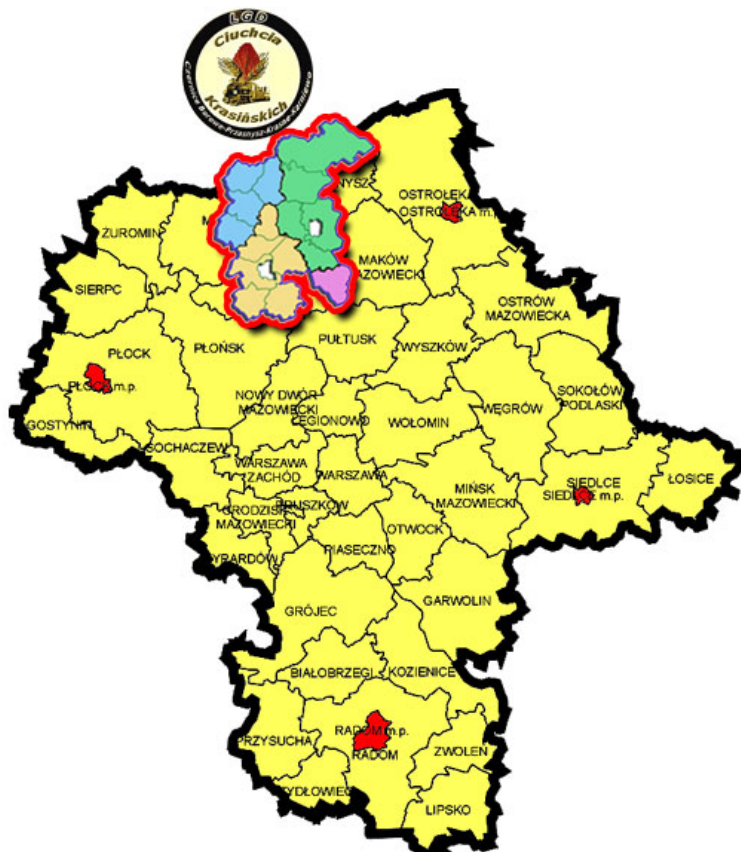
- Czarnia (powiat ostrołęcki)
- Jednorożec (powiat przasnyski)
- Płoniawy Bramura, Czerwonka, Szelków, Maków Mazowiecki (powiat makowski)

- **Pułtusk, Gzy, Świercze** (powiat pułtuski)
- **Głinojeck, Gołymin-Ośrodek** (powiat ciechanowski)
- **Nowe Miasto, Sochocin** (powiat płoński)
- **Strzegowo, Wiśniewo, Mława** (powiat mławski)

Województwo Warmińsko-Mazurskie

- **Wielbark, Janowiec Kościelny** (powiat szczycieński)
- **Iłowo** (powiat działdowski)

Rys nr 2 Położenie obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich” na tle mapy Województwa Mazowieckiego

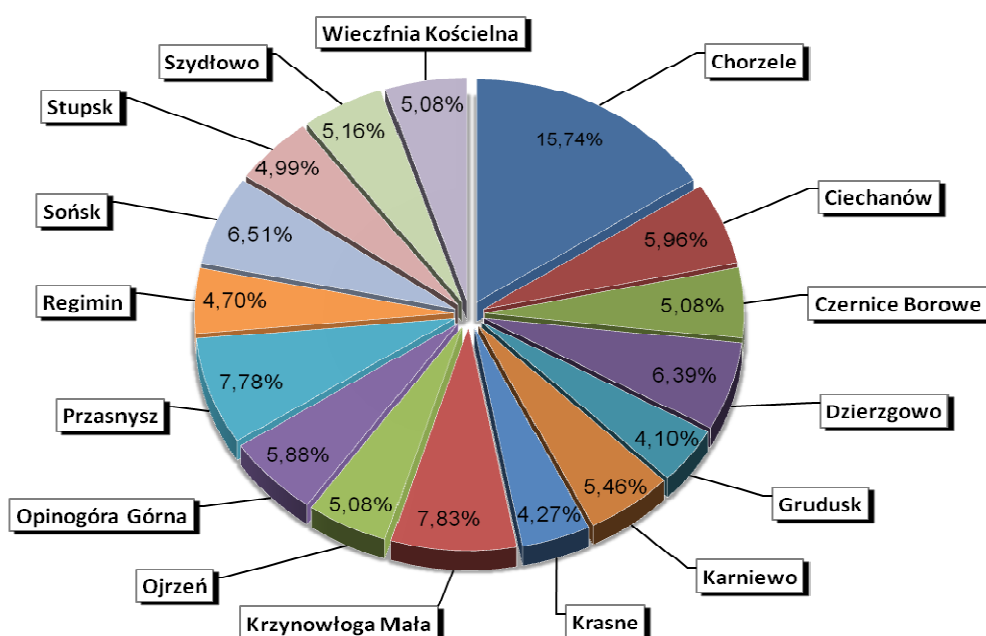
Powierzchnia obszary wynosi **2.364 km²**. Największą powierzchnię zajmuje miasto-gmina Chorzele 9372 km², co stanowi 15,74% powierzchni ogólnej LGD, a najmniejszą gmina Grudusk (97 km²), co stanowi 4,10% powierzchni ogólnej LGD – (tabela 3, wykres 1).

Tabela nr 3 Obszar LSR z podziałem na gminy

l.p.	Gmina	Powierzchnia w km²
1	Chorzele	372
2	Ciechanów	141
3	Czernice Borowe	120
4	Dzierzgowo	151
5	Grudusk	97
6	Karniewo	129
7	Krasne	101

8	Krzynowłoga Mała	185
9	Ojrzeń	120
10	Opinogóra Górna	139
11	Przasnysz	184
12	Regimin	111
13	Sońsk	154
14	Stupsk	118
15	Szydłowo	122
16	Wieczfnia Kościelna	120
17	Obszar LGD	2.364

Wykres nr 1 Procentowy udział powierzchni gmin w obszarze LGD.

2.5.2. Ukształtowanie terenu powierzchni LGD

Pod względem fizjograficznym obszar LGD *Ciuchcia Krasieńskiego* rozciąga się na obszarze podprovincji: Niziny Środkowo Polskiej; makroregionie: Nizina Północnomazowiecka, na styku trzech mezoregionów: Równiny Kurpiowskiej, Wyniesienia Mławskiego i Wysoczyzny Ciechanowskiej.

Na znacznej części obszaru LGD, według systematyki fizjogeograficznej, dominuje krajobraz wiejski równin peryglacialnych. Cechą charakterystyczną tego krajobrazu jest równinność. Długotrwałe procesy denudacyjne doprowadziły do znacznego zrównania dawnego krajobrazu polodowcowego w wyniku procesów peryglacialnych. W skład tego obszaru wchodzi Wysoczyzna Ciechanowska, i Wzniesienia Mławskie, które zajmują znaczną część północnej i północno-wschodniej części obszaru LGD. Została ona ukształtowana przez lodowiec stadiału Warty w okresie zlodowacenia środkowopolskiego i poprzez późniejsze procesy rzeźbotwórcze ma ona w przeważającej części mało urozmaiconą, niskofalistszą rzeźbę terenu. Miejscami rzeźba ta przechodzi w falistą i pagórkowatą. Pozostałymi jednostkami fizjograficznymi, oprócz ww. Wysoczyzny, są Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi. Jednostki te leżą w zasięgu Niziny Północnomazowieckiej położonej w pasie Nizin

Środkowopolskich. W części północnej obszaru można zaobserwować bardziej dynamiczny charakter rzeźby terenu. Deniwelacje terenu sięgają nawet 50 m.

2.5.3. Klimat

Obszar LGD wg A. Wosia [1993], znajduje się w zasięgu regionu IX – środkowo-mazurskiego. Region ten charakteryzuje się mniejszą roczną liczbą dni w roku z pogodą umiarkowanie chłodną i pochmurną. Obszar ten ma najniższy w roku opad atmosferycznym ok. 550 – 655 mm (średnia roczna suma opadów dla obszaru wynosi 507 mm). Częstość opadu gradowego jest względnie mała, podobnie jak częstość silnych wiatrów. Wiatry wiejące na terenie powiatu o kierunku zachodnim i południowo – zachodnim stanowią 33,1 %, wiatry o kierunku południowo – zachodnim stanowią 18,8 %, wiatry północno – wschodnie, wschodnie i południowo – wschodnie - 33,6 %, północne 5 % i południowe 9,1 %. Reżim termiczny jest tutaj umiarkowany. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 7,9°C. Zima trwa około 100 dni. Średnia trwałość pokrywy śnieżnej wynosi 80 dni. Wilgotność powietrza wynosi rocznie około 80%. Okres wegetacyjny trwa od 190 do 210 dni.

2.5.4. Gleby

Specyficznym komponentem środowiska przyrodniczego jest gleba. Powstaje ona i funkcjonuje na granicy zewnętrznej warstwy litosfery, atmosfery, hydrosfery i biosfery. Typy gleb zależne są od zróżnicowania głównych czynników glebotwórczych, tj. skały macierzystej, warunków klimatycznych, rzeźby terenu, stosunków wodnych oraz szaty roślinnej.

Na obszarze LGD dominującymi rodzajami gleb są: gleby bielcowe i pseudobielcowe, zajmujące na obszarze LGD największą powierzchnię. Wytworzyły się one na skałach macierzystych różnego pochodzenia geologicznego, ubogich w składniki odżywcze i przy współdziałaniu roślinności leśnej (lasy iglaste). Warunkami sprzyjającymi bielcowaniu są stosunkowo duże opady i niskie temperatury. Należą do gleb kwaśnych lub słabo kwaśnych i nie tworzą dużych kompleksów, lecz występują w mozaice z glebami brunatnymi.

W klasyfikacji przyrodniczej w zależności od cech biologicznych, fizycznych i chemicznych, na obszarze LGD wyróżnia się następujące klasy bonitacyjne gleb:

- **klasa II**, grunty bardzo dobre, mające gorsze warunki wodne niż w klasie I wymagające staranniejszej uprawy – czarnoziemy, czarne ziemie, gleby brunatne na lessach, głębokie rędziny,
- **klasa IIIa**, grunty dobre, ale z oznakami degradacji – gleby brunatne i płowe na glinach i ilach,
- **klasa IIIb**, grunty średniej jakości, jednak okresowo zbyt suche lub zbyt mokre – zmeliorowane gleby torfowe, mady, średnio głębokie rędziny,
- **klasa IVa**, grunty średniej jakości, potencjalnie urodzajne, mało przewiewne, wymagające melioracji i głębokiej orki – rędziny, brunatne gleby górskie, gorsze czarne ziemie,
- **klasa IVb**, grunty średniej jakości (ale gorsze), nadmierne podmokłe i oglejone, płytkie, położone na stokach i narażone na erozję – brunatne i płowe gleby górskie, gleby bagienne, średnie bielice na piaskach gliniastych,
- **klasa V**, grunty słabe, płytkie, kamieniste i zbyt mokre – słabe bielice na piaskach,
- **klasa VI**, grunty najslabsze, zbyt suche, żwirowe i kamieniste – inicjalne gleby górskie, najslabsze zakwaszone bielice,
- **klasa VIz**, grunty przeznaczone do zalesiania.

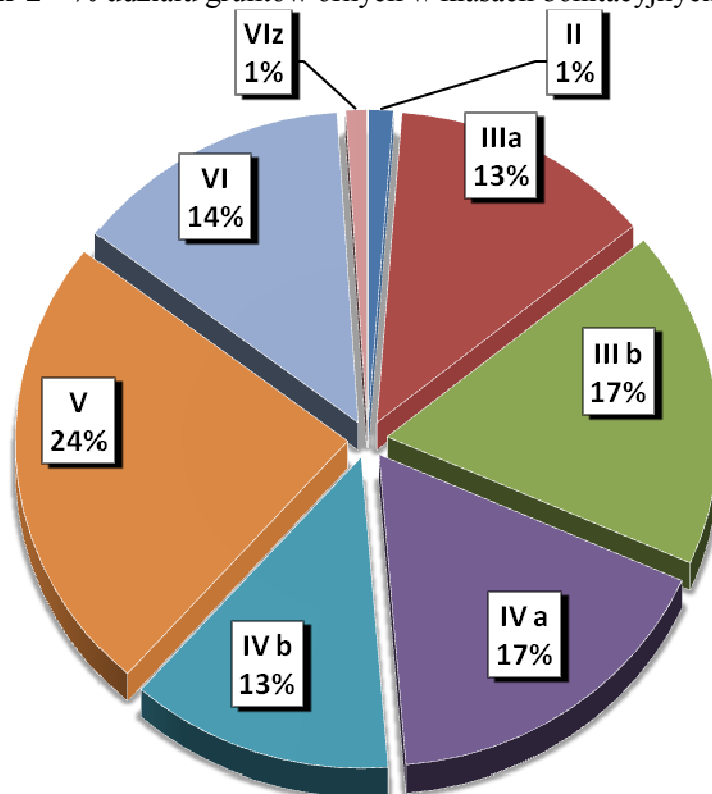
Tabela Nr 4 Wykaz gruntów ornych w klasach bonitacyjnych na obszarze LGD

L.p.	Gminy	Klasy gruntów ornych w ha								
		I	II	IIIa	III b	IV a	IV b	V	VI	VIz
1.	Chorzele	0	0	74	195	586	613	3919	3875	499
2.	Ciechanów	0	15	916	1263	1961	1402	2127	809	45
3.	Czernice Borowe	0	193	2925	2964	1642	612	635	303	10
4.	Dzierzgowo	0	0	336	902	1040	1162	2092	832	49
5.	Grudusk	0	94	1368	2755	1730	1004	750	167	2
6.	Karniewo	0	72	1547	3107	2435	1395	1472	396	1
7.	Krasne	0	250	1797	3021	1741	796	782	65	0
8.	Krzynowłoga Mała	0	0	235	694	1081	887	2574	2673	295
9.	Ojrzeń	0	0	46	235	707	861	2505	1714	84
10.	Opinogóra	0	761	5526	3034	1311	595	385	14	0
11.	Przasnysz	0	78	909	1998	2492	1733	2920	1582	124
12.	Regimin	0	113	1119	1221	1280	722	1268	440	22
13.	Sońsk	0	59	433	1542	2865	1611	2310	1064	32
14.	Stupsk	0	3	20	136	794	2025	2474	1534	116
15.	Szydłowo	0	0	110	581	772	486	2988	1490	47
16.	Wieczfnia Kościelna	0	0	14	96	565	1439	2967	1297	59
17.	Obszar PGLD	0	1638	17375	23744	23002	17343	32168	18255	1385

Źródło: Dane z Urzędów Gmin (2006)

Obszar LGD jest bardzo zróżnicowany pod względem klas bonitacyjnych. Najlepsze gleby występują w gminach: Ciechanów, Czernice Borowe, Grudusk, Karniewo, Krasne, Opinogóra, Regimin. Najsłabsze natomiast w gminie Chorzele, Dzierzgowo, Stupsk, Szydłowo. Z powyższej tabeli wynika, że na obszarze LGD występują grunty orne i sady w klasach III i IV 81 464 ha w klasach V, VI i VI z 51.808 ha . Wskazuje to na duże możliwości produkcji rolnej w obszarze LGD.

Wykres nr 2 % udziału gruntów ornych w klasach bonitacyjnych na obszarze LGD.

W ogólnej powierzchni gruntów ornych gleby V klasy bonitacyjnej pokrywają największy obszar (24%). Ogólnie klasyfikacja bonitacyjna gleb kształtuje się powyżej średniej wojewódzkiej i pozwala zliczyć obszar LGD do obszaru, o korzystnych warunkach glebowych dla rozwoju rolnictwa.

2.5.5. Lesistość

Lasy na terenie LGD zajmują ha, co stanowi 19,73% ogólnej powierzchni obszaru LGD. Lasy charakteryzują się korzystnym klimatem lokalnym, bogatą roślinnością i dużą odpornością na antropopresję. Wśród drzewostanu dominują drzewa iglaste i sosna. Wśród drzewostanu dominują drzewa iglaste – sosna. Część drzewostanu reprezentują drzewa liściaste brzoza i dąb oraz pozostałe iglaste modrzew, świerk i sosna. Lasy na siedliskach wilgotnych pełnią szczególną rolę w kształtowaniu warunków środowiska przyrodniczego (regulacja stosunków wodnych, termicznych i wietrznych, wspieranie i stymulowanie funkcji innych ekosystemów) oraz podnoszenie walorów krajobrazowych.

Obszar gmin powiatu mławskiego w całości zawiera się w granicach Okręgu Wkry, który cechuje dominacja krajobrazów: dąbrowo-grądowego i wybitnie grądowego. Odpowiada to warunkom geomorfologicznym północnego Mazowsza, gdzie na płaskich, gliniastych wysoczyznach pierwotnie występowały zbiorowiska grądowe, natomiast na piaszczystych wzniesieniach moren czołowych dominowały dąbrowy i bory mieszane.

Średnia lesistość na obszarze LGD wynosi 236.723 ha, co stanowi 19,73% ogólnej powierzchni obszaru LGD. Wskaźnik ten jest różny dla każdej z poszczególnych gmin. W gminach o dobrych i bardzo dobrych glebach, obszary leśne zajmują niewielki areał. Stosunek powierzchni gruntów leśnych do powierzchni ogólnej w poszczególnych gminach przedstawia wykres Nr 3, a z podziałem na formy własności tabela nr 5.

Największe obszary leśne występują w Gminach: Chorzele, Krzynowłoga Mała, Dzierzgowo, Ojrzeń i Regimin.

Wykres Nr 3 Powierzchnia gruntów leśnych z podziałem na gminy

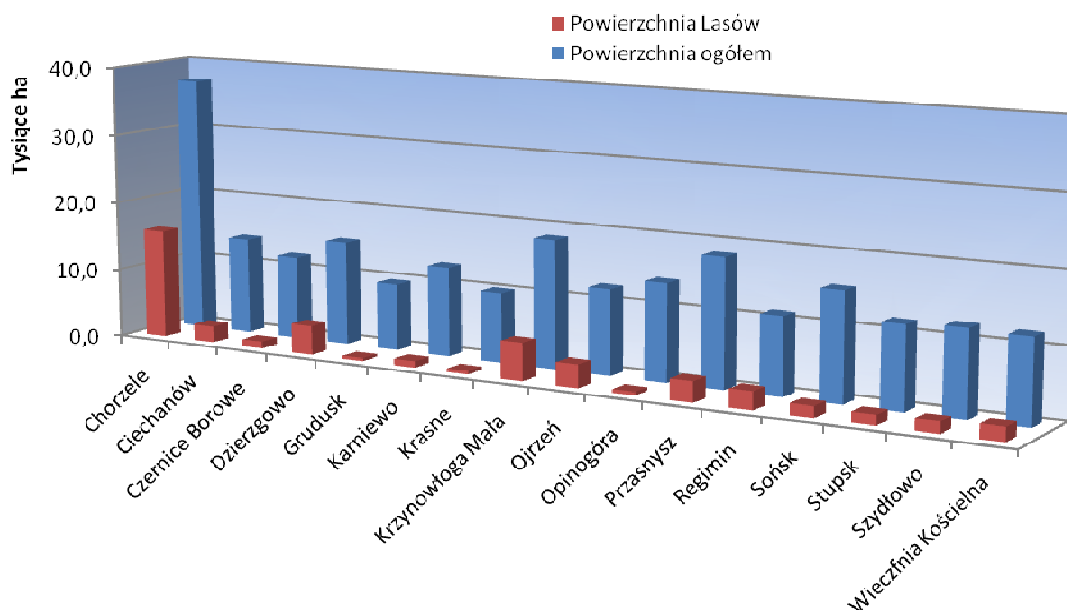

Tabela Nr 5 Powierzchnia gruntów leśnych w gminach obszaru PGLD wg form własności

L.p.	Gmina	Powierzchnia ogółem	Powierzchnia gruntów leśnych ogółem	Grunty leśne		Obszar leśny w %
				publiczne (Skarbu Państwa)	prywatne	
ha						
1.	Chorzele	37 153	15 798,3	11 032,3	4 766,0	42,52%
2.	Ciechanów	14 023	2 355,7	1 132,7	1 223,0	16,80%
3.	Czernice Borowe	12 031	1 003,0	315,0	688,0	8,34%
4.	Dzierzgowo	15 063	4 213,8	3 029,8	1 184,0	27,97%
5.	Grudusk	9 669	412,5	143,5	269,0	4,27%
6.	Karniewo	12 938	925,0	297,0	628,0	7,15%
7.	Krasne	10 094	463,7	302,7	161,0	4,59%
8.	Krzynowłoga Mała	18 440	5 403,0	1 459,0	3 944,0	29,30%
9.	Ojrzeń	12 311	3 297,3	1 696,3	1 601,0	26,78%
10.	Opinogóra	13 976	482,3	355,3	127,0	3,45%
11.	Przasnysz	18 391	2 950,5	1 250,5	1 700,0	16,04%

12.	Regimin	11 129	2 575,4	1 910,4	665,0	23,14%
13.	Sońsk	15 499	1 625,4	524,4	1 101,0	10,49%
14.	Stupsk	11 804	1 532,4	729,4	803,0	12,98%
15.	Szydłowo	12 221	1 663,3	633,3	1 030,0	13,61%
16.	Wieczfnia Kościelna	11 981	2 011,1	829,1	1 182,0	16,79%
17.	Obszar PGLD	236 723	46 713	25 641	21 072	19,73%

Źródło: BDR 2006r.

2.5.6. Wody powierzchniowe

Powiat ciechanowski

Gminy powiatu ciechanowskiego leży prawie w całości w zlewni rzeki Wkry. Głównymi rzekami na tym terenie są : Wkra, Łydynia, Sona Wschodnia, Sona Zachodnia. Ogólna długość podstawowych cieków wraz z dopływami wynosi ok. 229,3 km. Większość rzek została zakwalifikowana do rzek o ograniczonych zasobach, nie gwarantujących w pełni pokrycia potrzeb wodnych. Podejmowane są działania mające na celu poprawę tego stanu poprzez odbudowę piętrzeń oraz zabudowę zbiornikową. Planowana jest budowa zbiornika w m. Regimin na rzece Łydyni oraz w perspektywie w Glinojeku na rzece Wkrze. Rzeka Wkra i Łydynia posiadają walory krajobrazowe, stąd budowa w/w zbiorników oprócz względów przyrodniczych i gospodarczych będzie miała na celu wykorzystanie ich dla potrzeb turystyki i rekreacji.

Powiat mławski

Największym ciekim wodnym powiatu jest rzeka Wkra, która stanowi bezpośredni prawobrzeżny dopływ Bugo – Narwi. Całkowita długość rzeki wynosi 249,1 km i powierzchni zlewni 5322 km². Pierwszym z głównych lewobrzeżnych dopływów Wkry jest Mławka o długości 43,4 km. Powierzchnia zlewni rzeki wynosi 675,5 km².

Przeważający obszar gminy Wieczfnia Kościelna znajduje się w zlewni rzeki Orzyc – prawobrzeżnego dopływu Narwi o całkowitej długości 143 km i powierzchni zlewni 2076,8 km² oraz jej dopływu – rzeki Wieczfnianki.

Powiat makowski

Największą z rzek płynących na terenie powiatu jest rzeka Narew, bierze źródło z północno-wschodniej części Puszczy Białowieskiej, tzw. Dzikich Bagien, które znajdują się na terenie Białorusi. Narew jest prawobrzeżnym, największym dopływem Wisły. Rzeki płynące w granicach administracyjnych powiatu makowskiego będące bezpośrednimi dopływami Narwi to: Orzyc, Róż, Różanica, Pełta oraz rzeką pośrednio dopływającą jest Węgiełka.

Powiat przasnyski

Przez teren gmin powiatu przepływają następujące rzeki:

- Orzyc na odcinku 35 km o szerokości 6 m i średniej głębokości ok. 1,2 m.
- Węgiełka na odcinku 27 km o szerokości 4 m i średniej głębokości ok. 0,5 m.
- Omulew na odcinku 16 km o szerokości 6 m i średniej głębokości ok. 1,2 m.
- Płodownica na odcinku 19 km o szerokości 4 m i średniej głębokości ok. 0,7 m.
- Morawka na odcinku 18 km o szerokości 3 m i średniej głębokości ok. 0,5 m.
- Ulatówka na odcinku 21 km o szerokości 3 m i średniej głębokości ok.0,7 m.

Na terenie powiatu przasnyskiego istnieje 5 zbiorników retencyjnych:

1. Zbiornik retencyjny w miejscowości Chorzele o powierzchni 2 ha
2. Zbiornik retencyjny w miejscowości Karwacz, gmina Przasnysz o powierzchni 11 ha;
3. Zbiornik retencyjny w miejscowości Łoje, gmina Krzynowłoga Mała o powierzchni 4,4 ha;
4. Zbiornik retencyjny w miejscowości Rudno Jeziorowe, gmina Krzynowłoga Mała. Powierzchnia zbiornika wynosi 11 ha.
5. Zbiornik retencyjny w miejscowości Przasnysz na rzece Węgiełka.

2.5.7. Zasoby naturalne

Na terenie LGD występują głównie złoża surowców mineralnych których eksploatacja może być czynnikiem aktywizującym najbliższy rejon. Są to złoża kruszywa naturalnego (żwir, piasek, pospółka), zlokalizowane głównie na terenie gmin: Ciechanów, Sońsk, Czernice Borowe, Krzynowłoga Mała. Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej występujące w największej ilości w gminie Ojrzeń.

2.5.8. Uwarunkowania historyczno-kulturowe

Obszar LSR jest spójny również pod względem historycznym i kulturowym. Na terenie owych 16 gmin miały miejsce ważne wydarzenia historyczne, które wpłynęły na jego dzisiejszy charakter. Na ziemiach tych urodziło się i działało wielu znanych ludzi nauki, polityki, kultury i sztuki, których zakres działań nie ograniczał się jedynie do wioski czy gminy, lecz sięgał daleko poza nie.

Tereny te były zamieszkałe już w późnej epoce kamiennej. Ślady bytności człowieka na Mazowszu Północnym sięgają 3 tys. lat p.n.e. Natomiast pierwsze zapisy dotyczące miejscowości gminnych LSR pochodzą już z XIV i XV wieku. W ciągu wieków zmieniał się podział administracyjny tych terenów, należały one do różnych województw, wielokrotnie zmieniały się powiaty. Tereny te, nazywane w XVI w. ziemią ciechanowską, bardzo dobrze się rozwijały do czasu najazdu szwedzkiego w poł. XVII w. Ciechanów i dalsze okolice trawiły zniszczenia wojenne i dżuma. W czasie konfederacji barskiej w 1770 r. w okolicach Mławy i Przasnysza działał duży oddział konfederatów pod dowództwem spolszczonego kozaka – legendarnego Sawy Calińskiego.

W 1793 r., po II rozbiórce Polski, na pozostałej przy Polsce części Mazowsza, utworzono woj. ciechanowskie, w którego skład wchodziły gminy LSR. W 1794 r. słynny marsz gen. Antoniego Madalińskiego z Ostrołeki przez Przasnysz i Mławę do Krakowa, daje pretekst do wkroczenia wojsk pruskich, które zajmują teren woj. ciechanowskiego. Mimo to, iż tworzyły one kordon uniemożliwiający wkroczenie wojsk powstańczych, w rejonie Wieczfni Kościelnej, Szydłowa i Sońska działały silne oddziały partyzanckie.

W wyniku trzeciego rozbioru obszar LSR znalazł się w granicach Prus Nowoschodnich. W końcu 1806 r. przez Mazowsze Północne przechodzą główne siły cesarza Napoleona (są wzmianki o tym, jak grzązł w błocie w Przasnyszu), staczając krwawe walki w okolicach Karniewa i Ciechanowa. Obydwa powstania narodowe odbiły się szerokim echem na Mazowszu. W 1831 r. okolice Przasnysza i Ciechanowa były terenem walk oddziałów partyzanckich.

Pod koniec XIX w. nastąpiło ożywienie gospodarcze tych ziem. Szczególną rolę odgrywała zbudowana w 1877 r. kolej nadwiślańska, biegnąca z Wołynia przez Warszawę, Ciechanów do Mławy, mając dalej połączenie z Gdańskiem. Wykorzystując naturalne warunki glebowe, na polach obszaru LSR królowała uprawa buraka cukrowego. Stanisław

Chełchowski, dziedzic majątku w Chojnowie (dziś gmina Czernice Borowe), ówczesny doktor nauk przyrodniczych, społecznik i prekursor nowatorskiego gospodarowania na Mazowszu pisał, że roślina ta zrobiła przez ostatnie półwiecze ogromną karierę. Historia przemysłowego cukrownictwa na ziemiach polskich datuje się od roku 1826, natomiast na interesującym nas terenie funkcjonowały już w 1895 r. cukrownie w Łukowem (obecna wieś Łukowo w gm. Karniewo) oraz w Drozdowie, zaś cukrownia ciechanowska mogła być w budowie.

W czasie I wojny światowej znacznym zniszczeniom uległy tereny powiatów mławskiego, przasnyskiego i ciechanowskiego, gdzie wojska niemieckie toczyły ciężkie walki z cofającą się armią rosyjską. Bolesnie przeżyły Czernice Borowe bitwę w 1915 r. Wieś "została prawie doszczętnie zniszczona, przepiękny pałac zburzony, ludność uszła, albo kryła się po dziurach i zaroślach", pisano z okopów. Z chwilą odzyskania niepodległości w 1918 r. Mazowsze Północne weszło w skład woj. warszawskiego. W okresie międzywojennym był to teren zaniedbany gospodarczo, rozwijający się słabo i nierównomiernie.

W pierwszych dniach września 1939 r. doszło na przedpolach Mławy do bohaterskiej, czterodniowej bitwy obronnej wojsk polskich armii Modlin z nacierającymi, przeważającymi siłami niemieckimi. We wrześniu 1939 r. w okolicy Czernic Borowych doszło do bitwy żołnierzy 21 Pułku Piechoty "Dzieci Warszawy" z oddziałami Wehrmachtu. Okupant przyłączył Mazowsze Północne do Prus Wschodnich, tworząc tzw. Rejencję ciechanowską (Riegerungsbezirk Zichenau) jako część składową prowincji Prusy Wschodnie. Dokonywano masowych wysiedleń oraz wywłaszczeń Polaków i Żydów. Aresztowania objęły inteligencję. Wielu zginęło w obozie karnym w Działdowie. W latach okupacji zginęło na Mazowszu Północnym prawie 10 tys. ludzi. Odpowiedzią na szalejący terror hitlerowski była działalność ruchu oporu. W 1944 r. formuje się w zachodniej części regionu znana Brygada AL. „Synowie Ziemi Mazowieckiej”.

Mieszkańców 16 gmin obszaru LSR łączy pamięć o tragicznych bohaterach, poległych w walce o niepodległość. Na naszym terenie znajduje się wiele grobów i pomników poświęconych żołnierzom i cywilom, na których oddaje im się hołd. Nauczyciele w szkołach starają się, by dzieci i młodzież знаły historię swoich przodków. Jednym z najbardziej zasłużonych na tym terenie nauczycieli jest Józef Otłowski (1905-1986). Wychowywał się w Chojnowie. Lata okupacji przeżył w Przasnyszu, Grójcu, Węgrze, Chojnowie oraz Klewkach. Angażował się w tajne nauczanie, co stało się powodem dwukrotnego aresztowania przez Niemców, raz w Czernicach Borowych, drugi raz w Klewkach. Po wojnie uczył w liceum w Przasnyszu i w Chorzelach. Był nieszablonowym nauczycielem, wystawiał sztuki teatralne, na które zjeżdżały się wycieczki z okolicznych miast. Pod pretekstem złego wpływu na młodzież i nauczycieli przeniesiony został do szkoły podstawowej w Przasnyszu, potem do Chorzel. Ostatecznie osiadł w Płońsku, gdzie nauczał w liceum wiele pokoleń uczniów, również z Ojrzenia. Do tej pory jest serdecznie wspominany.

Na terenie LSR urodził się i spędził dzieciństwo Ignacy Mościcki – na świat przyszedł 1 grudnia 1867 w Mierzanowie w powiecie ciechanowskim (dziś gmina Grudusk). Jest sławnym polskim politykiem i chemikiem, wynalazcą i budowniczym przemysłu chemicznego. W latach 1926-1939 był prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej. Zmarł 2 października 1946 w Versoix pod Genewą. Pochodził z rodziny szlacheckiej pieczętującej się herbem Ślepowron. Został pochowany w Archikatedrze św. Jana w Warszawie. Jego symboliczny grób znajduje się w alei zasłużonych na cmentarzu Powązkowskim.

Nie sposób jest wymienić wszystkich osób, które łączą swoją działalnością i pamięcią o nich mieszkańców obszaru LSR. Na uwagę jednak zasługuje szczególnie ród Krasińskich, po którym zostało wiele pamiątek, nie tylko zabytki i groby, lecz również nieoceniona spuścizna literacka oraz Gołotczyzna - kolebka popularyzacji wiedzy i praktyki rolniczej między innymi dla mieszkańców obszaru LGD.

Spoiwem kulturowym dla 16 gmin są miejscowości:

Opinogóra i związana z nią postać Zygmunta Krasińskiego syna Wincentego (1812-1859), jednego z najwybitniejszych poetów romantyzmu. Tutaj młody Zygmunt przeżył nieszczęśliwą miłość do pięknej Amelii Załuskiej, zaś park, kaplica i staw opinogórski często przewijają się w utworach i listach poety. W 1843 roku Zygmunt poślubia Elizę Branicką, a w prezencie ślubnym otrzymują neogotycki zameczek. Zamek, uszkodzony w czasie I wojny światowej, odbudowany, od 1961 roku stał się siedzibą Muzeum Romantyzmu, tłumnie odwiedzanym przez zwiedzających.

Gołoczyszna (gmina Sońsk) miejsce pracy jednego z głównych przedstawicieli polskiego pozytywizmu Aleksandra Świętochowskiego. Spędził on w Gołoczysznie 27 lat swojego życia, poświęcając ten czas między innymi na edukację rolniczą wiejskiej społeczności. W 1909 roku właścicielka Gołoczyszni Aleksandra Bąkowska założyła szkołę gospodarstwa wiejskiego dla dziewcząt wiejskich. Trzy lata później już razem z Aleksandrem Świętochowskim założyli szkołę rolniczą dla chłopców. Nazwa szkoły „Bratne”, wywodzi się z założenia, że każdy jej absolwent miał wychodzić w kraj, jako „*dla ziemi syn, dla ludu brat*”. Szkoła do tej pory prowadzi prężną działalność edukacyjną. W centrum wsi znajduje się park z domem („Krzewnia”) w którym mieszkał i tworzył Aleksander Świętochowski, w tej chwili znajduje się tam Muzeum Pozytywizmu. W parku obok znajduje się dworek – miejsce licznych imprez kulturalnych, spotkań z poetami, malarzami oraz Ciechanowskie Spotkania Muzealne.

Krasne zasłynęło z tego, że jest gniazdem rodowym Krasińskich. Najprawdopodobniej w początkach XIII wieku książę Konrad I nadał Krasne swojemu marszałkowi Warcisławowi, a wnuk tegoż – Sławomir jako pierwszy nazywał się już Krasiński. W roku 1550 w sąsiednich Szczukach urodził się Jan Krasiński. Z innych przedstawicieli rodu należy wymienić Franciszka, Adama i Michała, Jana i Hilarego. Na początku ubiegłego stulecia Krasne przeszło w ręce Czartoryskich jako posag Ludwika Krasińskiej, żony Adama Czartoryskiego. 20 hektarowy park krajobrazowy założyli w początkach XX wieku Ludwik i Adam Czartoryscy, a projektował go Franciszek Szanior – twórca parków Ujazdowskiego i Skaryszewskiego w Warszawie. Bardzo cennym zabytkiem Krasnego jest późnorennesansowy kościół zbudowany w 1575 r. Wewnątrz znajduje się wiele pomników i tablic nagrobkowych związanych z rodziną Krasińskich. W krypcie grobowej na jednym z sarkofagów znajdują się urny z sercami bohaterów spod Somosierry – Dominika Radziwiła oraz kpt Dziewanowskiego i Sokolnickiego. Wszyscy trzej walczyli w pułku szwoleżerów Wincentego Krasińskiego i polegli na obczyźnie.

Lokalizacja tych trzech centrów na obszarze LGD zapewnia wspaniałą lekcję historii dla mieszkańców i odwiedzających nasz regionu.

2.6. Ocena społeczno gospodarcza obszaru, w tym potencjału demograficznego i gospodarczego obszaru oraz poziomu aktywności społecznej

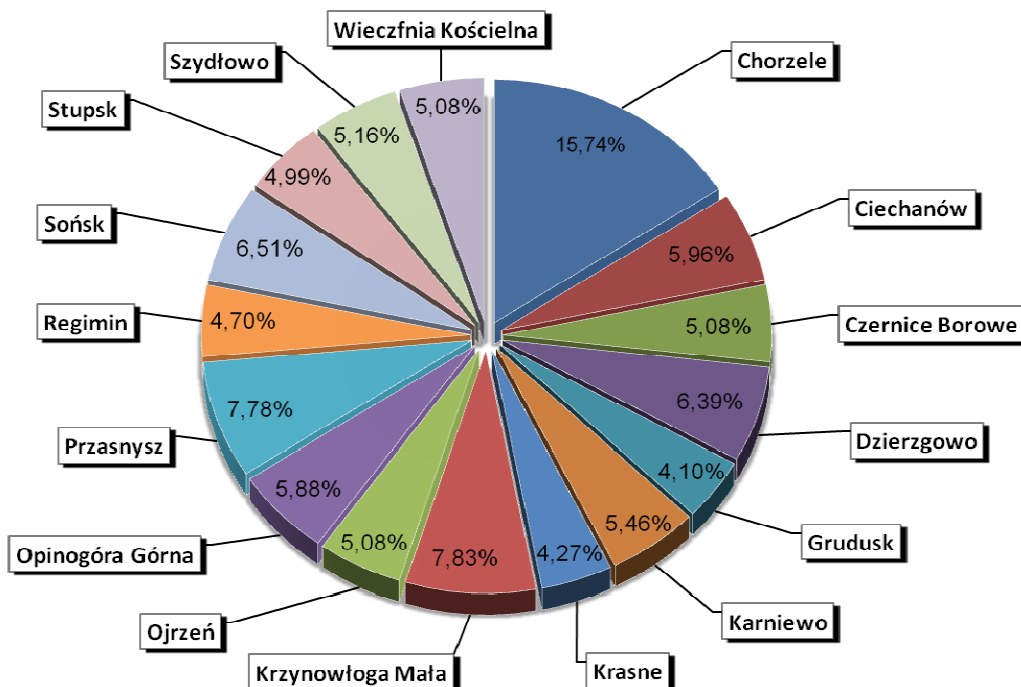
2.6.1. Ludność

Obszar LGD według danych na dzień 31 grudnia 2006 zamieszkuje łącznie **85 258** osób (tabela 6). Gęstość zaludnienia na badanym obszarze wynosi **36,07** osób/km² przy średnia gęstość zaludnienia dla terenów wiejskich w Polsce wynoszącej 54 osoby/km². Stosunek kobiet do mężczyzn zamieszkujących obszar LGD przedstawia tabela 8.

Tabela nr. 6 Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze LSR wg stanu na dzień 31 grudnia 2006r.

L.p.	Gmina	Ludność	udział %	Gęstość zaludnienia/km ²
1	Chorzele	10322	12,11%	27,75
2	Ciechanów	6026	7,07%	42,74
3	Czernice Borowe	4030	4,73%	33,58
4	Dzierzgowo	3435	4,03%	22,75
5	Grudusk	3907	4,58%	40,28
6	Karniewo	5501	6,45%	42,64
7	Krasne	3923	4,60%	38,84
8	Krzynowłoga Mała	3583	4,20%	19,37
9	Ojrzeń	4425	5,19%	36,88
10	Opinogóra Górna	6041	7,09%	43,46
11	Przasnysz	7220	8,47%	39,24
12	Regimin	4974	5,83%	44,81
13	Sońsk	7924	9,29%	51,45
14	Stupsk	5096	5,98%	43,19
15	Szydłowo	4643	5,45%	38,06
16	Wieczfnia Kościelna	4208	4,94%	35,07
17	Ludność LGD:	85258	100%	36,07

Wykres Nr 4 Struktura przestrzenna ludności na obszarze LGD

Największy odsetek ludności na terenie LDG przypada na miasto – gminę Chorzele (15,7%), zaś najmniejsza liczba ludności zamieszkuje gminę Grudusk (4,10%)

Tabela Nr 7 Struktura wieku ludności na obszarze LGD

L.p.	Gmina	ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	w wieku produkcyjnym	w wieku poprodukcyjnym
1	Ciechanów	5 983	1 394	3 649	940
2	Grudusk	3 879	889	2 323	667
3	Ojrzeń	4 385	1 072	2 627	686
4	Opinogóra Górna	5 989	1 441	3 569	979
5	Regimin	4 959	1 155	2 978	826
6	Sońsk	8 017	1 897	4 760	1 360
7	Dzierzgowo	3 421	849	1 911	661
8	Stupsk	5 007	1 249	2 917	841
9	Szydłowo	4 569	1 072	2 737	760
10	Wieczfnia Kościelna	4 222	1 058	2 483	681
11	Karniewo	5 472	1 425	3 160	887
12	Chorzele	10 091	2 476	5 902	1 713
13	Czernice Borowe	4 013	954	2 301	758
14	Krasne	3 839	880	2 282	677
15	Krzynowłoga Mała	3 544	846	2 061	637
16	Przasnysz	7 168	1 787	4 155	1 226
17	Obszar LGD ogółem	84 558	20 444	49 815	14 299
18	Obszar LGD ogółem %		24,18%	58,91%	16,91%

Największy odsetek wśród mieszkańców obszaru LGD stanowią osoby w wieku produkcyjnym (58,91%), a najmniejszy osoby w wieku poprodukcyjnym – 16,91%. Największa liczba osób w wieku produkcyjnym mieszka na terenie gmin: Chorzele (5902 osoby) i Sońsk (4.760 osób).

Należy zauważyć, że odsetek osób w wieku produkcyjnym na obszarze LGD jest niższy od wartości obserwowanych dla polskiej wsi (61,92%).

Tabela Nr 8 Liczba ludności z podziałem na kobiety i mężczyzn (lata 2003 -2006)

l.p.	Gmina	2004				2005				2006			
		ogółem	mężczyźni	kobiety	dynamika	ogółem	mężczyźni	kobiety	dynamika	ogółem	mężczyźni	kobiety	dynamika
1	Ciechanów	5 825	2 946	2 879	1,13%	5 937	3 000	2 937	1,92%	5 983	3 031	2 952	0,77%
2	Grudusk	3 927	1 971	1 956	-0,56%	3 893	1 958	1 935	-0,87%	3 879	1 955	1 924	-0,36%
3	Ojrzeń	4 420	2 258	2 162	0,32%	4 405	2 256	2 149	-0,34%	4 385	2 239	2 146	-0,45%
4	Opinogóra Górna	5 986	3 059	2 927	-1,09%	5 990	3 056	2 934	0,07%	5 989	3 058	2 931	-0,02%
5	Regimin	4 988	2 523	2 465	0,67%	4 955	2 505	2 450	-0,66%	4 959	2 507	2 452	0,08%
6	Sońsk	8 177	4 107	4 070	-0,24%	8 056	4 045	4 011	-1,48%	8 017	4 057	3 960	-0,48%
7	Dzierzgowo	3 489	1 767	1 722	-1,08%	3 410	1 727	1 683	-2,26%	3 421	1 742	1 679	0,32%
8	Stupsk	5 063	2 537	2 526	-0,92%	5 056	2 523	2 533	-0,14%	5 007	2 508	2 499	-0,97%
9	Szydłowo	4 538	2 319	2 219	-1,80%	4 564	2 323	2 241	0,57%	4 569	2 337	2 232	0,11%
10	Wieczfnia Kościelna	4 188	2 119	2 069	0,36%	4 205	2 131	2 074	0,41%	4 222	2 140	2 082	0,40%
11	Karniewo	5 459	2 710	2 749	-1,14%	5 459	2 709	2 750	0,00%	5 472	2 724	2 748	0,24%
12	Chorzele	10 231	5 187	5 044	-0,54%	10 136	5 130	5 006	-0,93%	10 091	5 124	4 967	-0,44%
13	Czernice Borowe	4 082	2 095	1 987	-0,41%	4 050	2 071	1 979	-0,78%	4 013	2 052	1 961	-0,91%
14	Krasne	3 899	1 964	1 935	-0,97%	3 858	1 964	1 894	-1,05%	3 839	1 943	1 896	-0,49%
15	Krzynowłoga Mała	3 601	1 823	1 778	-0,41%	3 553	1 802	1 751	-1,33%	3 544	1 794	1 750	-0,25%
16	Przasnysz	7 189	3 654	3 535	-0,43%	7 188	3 641	3 547	-0,01%	7 168	3 616	3 552	-0,28%
17	Obszar LGD ogółem:	85 062	43 039	42 023	-0,43%	84 715	42 841	41 874	-0,41%	84 558	42 827	41 731	-0,19%

Jak pokazuje powyższa tabela dynamika przyrostu ludności na omawianym obszarze spada nieznacznie w ciągu ostatnich lat. W stosunku do roku 2005 spadek ten wynosił -0,19%.

2.6.2. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia

Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne na terenie LGD w 2007 roku wyniosła 5.777 z czego 48,8% stanowili mężczyźni (2791 osób) a 52% kobiety (2986 osób). Można powiedzieć, że niewiele jest więcej bezrobotnych kobiet niż mężczyzn. Pod tym względem obszar ten wypada nienajgorzej na tle całej Polski. Stopa bezrobocia na koniec czerwca 2008 roku wyniosła odpowiednio **11,61%**. Można powiedzieć, że obszar ten jest dotknięty problemem bezrobocia, które tutaj jest zdecydowanie wyższe niż w województwie mazowieckim (7,8%) oraz wyższe niż średnia dla całego kraju która wynosiła w tym okresie 9,6%.

Tabela nr 9 Odsetek bezrobocia wg wykształcenia na terenie LSR w 2007 r.

I.p.	Wykształcenie	ogółem	mężczyźni	kobiety
1	wyższe	5,43%	3,81%	6,67%
2	policealne, średnie zawodowe	21,61%	15,95%	25,99%
3	średnie ogólnokształcące	9,59%	6,37%	12,08%
4	zasadnicze zawodowe	30,56%	34,77%	27,31%
5	gimnazjalne i poniżej	32,81%	39,10%	27,95%

Tabela nr 10 Bezrobocie na obszarze objętym LSR z podziałem na gminy w 2007 r.

I.p.	Gmina	ogółem	mężczyźni	kobiety	stopa bezrobocia
1	Ciechanów	417	203	214,0	11,40%
2	Grudusk	223	115	108,0	9,60%
3	Ojrzeń	372	179	193,0	14,20%
4	Opinogóra Górna	500	241	259,0	14,00%
5	Regimin	373	169	204,0	12,50%
6	Sońsk	465	224	241,0	9,80%
7	Dzierzgowo	277	147	130,0	14,50%
8	Stupsk	300	136	164,0	10,30%
9	Szydłowo	268	131	137,0	9,80%
10	Wieczfnia Kościelna	232	95	137,0	9,30%
11	Karniewo	448	224	224,0	14,20%
12	Chorzele	688	344	344,0	11,70%
13	Czernice Borowe	233	112	121,0	10,10%
14	Krasne	294	153	141,0	12,90%
15	Krzynowłoga Mała	205	105	100,0	9,90%
16	Przasnysz	482	213	269,0	11,60%
17	ogółem dla obszaru	5 777	2 791	2 986	11,61%

Źródło: BDR (www.stat.gov.pl)

2.6.3. Gospodarka rolna

Rozwój rolnictwa musi uwzględniać połączenie produkcji rolnej z ochroną środowiska naturalnego oraz koniecznością zalesiania terenów rolnych o najniższych klasach bonitacyjnych gleb, nie przynoszących oczekiwanych efektów ekonomicznych. Konieczna jest restrukturyzacja w kierunku gospodarstw towarowych, wysoko specjalistycznych na obszarach typowo rolniczych. Na pozostałych obszarach, produkcję rolną należy połączyć z działalnością komplementarną. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich daje możliwość

dodatkowego źródła dochodu. Samoorganizowanie się rolników w Grypy Producentów, w zrzeszeniach i stowarzyszeniach pomoże konkurować z rolnictwem Unii Europejskiej.

Tabela Nr 11 Wykaz użytków zielonych w klasach bonitacyjnych

L.p.	Gminy	Klasy użytków zielonych w ha						
		I	II	III	IV	V	VI	Viz
1.	Chorzele	0	0	1367	4788	3251	598	46
2.	Ciechanów	0	0	211	1459	541	76	0
3.	Czernice Borowe	0	18	506	477	140	31	0
4.	Dzierzgowo	0	0	272	1910	886	201	0
5.	Grudusk	0	3	381	310	51	15	0
6.	Karniewo	0	2	223	354	1820	26	0
7.	Krasne	0	0	135	343	56	9	0
8.	Krzynowłoga Mała	0	0	579	1974	1016	192	6
9.	Ojrzeń	0	0	110	713	104	61	0
10.	Opinogóra	0	16	267	462	60	6	0
11.	Przasnysz	0	0	337	1269	733	103	1
12.	Regimin	0	14	317	798	419	83	0
13.	Sońsk	0	7	436	1552	581	85	0
14.	Stupsk	0	0	24	1550	760	61	5
15.	Szydłowo	0	0	37	1353	667	164	2
16.	Wieczfnia Kościelna	0	0	333	1811	641	120	4
17.	Obszar PGLD	0	60	5535	21123	11726	1831	64

W strukturze użytkowania użytków rolnych, zauważa się bardzo zróżnicowany udział użytków zielonych i tak w gminie Chorzele użytki zielone zajmują 51%, w Dzierzgowie 34%, w Krzynowłodze Małej 30,86% a gmina Wieczfnia Kościelna 31,12 %. Taka struktura w zasadzie wskazuje na kierunek produkcji; zwykle jest to produkcja mleka ewentualnie żywca wołowego.

Tabela nr 12 Struktura użytkowania gruntów na obszarze LGD Ciuchcia Krasieńskich

L.p.	Gmina	Użytki rolne		Grunty orne i sady		Użytki zielone		Pozostałe tereny	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	Chorzele	19811	53,4	9761	26,3	10050	27,1	17342	46,6
2	Ciechanów	10825	77,2	8538	60,9	2287	16,3	3198	22,8
3	Czernice Borowe	10456	86,9	9284	77,2	1172	9,7	1575	13,1
4	Dzierzgowo	9682	64,3	6413	42,6	3269	21,7	5381	35,7

5	Grudusk	8630	89,3	7870	81,4	760	7,9	1039	10,7
6	Karniewo	11212	86,7	10425	80,6	787	6,1	1726	13,3
7	Krasne	8995	89,1	8452	83,7	543	5,4	1099	10,9
8	Krzynowłoga Mała	12206	66,2	8439	45,8	3767	20,4	6234	33,8
9	Ojrzeń	8040	65,3	6152	50	1888	15,3	4271	34,7
10	Opinogóra Górna	12437	89	11626	83,2	811	5,8	1539	11
11	Przasnysz	14319	77,9	11836	64,4	2483	13,5	4072	22,1
12	Regimin	7816	70,3	6185	55,6	1631	14,7	3313	29,7
13	Sońsk	12777	82,5	10116	65,3	2661	17,2	2722	17,5
14	Stupsk	9502	80,5	7102	60,2	2400	20,3	2302	19,5
15	Szydłowo	9697	79,4	7474	61,2	2223	18,2	2524	20,6
16	Wieczfnia Kościelna	9346	78	6437	53,7	2909	24,3	2635	22
17	LGD	175751	74,2	136110	57,5	39641	16,7	60972	25,8

Wykres Nr 5 Rozkład % struktury użytkowania gruntów na obszarze LGD

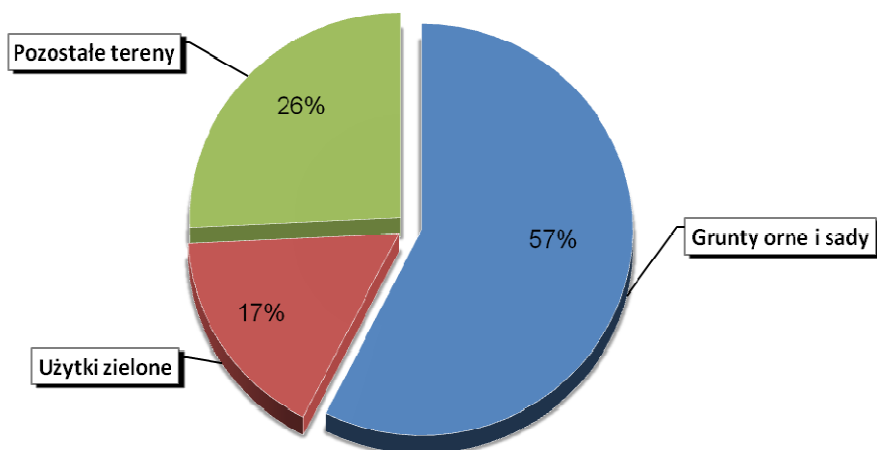

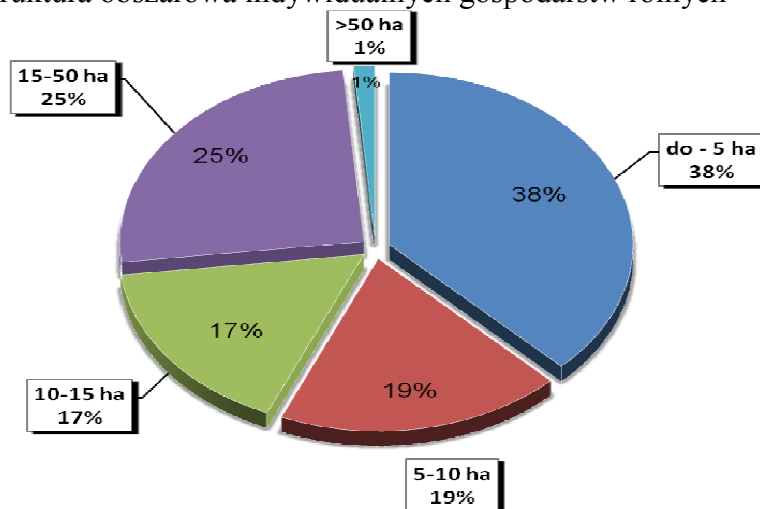
Tabela Nr 13 Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych, powierzchnia użytków rolnych.

L.p.	Gmina	Ilość gospodarstw w przedziale obszarowym (ha)					Ogółem
		do - 5	5-10	10-15	15-50	>50	
1	Chorzele	536	371	411	450	9	1 777
2	Ciechanów	568	178	132	202	10	1 090
3	Czernice Borowe	270	133	142	260	11	816
4	Dzierzgowo	179	104	119	229	7	640
5	Grudusk	122	81	95	186	29	513
6	Karniewo	267	214	192	244	6	923

7	Krasne	223	138	78	194	9	643
8	Krzynowłoga Mała	133	135	123	300	16	708
9	Ojrzeń	335	201	114	142	6	798
10	Opinogóra	257	190	178	261	25	911
11	Przasnysz	669	276	207	317	11	1 481
12	Regimin	375	148	103	137	7	771
13	Sońsk	564	214	212	248	13	1 251
14	Stupsk	343	124	107	182	17	773
15	Szydłowo	365	139	110	189	10	813
16	Wieczfnia Kościelna	263	117	103	176	15	674
17	Obszar PGLD	5 469	2 763	2 426	3 717	201	14 582

Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie działania LGD wynosi 16,53 ha powierzchni ogólnej i 11,97 ha użytków rolnych. Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych uległa zmniejszeniu, co nastąpiło wskutek przemian agrarnych. Zmniejszyła się ilość gospodarstw, przy jednoczesnym wzroście ich powierzchni użytków rolnych. Obecnie możliwość kupna ziemi przez rolników jest ograniczona, z powodu jej braku. Przemiany agrarne są procesem szczególnie korzystnym po przystąpieniu do UE.

Wykres Nr 6 Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych

Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej, czyli przyrodnicza jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w ujęciu taksometrycznym, stanowi sumę punktacji bonitacyjnej zwaloryzowanych czynników agrośrodowiska przyrodniczego tj.: geomorfologii, agroklimatu, jakości i przydatności użytkowo-rolniczej gleb oraz stosunków wodnych środowiska glebowego

Tabela nr 14 Wskaźnik bonitacji gleb na terenie LGD Ciuchcia Krasieńskich

L.p.	Gmina	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej
		Jakości i przydatności rolniczej gleb	Agroklimat	Rzeźba terenu	Warunki wodne	
1.	Chorzele	31,6	7,8	3,8	2	45,2
2.	Ciechanów	47,6	8,6	3,7	3,4	63,3
3.	Czernice Borowe	61,9	8,0	3,9	4,0	77,8
4.	Dzierzgowo	42,7	8	3,9	2,9	57,5
5.	Grudusk	59	8,2	3,8	4	75
6.	Karniewo	58,4	9	3,9	3,7	75
7.	Krasne	61,5	8,2	4,2	4,1	78
8.	Krzynowłoga Mała	35,5	8,2	3,7	2,5	49,9
9.	Ojrzeń	34,6	8,8	4,1	2,3	49,8
10.	Opinogóra	66,7	8,4	3,7	4	82,8
11.	Przasnysz	45,9	8	4,1	3	61
12.	Regimin	53	8,4	3,9	3,9	69,2
13.	Sońsk	46,7	9	3,9	3,1	62,7
14.	Stupsk	37,3	8,4	4,2	2,2	52,1
15.	Szydłowo	38,2	8,4	3,7	2,1	52,4
16.	Wieczfnia Kościelna	36,8	8	3,8	2,2	50,8
17.	Obszar PGLD	46,09	8,34	3,91	3,09	60,17

Źródło: IUNG Puławy - waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej Polski - 1994

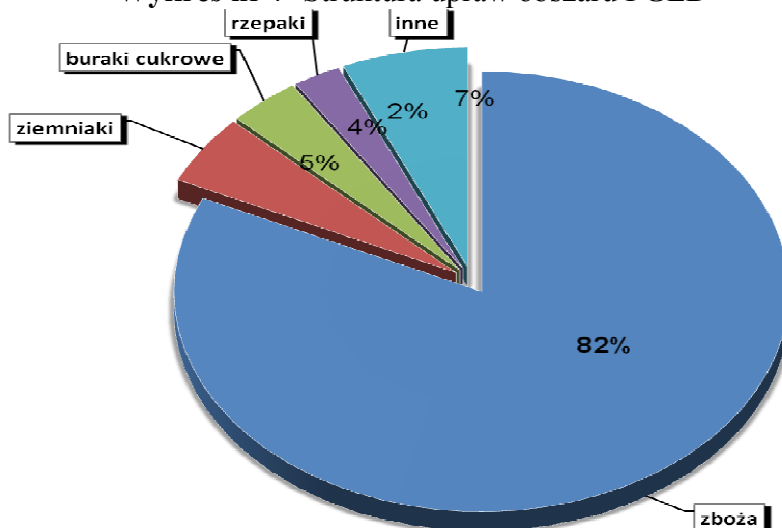
Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej na terenie LGD jest najwyższy w gminie Opinogóra 82,8, gminie Krasne 78, w gminie Czernice Borowe 77,8 w gminie Grudusk 75 i Karniewo 75. Niższy od wskaźnika ogólnopolskiego (66,6) mają gminy: Chorzele, Ciechanów, Dzierzgowo, Krzynowłoga Mała, Ojrzeń, Przasnysz, Sońsk, Stupsk, Szydłowo, Wieczfnia.

Tabela Nr 15 Powierzchnia i struktura upraw obszaru PGLD "Ciuchcia Krasieńskich"

Gmina		ogółem	zboża		ziemniaki		buraki cukrowe		rzepaki		okopowe pastewne		inne	
		ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	Chorzele	4 692	3 880	82,7%	582	12,4%	12	0,3%	0	0,0%	10	0,2%	208	4,4%
2	Ciechanów	7 104	6 090	85,7%	343	4,8%	126	1,8%	140	2,0%	6	0,1%	398	5,6%
3	Czernice Borowe	8 655	6 792	78,5%	151	1,7%	645	7,5%	414	4,8%	17	0,2%	636	7,3%
4	Dzierzgowo	5 860	5 050	86,2%	523	8,9%	9	0,2%	77	1,3%	6	0,1%	195	3,3%
5	Grudusk	7 948	6 554	82,5%	152	1,9%	216	2,7%	542	6,8%	2	0,0%	483	6,1%
6	Karniewo	9 745	7 054	72,4%	406	4,2%	519	5,3%	261	2,7%	16	0,2%	1 488	15,3%
7	Krasne	7 648	5 765	75,4%	140	1,8%	685	9,0%	420	5,5%	15	0,2%	623	8,1%
8	Krzynowłoga Mała	7 251	6 630	91,4%	338	4,7%	4	0,1%	15	0,2%	7	0,1%	257	3,5%
9	Ojrzeń	4 518	3 780	83,7%	433	9,6%	14	0,3%	5	0,1%	5	0,1%	281	6,2%
10	Opinogóra	11 479	8 363	72,9%	157	1,4%	1 084	9,4%	682	5,9%	21	0,2%	1 172	10,2%
11	Przasnysz	10 313	8 646	83,8%	414	4,0%	438	4,2%	121	1,2%	7	0,1%	686	6,7%
12	Regimin	4 729	3 998	84,5%	252	5,3%	171	3,6%	95	2,0%	4	0,1%	209	4,4%
13	Sońsk	8 826	7 565	85,7%	502	5,7%	255	2,9%	89	1,0%	8	0,1%	407	4,6%
14	Stupsk	5 591	4 745	84,9%	537	9,6%	47	0,8%	5	0,1%	6	0,1%	250	4,5%
15	Szydłowo	5 401	4 695	86,9%	472	8,7%	61	1,1%	9	0,2%	8	0,1%	156	2,9%
16	Wieczfnia Kościelna	4 901	4 244	86,6%	467	9,5%	39	0,8%	0	0,0%	6	0,1%	144	2,9%
17	Obszar PGLD	114 661	93 851	81,9%	5 870	5,1%	4 324	3,8%	2 875	2,5%	14 6	0,1%	7 594	6,6%

Źródło: Spis rolny 2002r.

Wykres nr 7 Struktura upraw obszaru PGLD

W powierzchni zasiewów największy udział mają zboża, a zwłaszcza mieszanki zbożowe oraz żyto i pszenżyto. Następną pozycję zajmują ziemniaki i buraki cukrowe. Przeważający udział zbóż i ziemniaków w produkcji roślinnej jest ściśle związany z występującą na terenie LGD bonitacją grunt

Tabela Nr 16 Procentowy udział ONW w stosunku do ogólnej powierzchni użytków rolnych na obszarze PGLD "Ciuchcia Krasieńskich"

L.p.	Nazwa gminy	Wielkość użytków rolnych w ha	Wielkość ONW w ha	Wielkość ONW w %
1.	Chorzele	19259	19259	100
2.	Ciechanów	10573	10573	100
3.	Czernice Borowe	10421	0	0
4.	Dzierzgowo	9761	9761	100
5.	Grudusk	8531	0	0
6.	Karniewo	11329	11329	100
7.	Krasne	8936	8936	100
8.	Krzynowłoga Mała	12058	12058	100
9.	Ojrzeń	7891	7891	100
10.	Opinogóra	12714	0	0
11.	Przasnysz	13987	13987	100
12.	Regimin	7586	7586	100
13.	Sońsk	12751	12751	100
14.	Stupsk	9583	9583	100
15.	Szydłowo	9573	9573	100
16.	Wieczfnia Kościelna	9182	9182	100
17.	Obszar PGLD	174135	142469	81,82%

Źródło: BDR 2005r.

Zróznicowana rzeźba terenu, a w szczególności tereny wyżynne oraz szereg dolin rzecznych wpływają na rolnictwo i warunki uprawiania ziemi. Tabela powyżej przedstawia obszar użytków rolnych, na których warunki gospodarowania są niekorzystne w stosunku do całej powierzchni arealu rolnego. Zestawienie obejmuje obszar poszczególnych gmin, jak również całego terenu działania LGD. 81,82% arealu użytków rolnych ma niekorzystne warunki do prowadzenia działalności rolniczej. To dodatkowo wpływa na niskie dochody rolników i tym samym zmusza ich do szukania alternatywnych źródeł dochodu.

Ważnym kierunkiem produkcji rolnej na wszystkich terenach rolniczych jest chów i hodowla zwierząt. Najlepszym wskaźnikiem intensywności produkcji jest obsada na 100ha. W hodowli bydła wyróżniają się takie gminy jak: Chorzele, Krzynowłoga Mała, Karniewo, Dzierzgowo, Przasnysz, Czernice Borowe i Opinogóra Górna. W produkcji żywca wieprzowego natomiast wyróżniają się: Grudusk, Karniewo, Krasne, Ciechanów, Krzynowłoga Mała.

Tabela: Nr17 Obsada zwierząt na obszarze LGD Ciuchcia Krasieńskich

L.p.	Gmina		Trzoda chlewna	w tym maciory	Bydło	w tym krowy	Owce	Konie
1	Chorzele	Ilość w szt.	4210	614	12937	8105	26	732
		Obsada na 100 ha użytków roln.	21,54	3,14	66,19	41,47	0,13	3,74
2	Ciechanów	Ilość w szt.	16046	1612	4531	2192	0	179
		Obsada na 100 ha użytków roln.	151,09	15,18	42,66	20,64	0,00	1,69
3	Czernice Borowe	Ilość w szt.	14010	1716	5798	3195	44	81
		Obsada na 100 ha użytków roln.	135,63	16,61	56,13	30,93	0,22	0,78
4	Dzierzgowo	Ilość w szt.	9040	1151	6030	3381	0	110
		Obsada na 100 ha użytków roln.	92,51	11,77	61,71	34,59	0,00	1,12
5	Grudusk	Ilość w szt.	20163	1975	3168	1661	94	46
		Obsada na 100 ha użytków roln.	236,07	23,12	37,09	8,50	0,48	0,54
6	Karniewo	Ilość w szt.	17259	1842	7213	3762	6	121
		Obsada na 100 ha użytków roln.	155,01	16,54	64,78	19,25	0,03	1,08
7	Krasne	Ilość w szt.	13546	1477	3814	1899	0	155
		Obsada na 100 ha użytków roln.	151,00	16,46	42,51	9,71	0,00	1,73
8	Krzynowłoga M.	Ilość w szt.	17989	1498	8041	4335	43	137
		Obsada na 100 ha użytków roln.	147,83	12,31	66,08	22,18	0,22	1,12
9	Ojrzeń	Ilość w szt.	8031	979	2983	1732	61	213
		Obsada na 100 ha użytków roln.	101,26	12,34	37,61	8,86	0,31	2,68
10	Opinogóra	Ilość w szt.	17890	2206	6903	3602	64	119

	Górna	Obsada na 100 ha użytków roln.	140,37	17,31	54,16	18,43	0,33	0,93
11	Przasnysz	Ilość w szt.	20320	2016	8554	4716	9	243
		Obsada na 100 ha użytków roln.	143,58	14,24	60,44	24,13	0,04	1,71
12	Regimin	Ilość w szt.	7635	816	3743	1957	0	57
		Obsada na 100 ha użytków roln.	100,62	10,75	49,33	25,79	0,00	0,75
13	Sońsk	Ilość w szt.	17650	2060	5820	2742	144	304
		Obsada na 100 ha użytków roln.	138,26	16,14	45,59	21,48	1,13	2,38
14	Stupsk	Ilość w szt.	6596	737	5037	2904	34	131
		Obsada na 100 ha użytków roln.	69,84	7,80	53,33	30,75	0,36	1,39
15	Szydłowo	Ilość w szt.	5497	759	4480	2563	0	127
		Obsada na 100 ha użytków roln.	57,20	7,90	46,62	26,67	0,00	1,32
16	Wieczfnia K.	Ilość w szt.	11446	1015	5650	3210	62	79
		Obsada na 100 ha użytków roln.	124,78	11,06	61,59	34,99	0,67	0,86
17	Obszar PGLD	Ilość w szt.	207328	22473	94702	51956	587	2834
		Obsada na 100 ha użytków roln.	118,82	12,88	54,27	29,77	0,33	1,62

Źródło: BDR dane za 2002 r.

2.6.4. Podmioty gospodarcze

W 2007 roku na obszarze LGD funkcjonowały 3.313 podmioty gospodarcze (Tabela). Obszar LGD zdominowany jest przez podmioty gospodarcze związane z handlem (37%). Gospodarstwa rolne stanowią 21% ogólnej liczby podmiotów.

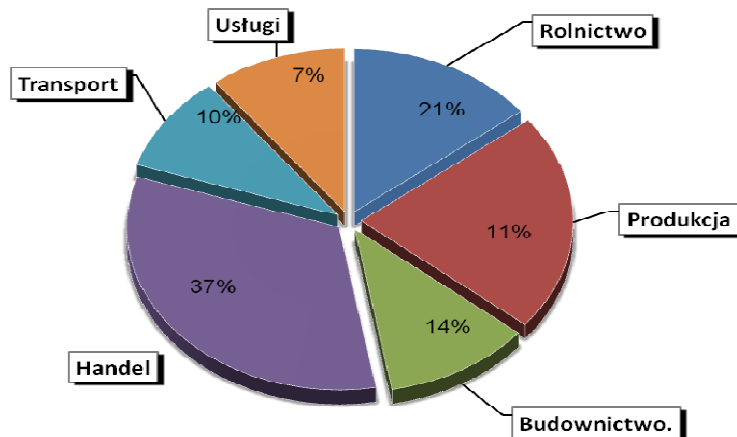
Tabela Nr 18 Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD

I.p.	Gmina	Rolnictwo	Produkcja	Budownictwo.	Handel	Transport	Usługi
1	Ciechanów	23	36	36	70	26	16
2	Grudusk	50	26	27	87	17	11
3	Ojrzeń	23	15	43	40	12	14
4	Opinogóra Górna	51	22	36	82	31	26
5	Regimin	22	13	25	56	16	13
6	Sońsk	22	48	58	155	33	35
7	Dzierzgowo	61	9	15	47	9	5
8	Stupsk	24	28	27	79	13	14
9	Szydłowo	28	12	27	67	17	6
10	Wieczfnia Kościelna	18	27	14	41	12	13
11	Karniewo	26	17	35	76	25	13
12	Chorzele	52	29	49	163	26	25

13	Czernice Borowe	92	14	14	54	18	11
14	Krasne	27	20	28	51	18	11
15	Krzynowłoga Mała	61	10	10	56	24	11
16	Przasnysz	126	28	31	83	38	12
17	ogółem	706	354	475	1 207	335	236

Źródło: BDR 2007

Wykres nr 8 Podmioty gospodarcze wg branż na obszarze LGD

Udział poszczególnych branż gospodarczych w liczbie branż ogółem na terenie LGD kształtuje się odpowiednio według wykresu poniżej, który został sporządzony na podstawie danych GUS z 2007 roku.

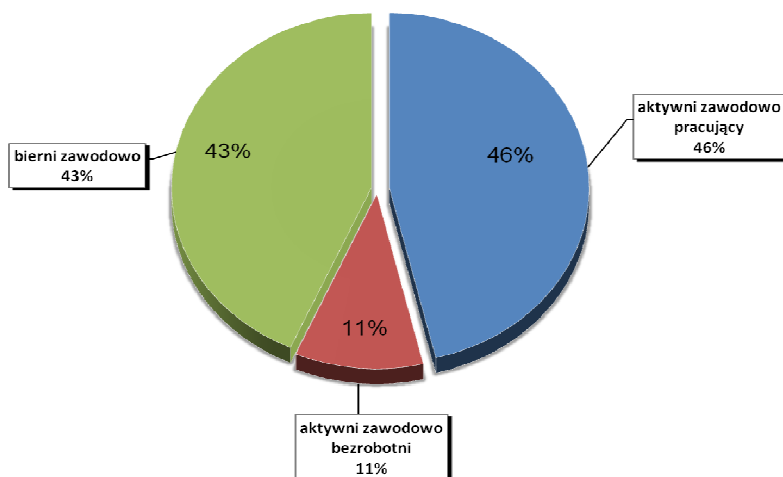
Aktywność zawodowa

Tabela nr 19...Aktywność zawodowa na rynku pracy

L.P.	gmina	ogółem	aktywni zawodowo ogółem	aktywni zawodowo pracujący	aktywni zawodowo bezrobotni	bierni zawodowo
1	Chorzele	7 994	4 488	3 471	1 017	3 460
2	Ciechanów	4 509	2 646	2 186	460	1 853
3	Czernice Borowe	3 251	1 850	1 582	268	1 392
4	Dzierzgowo	2 787	1 504	1 247	257	1 276
5	Grudusk	3 167	1 670	1 441	229	1 448
6	Karniewo	4 236	2 536	2 227	309	1 690
7	Krasne	3 163	1 764	1 460	304	1 390
8	Krzynowłoga Mała	2 838	1 557	1 312	245	1 247
9	Ojrzeń	3 424	2 028	1 698	330	1 385
10	Opinogóra Górna	4 707	2 820	2 285	535	1 885
11	Przasnysz	5 589	3 222	2 513	709	2 331
12	Regimin	3 913	2 199	1 758	441	1 705

13	Sońsk	6 404	3 519	2 948	571	2 855
14	Stupsk	3 978	2 116	1 694	422	1 854
15	Szydłowo	3 693	2 049	1 570	479	1 637
16	Wieczfnia Kościelna	3 213	1 703	1 378	325	1 433
17	Ogółem OBSZAR LGD	66 866	37 671	30 770	6 901	28 841

Wykres Nr 9 Procentowy rozkład aktywności zawodowej mieszkańców obszaru LGD

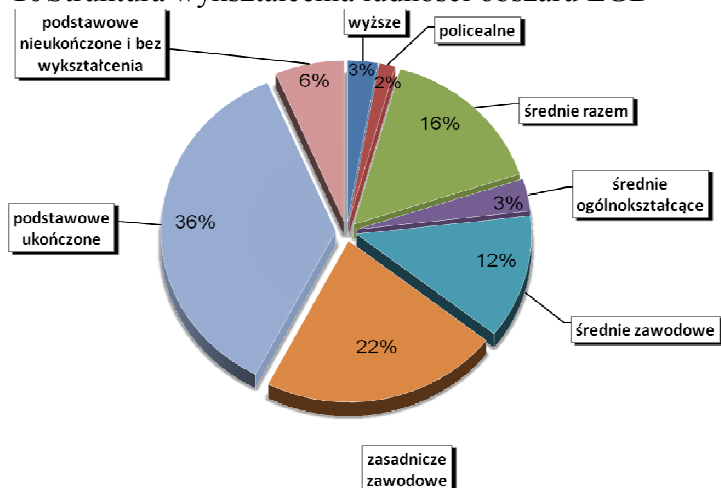
2.6.5. Edukacja i wychowanie

Wg danych GUS z roku na obszarze LGD w 2007 roku było:

- 48 przedszkoli,
- 63 szkoły podstawowe,
- 19 gimnazjów.

Oprócz tego znajduje się tutaj 16 innych szkół. Wartości te są w miarę zbliżone do tego co obserwujemy na obszarach wiejskich w całej Polsce. Strukturę wykształcenia przedstawia poniższy wykres. Największy odsetek ogółu mieszkańców stanowią osoby z zasadniczym wykształceniem zawodowym.

Wykres nr 10 Struktura wykształcenia ludności obszaru LGD

Poziom wykształcenia mieszkańców obszaru objętego LGD wypada trochę gorzej (mniej jest procentowo ludzi lepiej wykształconych) niż ogólnie w polskich wsiach.

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie LGD znajduje się według danych GUS na 2007 rok 19 zakładów opieki zdrowotnej (4487 osób na jedną placówkę) oraz 17 aptek lub punktów aptecznych (wskaźnik równy 5014)n. Wartości wskaźników są lepsze od średniej krajowej dla obszarów wiejskich w 2007 roku z wyjątkiem praktyk lekarskich w przypadku których sytuacja jest znacznie gorsza niż w Polsce (wieś), bo nie ma ani jednej. Oprócz tego na tym obszarze funkcjonują 3 placówki pomocy społecznej oraz jeden dom pomocy społecznej. Pod tym względem sytuacja jest znacznie gorsza niż w całym kraju gdzie na jedno miejsce przypada 372 osoby a na terenie LGD ponad 980 osób.

3. Analiza SWOT obszaru LGD

3.1. Wprowadzenie

Analiza SWOT² na potrzeby LSR obszaru LGD została przeprowadzona po uzyskaniu odpowiedniego zasobu informacji, pochodzącego z diagnozy obszaru LGD, analizy ankiet przeprowadzonej w 16-u gminach obszaru LGD, konsultacji społecznych przeprowadzanych na warsztatach gminnych oraz analizie materiałów źródłowych (planistycznych) powiatowych i gminnych. Różniła się znacznie od analizy dokonywanej dla pojedynczego przedsiębiorstwa czy jednej gminy. Przede wszystkim obejmowała ona szeroki zakres występujących problemów i różne dziedziny życia. Obszar działania LGD przeanalizowano z wielu stron, rozważając mocne i słabe strony zasobów środowiskowych, społecznych i gospodarczych występujących na tym obszarze.

Podczas konstruowania analizy SWOT, a w szczególności podczas debat, warsztatów i spotkań z mieszkańcami i uczestnikami prowadzący je moderatorzy z zespołu opracowującego LSR duży nacisk kładli na odnajdowanie atutów i pozytywnych stron lokalnego życia, przyczyniając się tym samym do budowania pozytywnego obrazu własnej małej ojczyzny i zakorzenienia patriotyzmu w lokalnej społeczności.

Przeprowadzając analizę autorzy dołożyli wszelkich starań, aby wytypować zmiany, jakie mogą nastąpić w czasie. Odróżniono sytuację obecną (obecne słabe i mocne strony) od przyszłej, związanej z możliwościami i zagrożeniami. Spojrzenie w przyszłość pokazuje możliwości zmian.

Dla każdego horyzontu czasowego określono pozytywy i negatywy wg poniższego schematu:

	Pozytywy	Negatywy
Terażniejszość	Mocne strony	Słabe strony
Przyszłość	Możliwości	Zagrożenia

² Nazwa **SWOT** jest akronimem angielskich słów **Strengths** (mocne strony), **Weaknesses** (słabe strony), **Opportunities** (szanse w otoczeniu), **Threats** (zagrożenia w otoczeniu). Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i silnych stron badanego obszaru oraz wskazania szans i zagrożeń, przed jakimi stoją jego mieszkańcy. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony obszaru i które należycie wykorzystane sprzyjać będą jego rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jego przyszły rozwój);
- „słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony obszaru, i jeśli nie zostaną wyeliminowane utrudniać będą jego rozwój;
- „szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania lokalnej społeczności, ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi;

„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania lokalnej społeczności, ale które mogą stanowić zagrożenie dla rozwoju badanego obszaru.

Poniższa tabelka pokazuje w sposób poglądowy, w jaki sposób traktowano poszczególne pola z analizy SWOT.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
Mocne strony	Słabe strony
NA NICH BAZUJEMY	ELIMINUJEMY
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
Szanse	Zagrożenia
WYKORZYSTUJEMY	ZAPOBIEGAMY

Podczas sesji i warsztatów prowadzonych z uczestnikami LDG *Ciuchcia Krasieńskich* pracowano nad analizą zasobów wewnętrznych i analizą otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń. Analiza ta stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

W tej ogólnej charakterystyce silnych i słabych stron oraz istniejących szans i zagrożeń autorzy LSR starali się zawrzeć wszystkie ważne cechy i problemy wszystkich gminy z obszaru LGD, które były podejmowane przez wszystkich uczestników procesu budowania strategii oraz, które zidentyfikowano na podstawie informacji i danych uzyskanych z wszystkich badań i sondaży ankietowych, a w szczególności do ankiety skierowanej do społeczności lokalnych z terenu wszystkich gmin obszaru LGD.

Autorzy LSR mają świadomość, że analiza SWOT na pewno nie jest pełna i wyczerpująca, gdyż mimo ambitnego zamiaru objęcia strategią (i poprzedzającymi je analizami i diagnozą) całego obszaru LGD i wszystkich jego istotnych wątków, nie było to praktycznie możliwe, ponieważ obszar LGD liczy aż 16 gmin.

Prace nad analizą SWOT podzielone zostały na 4 etapy:

- ETAP I – analiza SWOT dla każdej gminy z obszaru LGD na podstawie zebranych przez uczestników LGD gminnych materiałów i dokumentów źródłowych;
- Etap II – analiza uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych (analiza potencjału obszaru LGD) na podstawie danych uzyskanych z ankiet wypełnionych przez uczestników LGD na warsztatach i zajęciach problemowych;
- Etap III – analiza ankiet skierowanych do mieszkańców obszaru
- ETAP IV – ogólna analiza SWOT obszaru LGD dla LSR.

Wyniki Analizy SWOT uzyskane w każdym z etapów z przyczyn technicznych zostały zgeneralizowane do analizy całego obszaru LGD. Prezentacja analizy z każdego etapu prac znacząco zwiększyłaby objętość opracowania.

Zebrany materiał do analizy SWOT został podzielony (zsegmentowany) na obszary problemowe (dziedziny) wg kryteriów, które przedstawia tabela 19. Zespół przyjął zasadę, że każdy element analizy SWOT ujęty w opracowaniu powinien występować na obszarze min. 10 gmin z terenu LGD.

Syntetyczne wyniki Analizy SWOT przedstawia Tab. Nr 20

Tabela nr 20 Wydzielone obszary problemowe(dziedziny) do analizy SWOT dla gmin i obszaru LGD

KAPITAŁ LUDZKI	TERYTORIUM	INFRASTRUKTURA	GOSPODARKA
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby ludzkie • Struktura wiekowa • Struktura wykształcenia • Zaawansowanie informacyjne • Poziom i struktura bezrobocia • Zdrowie społeczeństwa • Aktywność społeczna • Opieka społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie geograficzne • Środowisko – warunki przyrodnicze (gleby, wody, lasy) • Struktura użytkowania obszaru • Dziedzictwo kulturowe • Atrakcje turystyczne • Kopaliny • Stan środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Wodociągi i kanalizacja • Infrastruktura teleinformatyczna • Infrastruktura opieki zdrowotnej • Struktura i dostęp do placówek edukacyjnych • Inwestycje w ochronę środowiska (w tym oczyszczalnie ścieków i gospodarka odpadami komunalnymi) • Infrastruktura kulturalna • Infrastruktura sportowo-rekreacyjna • System komunikacji • Wykorzystanie poszczególnych zasobów obszaru • Sieć zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz 	<ul style="list-style-type: none"> • Produkcja rolnicza. • Turystyka • Agroturystyka • Inwestycje (m.in. tereny inwestycyjne) • Sieć placówek bankowych • Organizacje pozarządowe • Poziom wykorzystania OZE • Dostępność i poziom wykorzystania Funduszy (m.in. kredyty, pozyskiwanie środków finansowych.) • Sieć handlu hurtowego i detalicznego

3.2. Analiza dokumentów planistycznych związanych z obszarem LSR

Ważnym elementem poprzedzającym analizę SWOT była analiza dokumentów statystycznych i planistycznych związanych z obszarem wszystkich gmin wchodzących w skład partnerstwa LGD. Szczegółowy wykaz dokumentów znajduje się w rozdz. 2.2 LSR.

Z ogólnej analizy strategicznych i planistycznych dokumentów powiatowych i gminnych wynika, że obszar LGD jest terenem o dobrych warunkach naturalnych dla rozwoju turystyki, agroturystyki i produkcji ekologicznej w rolnictwie. Atutem regionu jest z pewnością położenie na terenie „Zielonych Płuc Polski”, oraz atrakcyjne położenie komunikacyjne. Rolnictwo jest mocną stroną obszaru, jak również bliskość do rynków zbytu. Obszar LGD z pewnością jest obszarem o znacznym potencjale alternatywnych źródeł wytwarzania energii jednak są one niedostatecznie wykorzystywane. W sferze rolnictwa brak przetwórstwa rolno-spożywczego, przechowalnictwa produktów rolnych. Obszar ten charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczo-geograficznymi o znaczących walorach historycznych i zabytkowych. Problemem dla wszystkich gmin z obszaru LGD jest z pewnością brak kapitału w przedsiębiorstwach już istniejących i nowopowstających. Powiaty posiadają jednak dogodnie zlokalizowane tereny inwestycyjne (np. Przasnyska Strefa Gospodarcza).

W sferze kapitału ludzkiego problemem jest z pewnością migracja ludności, zwłaszcza młodej wykwalifikowanej kadry do dużych aglomeracji miejskich oraz brak przeciwdziałania temu zjawisku. Niestety występuje na obszarze pogłębiający się proces starzenia się społeczeństwa. W sferze rozwoju turystyki obszar miałby duże szanse stać się atrakcyjny turystycznie jednak brak jest infrastruktury gastronomiczno-noclegowej, problemem jest również brak produktów regionalnych, niewystarczająca ilość lub brak szlaków turystycznych. Problemem są niewykorzystane walory turystyczno-rekreacyjne, przyrodnicze obszaru. Szansą dla rozwoju obszaru jest z pewnością możliwość wykorzystania funduszy pomocowych jednak problemem w ich wykorzystaniu może być brak fachowej wiedzy beneficjentów, brak szkoleń i doradztwa. W sferze społecznej jako główne problemy wskazywane są: bezrobocie (ukryte bezrobocie na wsi, zwłaszcza w małych gospodarstwach), pogarszanie się warunków bytowych mieszkańców, brak instytucji kultury, sportu i rekreacji lub ich zły stan techniczny, czasem uboga oferta oświatowa w formie zajęć pozalekcyjnych, brak imprez kulturalnych. Analiza dokumentów strategicznych powiatów i gminnych wskazuje iż samorządy dostrzegają problemy społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne występujące na obszarze LGD.

3.3. Analiza z badań ankietowych przeprowadzonych na terenie 16 gmin wchodzących w skład LGD „Ciuchcia Krasieńskich”.

Badanie ankietowe zostało przeprowadzone jako jedna z form konsultacji społecznych na potrzeby budowy LSR, a w szczególności żeby: uspołecnić jak to tylko możliwe proces budowy strategii, wskazać istniejące problemy, określić kierunki rozwoju tego obszaru zgodnie z oczekiwaniami społeczności lokalnych, odnaleźć osoby, które mogą zaangażować się w działania na rzecz swoich miejscowości i gmin.

Ankieta, którą stanowi załącznik nr 5 do LSR, składała się z dwóch części. Pierwsza poświęcona była potencjalnym kierunkom rozwoju obszaru LGD i krótkiej charakterystyce ankietowanych. Druga część dotyczyła określenia preferencji i oczekiwań mieszkańców obszaru LGD dotyczących dotacji na inwestycje poprawiające warunki życia na wsi w ramach „Odnowy wsi” i tzw. „małych projektów”.

Badanie zrealizowano w okresie od – do listopada 2008 do końca marca 2006, na terenie wszystkich 16 gmin obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich”. W gminach tych ankieterzy dotarli do **1.600** osób, po 100 ankiet na gminę

Badanie zostało przeprowadzone na grupie celowej wybranych osób pod nadzorem koordynatorów gminnych realizowanego projektu, w ramach LEADER+ Schematu I. Przyjęto, iż ankietowanymi osobami udzielającymi odpowiedzi będą w przeważającej części osoby aktywne – działające na terenie swojej gminy bądź miejscowości.

Uzyskane wyniki badań pozwoliły na określenie ważnych obszarów problemowych, określenie preferencji rozwojowych mieszkańców obszaru LGD wynikających z istniejących uwarunkowań, oraz stanowiły dobry materiał wyjściowy do przygotowania metodą partycypatywną i partnerską analizy SWOT obszaru LGD.

Uzyskane wyniki miały pokazać również nastroje i pomysły na perspektywiczny rozwój lokalnych liderów oraz oszacować potencjał ludzki, niezbędny do planowanych działań związanych z wzmocnieniem partnerstwa LGD, budowaniem LSR i jej wdrażaniem. Z drugiej strony celowość badania okazała się jego wielkim atutem. Spośród badanych osób większość stanowiły osoby aktywne, pracujące na rzecz swojej gminy czy miejscowości. Sondowano poglądy tych ludzi, którzy chcą i najprawdopodobniej będą się angażować w różne działania LGD, a więc będą mieć wpływ na późniejsze wdrażanie budowanej strategii metodą partnerską.

Uzyskane informacje z badań ankietowych posiadają znacznie większą wartość, niż by ty wynikało z samej analizy statystycznej. Zbierane dane służyły na bieżąco do weryfikacji materiałów pomocniczych i źródłowych, na których oparto opracowanie części merytorycznej niniejszej strategii. Służyły również jako materiały pomocnicze i poglądowe do dyskusji panelowych i prac warsztatowych członków LGD nad strategią.

Z tego też powodu niniejsze opracowanie może być modelowym przykładem początku budowania LSR. Pozyskane dzięki badaniu ankietowemu informacje dostarczyły wiele interesujących danych do analizy sytuacji wyjściowej na potrzeby strategii, jak również pozwoliły na dokonanie cząstkowej diagnozy na temat panujących nastrojów na obszarach wiejskich.

Uzyskany materiał wymaga szczegółowego opracowania i pełnej analizy socjologicznej. Na potrzeby niniejszego opracowania zostaną omówione i zobrazowane najistotniejsze informacje z punktu widzenia określania potencjału obszaru LGD i opracowanej na potrzeby LSR analizy SWOT.

Wyniki ankiet zostały przedstawione w odniesieniu do całego obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich”, a nie do każdej gminy osobno.

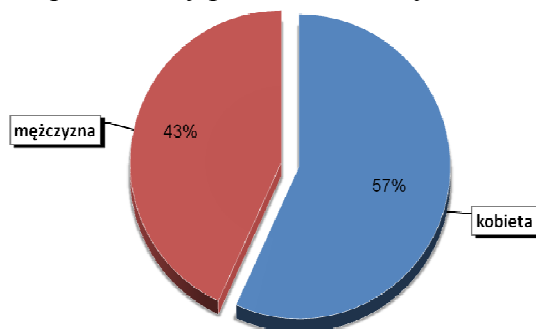
Charakterystyka badanej grupy

Grupę 1600 zbadanych stanowią tylko osoby mieszkające na obszarze LGD, często udzielające się społecznie, cenione i uważane za osoby wartościowe w swojej miejscowości. Proszono ankieterów o przeprowadzenie wywiadów z osobami, które chętnie robią coś dla swojego otoczenia, inaczej mówiąc wyróżniają się pozytywnie w lokalnej społeczności.

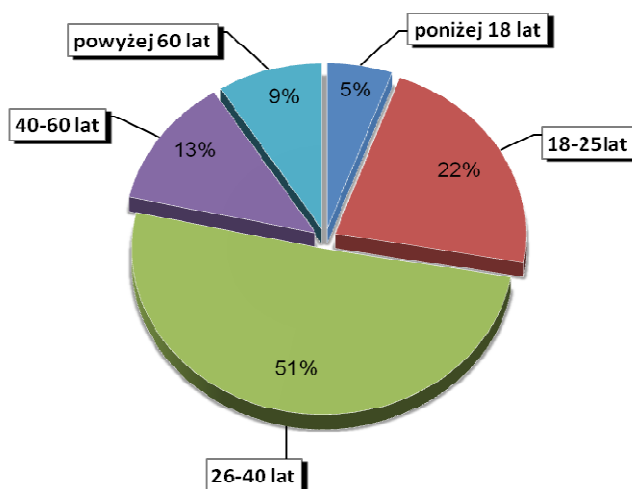
Istotną cechą charakteryzującą grupę badanych osób to płeć. 57% wszystkich ankietowanych stanowią kobiety, natomiast tylko 43% to mężczyźni. Obserwuje się nieco korzystniejszy wynik na rzecz kobiet. Te dane są zaskakujące, bo zwyczajowo uważa się, że na wsi angażuje się społecznie więcej mężczyzn niż kobiet (Wykres 11).

Osobami, które najczęściej udzielały odpowiedzi to osoby z roczników 1982-1968 w wieku 26-40 lat (5 % badanych). Najmniej odpowiedzi udzielili ludzie poniżej 18-go roku życia 70-go roku życia (1%).

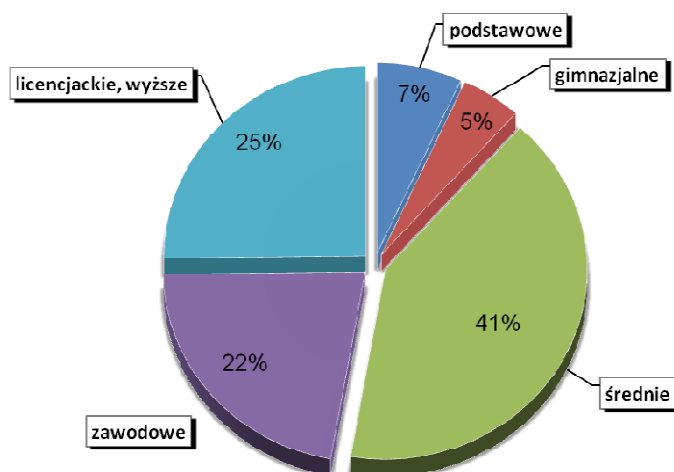
Wykres Nr 11. Udział procentowy płci ankietowanych osób

Wykres Nr 12. Zróznicowanie wiekowe ankietowanych osób

Wykres nr 13. Struktura wykształcenia badanej grupy

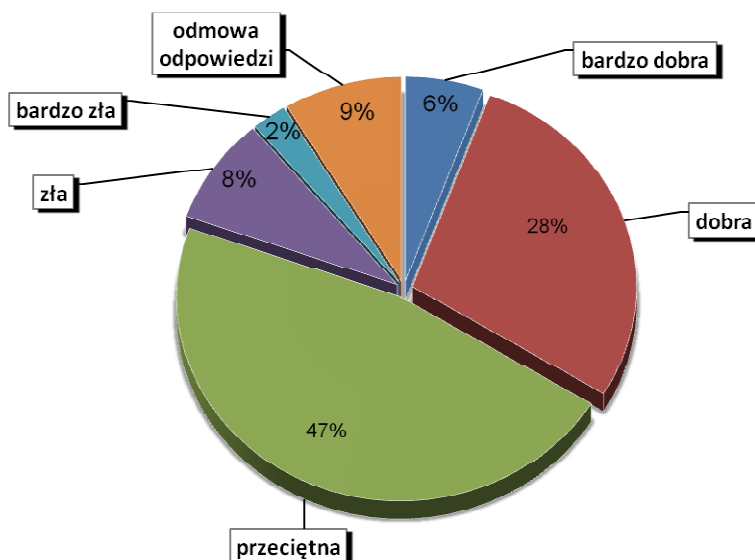
Z badanej grupy osób największą liczbę stanowili respondenci ze średnim wykształceniem (41%), a najmniejszą uczniowie gimnazjów (5%).

Kolejne pytanie w tej części tematycznej pozwoliło zorientować się w statusie materialnym rodzin respondentów zamieszkujących w gminach obszaru LGD (Wykres 14). Ponad 47% ankietowanych określiło swoją sytuację materialną jako przeciętną, a tylko 28% jako sytuację dobrą. Tylko 9 % osób odmówiło odpowiedzi, a 2% uznało swoją sytuację materialną jako

bardzo złą. Dane te pokazują, jak ważne zadanie do spełnienia ma inicjatywa LEADER+ i lokalne partnerstwo działające na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i podniesienia jakości życia społeczności lokalnej.

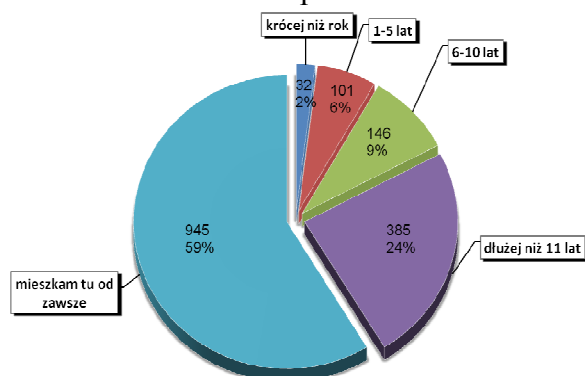
Stosunkowo dużą grupę osób objętych badaniem stanowiły osoby z wykształceniem licencyjnym i wyższym (25%).

Wykres nr 14. Sytuacja materialna rodzin badanej grupy.

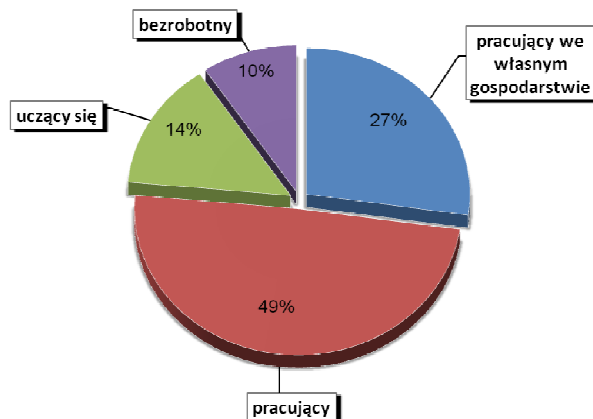

Z badanej grupy 59% osób podało, że mieszku na terenie obszaru LGD od zawsze. Tylko 2% osób ankietowanych mieszka na tym terenie krócej niż 1 rok. Należ zatem uznać, że badana grupa osób stanowiła grupę reprezentatywną mieszkańców obszaru i dosyć dobrze orientuje się w sytuacji społeczno-gospodarczej swojej gminy i obszaru LGD (Wykres Nr 15).

Wykres 15. Okres zamieszkiwania respondentów na terenie obszaru LGD

Wykres Nr 16. Status zawodowy badanej grupy

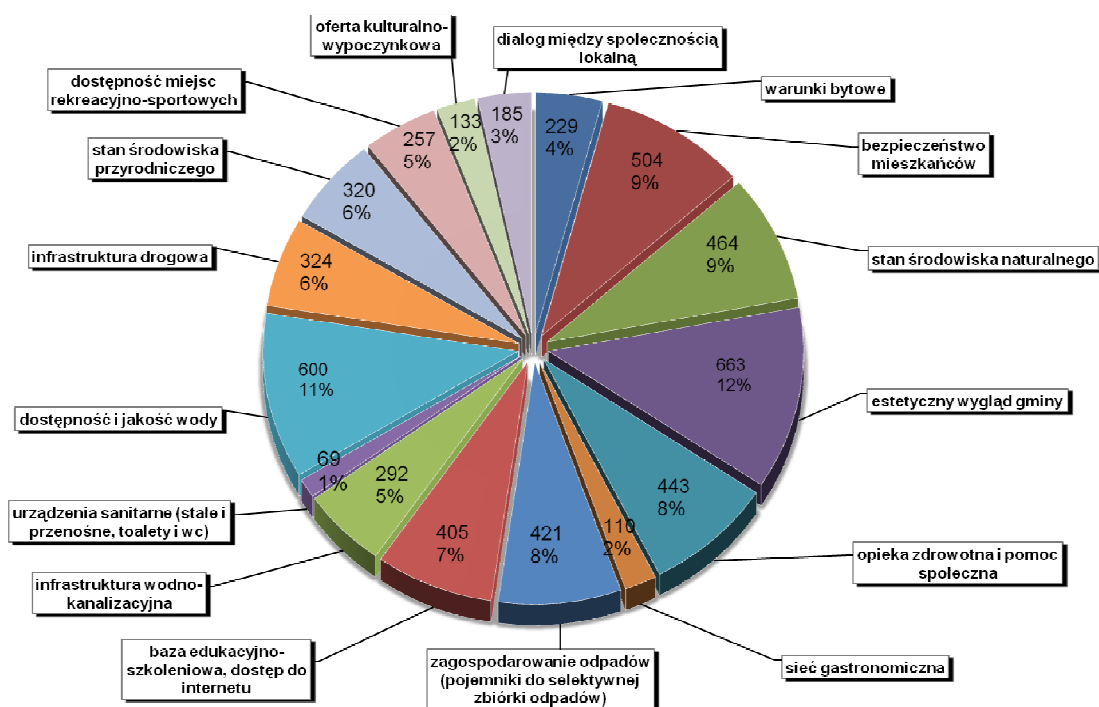
Najliczniejszą grupę spośród respondentów (49%) stanowiły osoby pracujące zawodowo poza własnym gospodarstwem. Najmniej liczną grupę osób objętych badaniem stanowili bezrobotni (10%). Przedstawiony na wykresie 15 procentowy udział osób o tak zróżnicowanym statusie zawodowym może wynikać z faktu, że mieszkańcy pracujący poza rolnictwem szybciej godziły się na udzielanie odpowiedzi

Mocne i słabe strony gmin z obszaru LGD

Pytania z tej dziedziny dotyczyło oceny życia społeczno-gospodarczego na terenie gminy, w której mieszka respondent. Odpowiedzi zostały zgeneralizowane do całości obszaru LGD. Częstkowe analizy zostaną wykorzystane przy realizacji innych działań w ramach realizowanych projektów. Uzyskane dane pozwalają na stwierdzenie, że związek społeczności lokalnych z miejscem zamieszkania za stosunkowo silny i będący mocną i istotną stroną obszaru działania LGD *Ciuchcia Krasieńskich*.

Na pytanie o największe zalety w gminach, aż 12% z wszystkich ankietowanych uznało estetyczny wygląd gmin za silną stronę gmin. Równie wysoko oceniono dostępność i jakość wody pitnej (11%), stan środowiska naturalnego (9%), opiekę zdrowotną (8%) i zagospodarowanie odpadów poprzez selektywną zbiórkę (8%). Najniżej oceniono dostępność urządzeń sanitarnych stałych i przenośnych (1%) i ofert kulturalno-wypoczynkowych (2%).

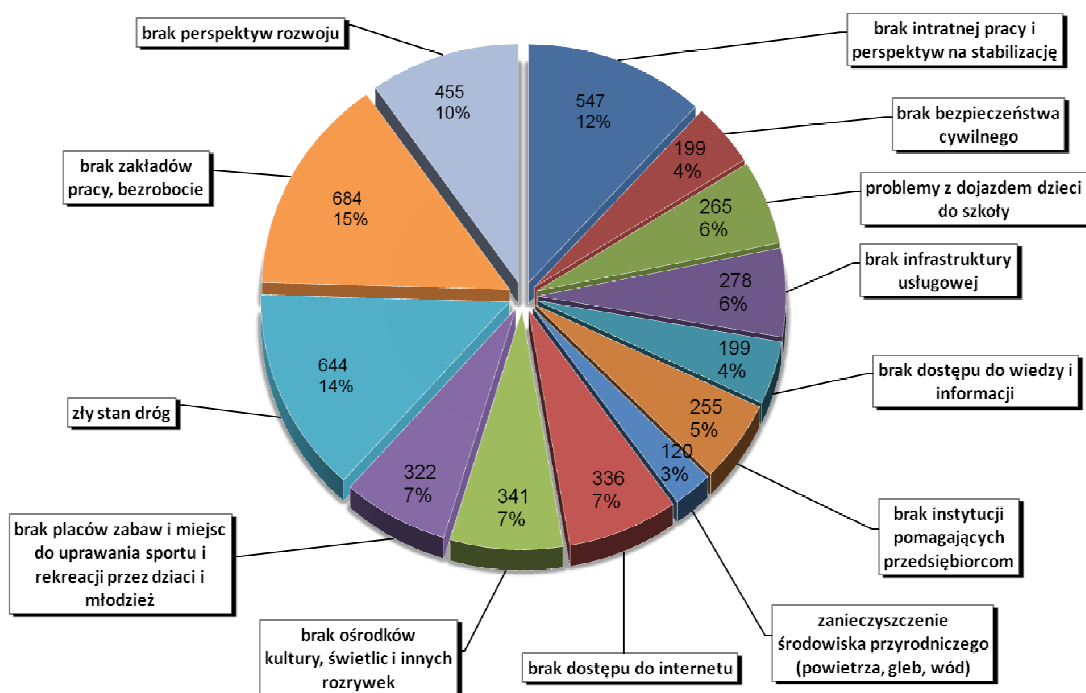
Wykres nr 17. Największe zalety gmin wg.respondentów

Kolejne pytanie dotyczyło określenia problemów, z jakimi mieszkańcy obszarów spotykają się w życiu codziennym. Większość osób uznała, że głównymi problemami są: bezrobocie (15%), zły stan dróg lokalnych, braku obrak intratnej pracy i perpektyw na stabilizację brak perspektyw rozwoju (10%) ankietowanych). Istotnymi problemami wg respondentów jest również nierozwiązany preblem zagospodarowania odpadów, w szczególności brak bojemników do selektywnej ich zbiórki; niezadawalający dostęp do internetu czy słaba sieć ośrodków lokalnej kultury czy miejsc do uprawiania sportu i rekreacji (wykres 17.).

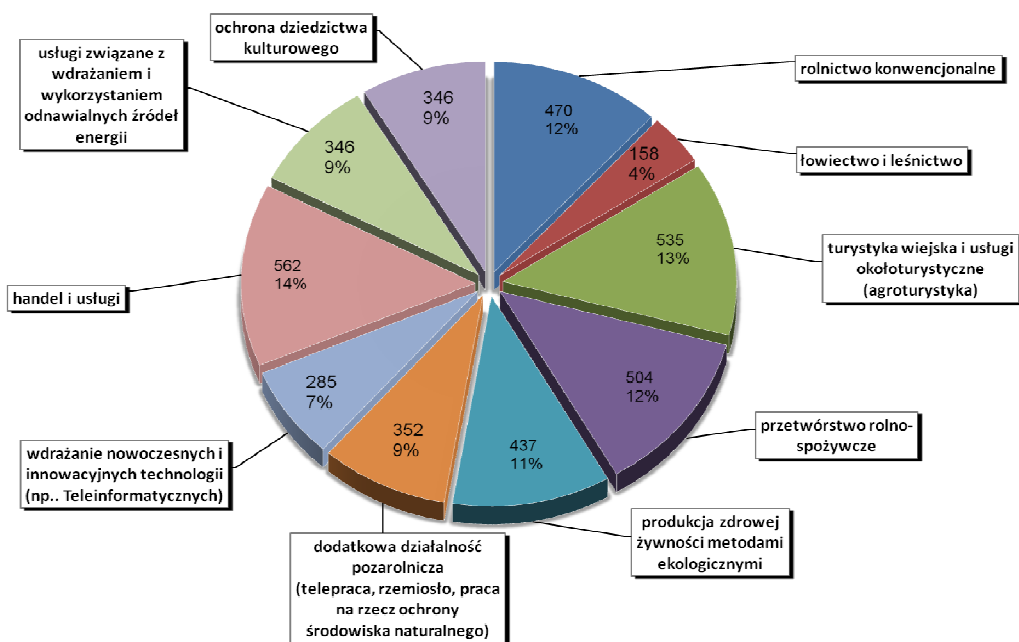
Wykres nr 18.

Główne problemy życia codziennego spotykane na obszarze LGD

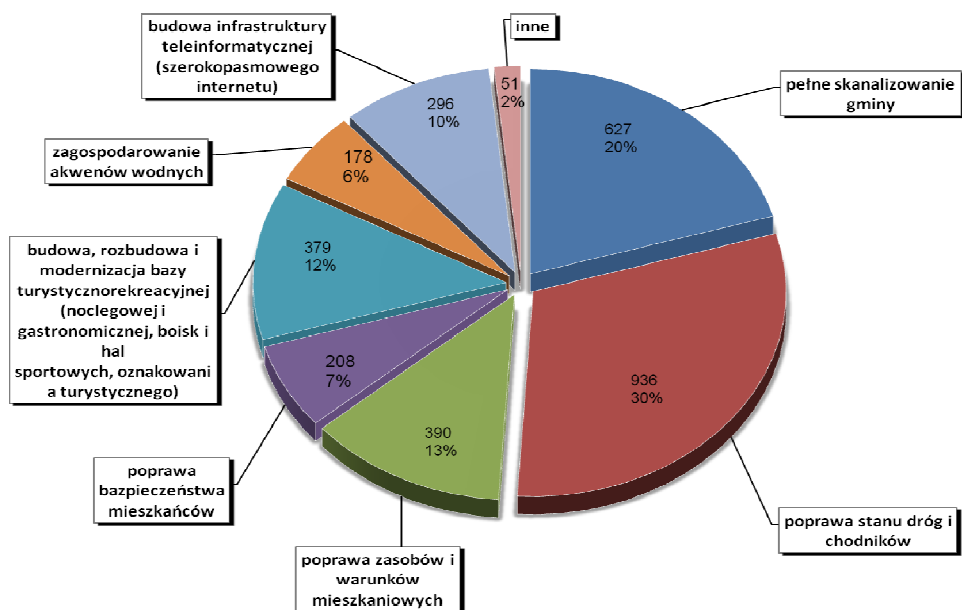
Postawy wobec perspektywy rozwoju

Bardzo istotne informacje wykorzystane przy tworzeniu LSR zawarte były w odpowiedziach na pytania dotyczące określenia form działalności gospodarczej preferowanej aktualnie przez mieszkańców i kierunków jej rozwoju na obszarze LDG (wykres 19). 23% (łącznie rolnictwo konwencjonalne i ekologiczne) ankietowanych uważa rolnictwo za dziedzinę gospodarki, która powinna być wspierana na obszarze LGD. 13% badanej grupy uznała że należy rozwijać turystykę i agroturystykę, a 14% chciałoby rozwijać handel i usługi. Generalnie można podsumować, że postawy badanej grupy wobec perspektyw rozwoju obszaru LGD są spójne z przyjętą w LSR koncepcją wielofunkcyjnego rozwoju i zrównoważonego rozwoju. Wzrasta też świadomość ekologiczna wśród społeczności lokalnych.

Wykres nr 19 Preferowane kierunki rozwoju działalności gospodarczej.

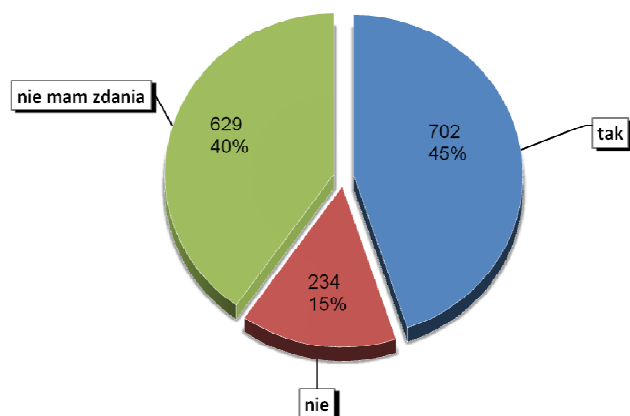

Wykres nr 20. Oczekiwania respondentów w zakresie najpilniejszych działań do realizacji na obszarze objętym LSR.

Na pytanie dotyczące wykonania najpilniejszych zadań w gminach obszaru LGD 30% ogółu ankietowanych wskazało poprawę stanu dróg i chodników w miejscowościach poza gminnych, a 20% uznało za najpilniejsze pełne skanalizowanie gminy. Za najmniej istotne do wykonania uznali respondenci zagospodarowanie akwenów wodnych i poprawę bezpieczeństwa mieszkańców.

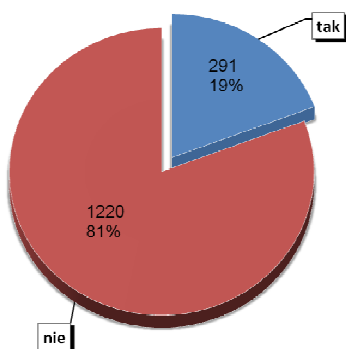
Wykres nr 21. Ocena niewykorzystanego potencjału rozwojowego na obszarze LGD

Wykres 21 pokazuje, opinię badanej grupy na pytanie, czy istnieje jeszcze potencjał rozwojowy gmin obszaru LGD niewykorzystany. Na tak postawione pytanie 45% respondentów odpowiedziało tak, 15% uważa, że nie. Jednym z zadań LGD jest właśnie stymulowanie rozwoju lokalnego i odnajdywanie i uaktywnianie istniejących rezerw.

Ostatnie pytanie z tego pakietu tematycznego dotyczyło spraw związanych z wykorzystaniem przez rolników programów rolno-środowiskowych. Pozytywnie odpowiedziało 19% ogółu ankietowanych, ale wyniku nie można uznać za miarodajny, ponieważ z ogółu ankietowanych tylko 27% osób prowadzi działalność we własnym gospodarstwie (wykres 22).

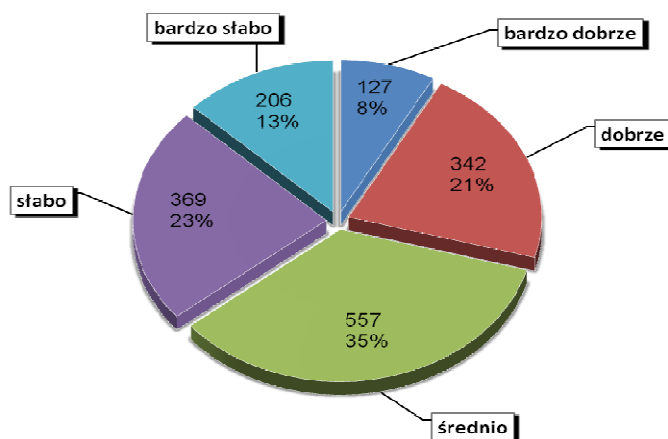
Wykres nr 22. Wykorzystanie programów rolno środowiskowych.

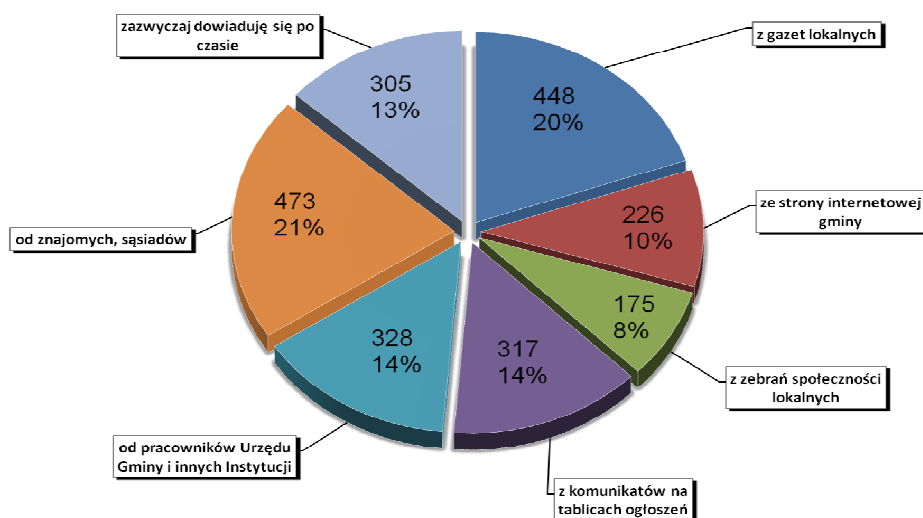
Przepływ informacji i wykorzystanie Internetu na obszarze LGD

Pytania dotyczyły wiedzy mieszkańców na temat aktualnych i planowanych działań przez samorządy gminne i o sposobach pozyskiwania informacji na ten temat. Tylko 8% spośród ankietowanych osób uznało, że posiadają bardzo dobre informacje o realizowanych i planowanych działaniach samorządów gminnych. Największą grupę (35%) stanowią osoby średnio zorientowane, a 13% bardzo słabo (wykres 23). Najwięcej, bo 21% osób z badanej grupy przyznało, że pozyskuje informacje od sąsiadów, a 13%, że dowiaduje się po czasie (wykres 23). Odpowiedzi na te dwa pytania pokazują, że przepływ informacji na obszarze LGD jest niewystarczający i należy ten fakt uwzględnić przy organizowaniu akcji informacyjnej i propagandowej dotyczącej wdrażania LSR

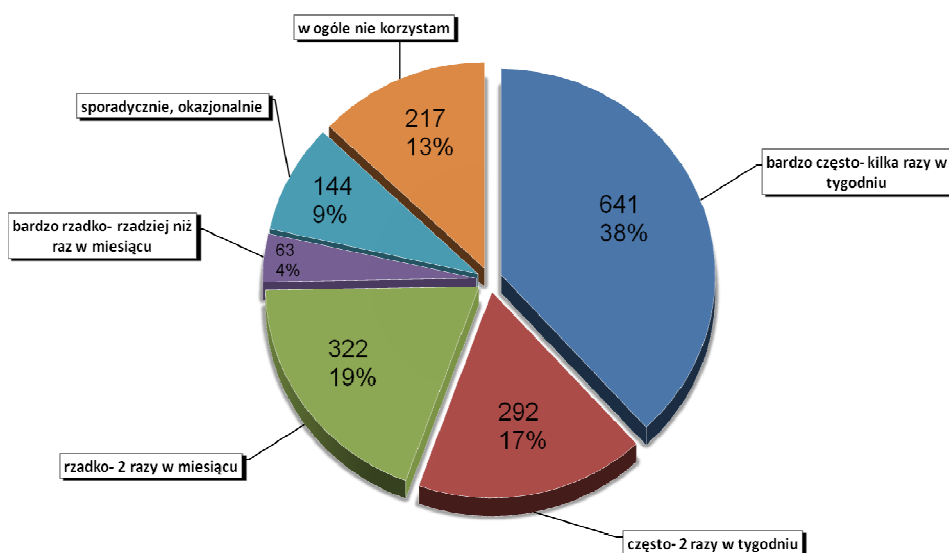
Wykres 23. Poziom wiedzy na temat aktualnych i planowanych działaniach samorządów gminnych z obszaru LGD.

Wykres nr 24. Sposób informacji o działaniach podejmowanych przez Gminy

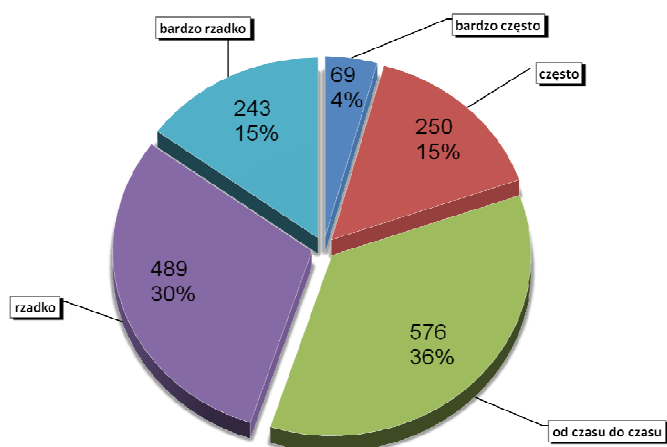
Wykres 25. Częstotliwość korzystania z Internetu

Wykres 25 pokazuje, że dostęp do Internetu na obszarze LGD nie jest mocną stroną obszaru LGD. Tylko 38% ankietowanych korzysta z internetu bardzo często. Aż 13% nie korzysta w ogóle, a 9% sporadycznie lub okazjonalnie. Budowa społeczeństwa informacyjnego na obszarze LGD jest ciągle jednym z uwarunkowań współczesnego rozwoju.

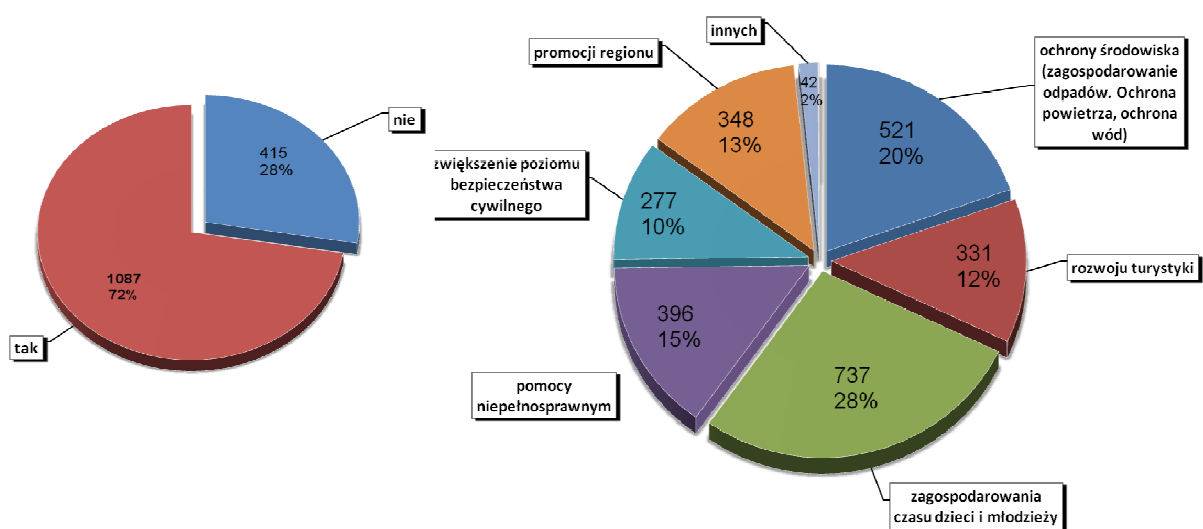
Aktywność społeczna

Wykres nr 26. Aktywność mieszkańców na rzecz miejsca zamieszkania.

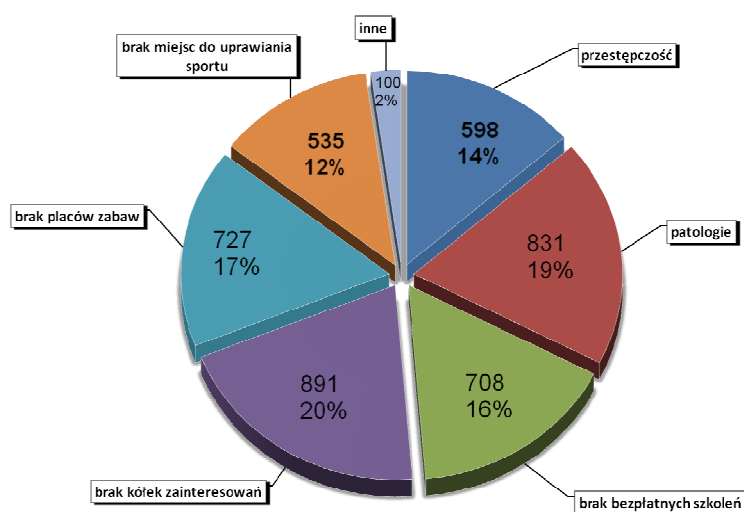
Z wykresu 26 można wywnioskować, że zaangażowanie mieszkańców na rzecz wykonywania prac służących ogółowi społeczności z miejsca zamieszkania jest niewielki. Tylko 4% ankietowanych osób angażuje się bardzo często w prace służące wszystkim.

Wykres nr 27. Czy własnymi siłami (mieszkańcy, władze miejscowości, organizacje społeczne, lokalny biznes) można coś zmienić w lokalnych warunkach na lepsze?

72% osób z ogółu ankietowanych uważa jednak, że własnymi siłami społeczności lokalnych można wpływać na pozytywne zmiany w otoczeniu. Lokalna aktywność może, zdaniem pytaných osób, przynieść największe rezultaty w działaniach na rzecz zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży (28% ogółu ankietowanych) oraz ochrony środowiska (20% ankietowanych). Co piąty ankietowany ma zatem świadomość, że stan środowiska przyrodniczego zależy w dużej mierze od postaw i działań społeczności lokalnej. Nieco mniejszy odsetek osób wskazał na znacznie społecznych inicjatyw dla promocji regionu i rozwoju turystyki.

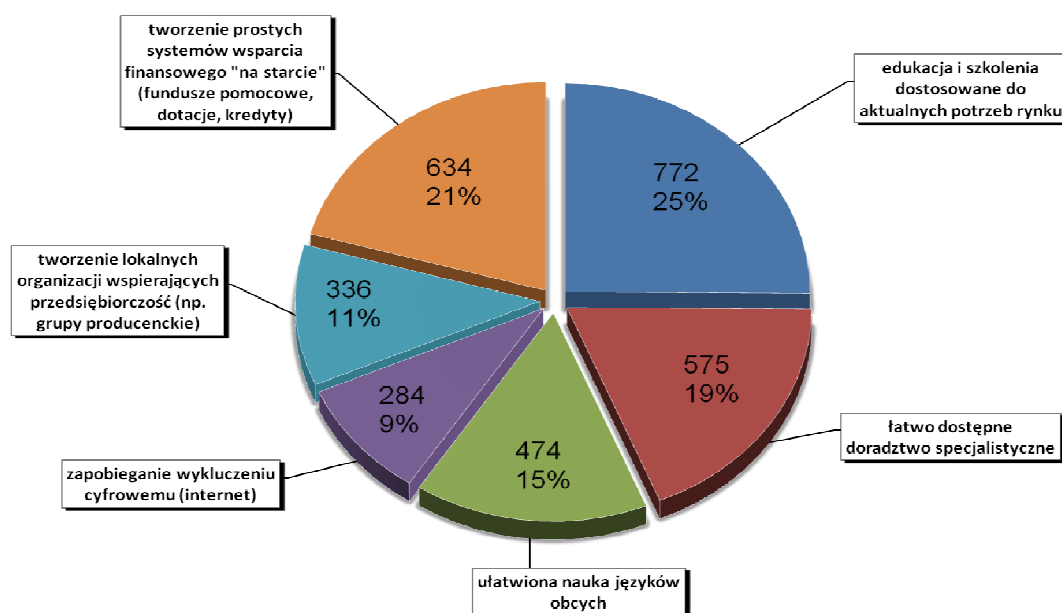
Wykres 28. Główne problemy dzieci i młodzieży na terenie LGD

Wykres 28 obrazuje, jak w oczach respondentów wyglądają problemy związane z organizacją czasu wolnego. 20 % respondentów uważa, że problem ten związany jest z brakiem kółek zainteresowań w placówkach oświatowych; 17% uważa, że brak placów zabaw. Jednak duży odsetek ogółu ankietowanych uważa, że dużym problemem wychowania młodzieży są patologie i przestępczość (w sumie 33% ankietowanych). LGD w swoim działaniu powinny realizować projekty angażujące również młodzież w pozytywne działania, np. organizowanie bezpłatnych szkoleń, budowę placów zabaw czy miejsc do uprawiania sportu.

Z kolei wykres 29 pokazuje zdanie respondentów w sprawie hierarchi działań wspierających rozwój zasobów ludzkich i lokalną gospodarkę. ¼ respondentów jest zdania, że należy umożliwić udział mieszkańców w edukacji i specjalistycznych szkoleniach dostosowanych do aktualnych potrzeb rynku, a 19% uważa, że potrzebne są proste systemy wsparcia finansowego „na starcie”. Niestety tylko 9% ogółu ankietowanych wiąże możliwość rozwoju zasobów ludzkich i rozwój gospodarczy z dostępem do internetu i zapobieganiem wykluczeniu cyfrowemu mieszkańcom obszarów wiejskich.

Wykres nr 29. Działania wspierające rozwój zasobów ludzkich i gospodarkę lokalną.

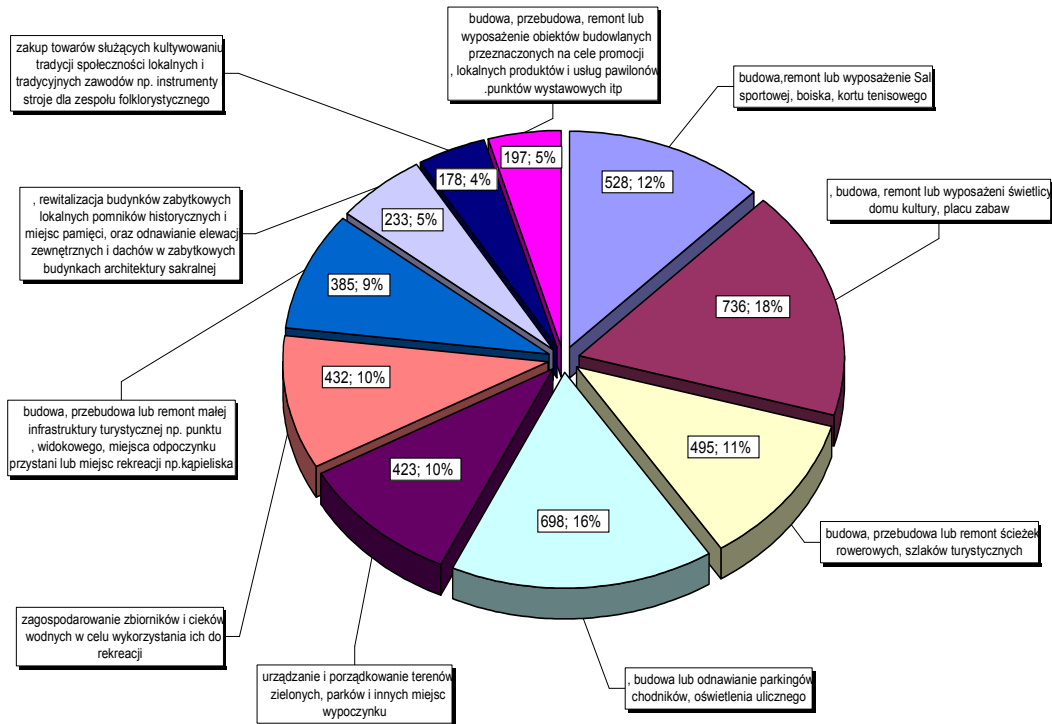
Wdrażanie si 4. PROW na lata 2007-2013 przez GD „Ciuchcia Krasieńskich”

Ostatnia tura pytań dotyczyła uzyskania opinii i określenia preferencji badanej grupy mieszkańców obszaru LGD na rodzaj działań, które przyspieszą rozwój regionu i poprawią warunki ich życia, związanych z przygotowywaną LSR. Uzyskane opinie mieszkańców obszaru LGD, ich preferencje i oczekiwania stanowiły materiał pomocniczy przy określaniu celów ogólnych, szczegółowych i rodzaju przyjętych działań w niniejszej LSR.

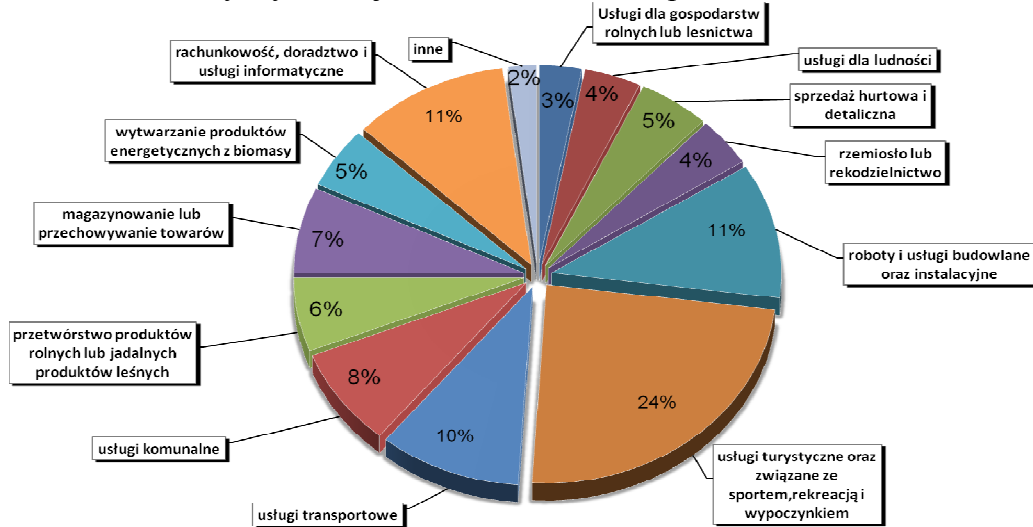
Wykres nr 30 przedstawia preferencje badanej grupy dotyczących rodzaju inwestycji, które chcieliby realizować w swojej miejscowości w ramach dotacji z programu „Odnowy i Rozwoju wsi”. Najwięcej osób z ogółu badanych (18%) preferowałoby inwestycje związane z budową, remontami lub wyposażaniem świetlic, domów kultury i placów zabaw raz inwestycjami związanymi z poprawianiem infrastruktury ulicznej w swoich miejscowościach (16%). Najmniejszym zainteresowaniem cieszyłyby się inwestycje związane z zakupem towarów służących kultywowaniu tradycji społeczności lokalnych i tradycyjnych zawodów (4%).

Wykres 30 prezentuje wskazania respondentów jakie branże lub kierunki działalności gospodarczej (mikroprzedsiębiorstwa) powinny być rozwijane lub uruchamiane na obszarze LGD w ramach wdrażania osi 3. PROW – „Mikroprzedsiębiorstwa i różnicowanie w kierunku nierolniczym”. Zdecydowaną większość osób z badanej grupy uznała że kierunkiem priorytetowym powinno być dofinansowywanie usług z branży sportowo-rekreacyjnej (24%).

Wykres Nr. 30 Preferencje w zakresie przeznaczenia dotacji na inwestycje w ramach „Odnowy i Rozwoju wsi”

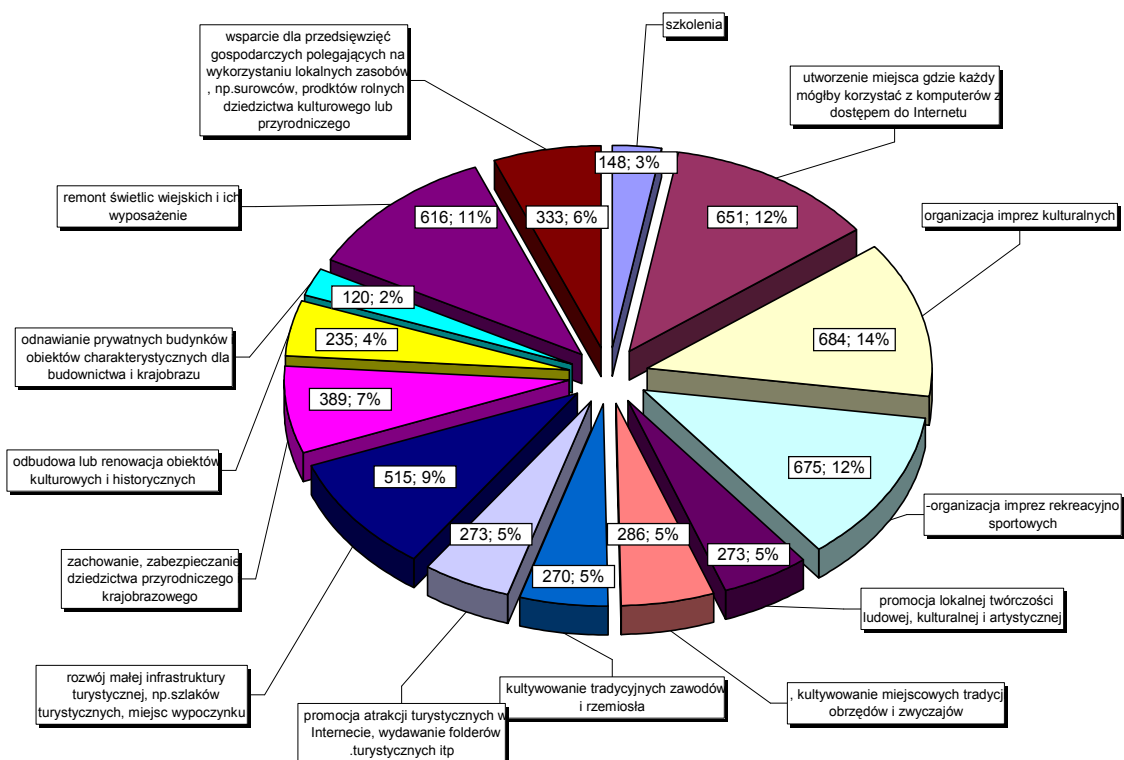

Wykres Nr 31. Priorytety rozwoju lub tworzenia mikroprzedsiębiorstw na obszarze LGD.

Na pytanie dotyczące wykorzystania środków przeznaczonych na dofinansowanie tzw. „małych projektów” z programu Leader (wykres 32), 14% ogółu ankietowanych chciałoby przeznaczyć te środki na dofinansowanie organizacji imprez kulturalnych. Następnymi w kolejności działaniami z ogólnej listy, na które, w opinii respondentów należałoby przeznaczyć środki są: organizacja imprez rekreacyjno-sportowych (12%) oraz tworzenie miejsc, w których można korzystać z komputerów z dostępem do Internetu (12%).

Wykres Nr. 32 Preferencje w zakresie działań realizowanych z programu Leader w ramach tzw. „Małych Projektów”

Reasumując wyniki badań ankietowych można stwierdzić, że zespół opracowujący LSR uzyskał szereg cennych informacji o problemach życia codziennego mieszkańców obszaru LGD, ich oczekiwaniach, problemach i kierunkach rozwoju swojej małej ojczyzny. Uzyskany materiał został wykorzystany przy wykonywaniu analizy SWOT dla obszaru objętego LSR.

3.4. Analiza SWOT obszaru LGD

Syntetyczne wyniki Analizy SWOT przedstawia Tab. Nr 21

Tabela nr 21 Analiza SWOT dla obszaru LGD

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
Kapitał ludzki			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Duże lokalne zasoby pracy o zróżnicowanych kwalifikacjach; 2. Stabilność lokalnych władz samorządowych posiadających poparcie mieszkańców. 3. Zorganizowana struktura LGD; 4. Bogactwo dziedzictwa historycznego i kulturowego. 5. Możliwość wykorzystania kapitału ludzkiego z pobliskich miast: Ciechanowa, Mławy i Przasnysza; 6. Wysoka jakość edukacji na poziomie podstawowym i gimnazjalnym; 7. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego; 8. Dobrze rozwinięta sieć Ochotniczych Straży Pożarnych; 9. Rosnąca otwartość mieszkańców gminy na wykorzystywanie nowoczesnych instrumentów tworzenia społeczeństwa informacyjnego. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystne tendencje demograficzne – spadek liczby urodzeń, ujemne saldo migracji, wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym; 2. Wzrastająca ilość osób korzystających z pomocy społecznej. 3. Niska świadomość społeczno-gospodarcza i obywatelska; 4. Mała mobilność zawodowa mieszkańców oraz niedostateczna liczba ofert pracy dla kobiet i młodzieży; 5. Duża grupa osób długotrwale bezrobotnych; 6. Zwiększenie marginalizacji niektórych grup społecznych. 7. Pogłębiający się proces starzenia się mieszkańców gminy; 8. Niski ogólny wskaźnik wykształcenia (głównie wyższego) mieszkańców gminy; 9. Postępujące ubożenie mieszkańców, zwłaszcza na oddalonych od centrum gminy terenach wiejskich. 10. Mała liczba ofert dla dzieci, młodzieży i pozostałej społeczności do aktywnego spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań. 11. Niedostateczna sieć przedszkoli. 12. Niedostateczna umiejętność wśród 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizowanie i integrowanie społeczności lokalnej wokół wspólnych działań, tworzenie instytucji wzbogacających tkankę społeczeństwa obywatelskiego. 2. Wdrażanie krajowych Programów Operacyjnych oraz Programu Rozwoju Woj. Mazowieckiego; 3. Rozwój szkolnictwa wyższego i średniego na terenie miasta Ciechanów; Przasnysz i Mława 4. Rozwój kraju zmierzający do powstania społeczeństwa informacyjnego.; 5. Możliwość wykorzystania potencjału osób wykształconych i powracających z pracy za granicą na lokalnym rynku pracy; 6. Wykorzystanie środków publicznych w kierunku podniesienia poziomu wykształcenia społeczeństwa, podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych oraz przeciwdziałania bezrobociu. 7. Utworzenie kół przedmiotowych i zainteresowań w oświacie. 8. Tworzenie świetlic środowiskowych, klubów seniora oraz rozwój wolontariatu w celu łagodzenia skutków samotności, niepełnosprawności, starzenia się 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość wystąpienia napięć społecznych w przypadku pogłębiania się polaryzacji społecznej – ubożenie społeczeństwa; 2. Niedostateczne powiązania systemu edukacji z rynkiem pracy. 3. Wzrost patologii społecznych; 4. Atrakcyjność dużych ośrodków miejskich oraz krajów z UE powodem migracji młodych, wykształconych mieszkańców w celach zarobkowych; 5. Wzrost barier w dostępie do specjalistycznej opieki medycznej i badań profilaktyczno-diagnostycznych; 6. Niskie zaangażowanie mieszkańców w rozwój gminy; 7. Marginalizacja obszarów wiejskich społeczna i demograficzna; 8. Zbyt rozbudowana biurokracja w instytucjach mających wpływ na realizację LSR oraz niestabilne i skomplikowane przepisy komplikujące działalność LGD; 9. Brak lokalnych animatorów społecznych. 10. Wzrastająca migracja zarobkowa i drenaż potencjału gminy.

	<p>społeczności wiejskiej obsługi komputerów i znajomości języków obcych;</p> <p>13. Niewystarczająca rola kulturotwórcza szkół w środowisku lokalnym, mało imprez o charakterze integracyjnym;</p> <p>14. Niedostateczny dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej;</p> <p>15. Niedostateczna wymiana informacji o podejmowanych działaniach przez j.s.t.;</p> <p>16. Brak opracowanych gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych;</p>	<p>mieszkańców;</p> <p>1. Organizacja szkoleń i kursów z wykorzystaniem środków unijnych przyczyniających się do nabywania nowych uprawnień i umiejętności przez mieszkańców z obszaru LGD.</p> <p>9. Przystępowanie do programu Centrum Aktywności Lokalnej.</p> <p>10. Organizowanie placówek, których działalność wynikałaby jednoznacznie z potrzeb społeczności, wśród której działają;</p> <p>11. Aktywizacja społeczności lokalnych poprzez tworzenie instytucji społecznych i gospodarczych wspomagających wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich;</p> <p>12. Wyłanianie lokalnych liderów poprzez organizację szkoleń i wizyt studyjnych;</p> <p>13. Urealnienie spojrzenia na sytuację gminy przez społeczność, zwłaszcza przy opracowaniu lub aktualizacji gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, ponieważ dane statystyczne pokazują sytuację na dużym poziomie ogólności lub nie dotyczą wszystkich problemów;</p>	
Terytorium			
<p>1. Korzystne położenie geograficzne.</p> <p>2. Obszar objęty porozumieniem</p>	<p>1. Małe zasoby stojących i płynących wód powierzchniowych ;</p> <p>2. Zaśmiecenie lasów;</p>	<p>1. Wykorzystanie przez samorząd województwa walorów kulturowych gminy do rozwoju turystyki</p>	<p>1. Niewystarczające przekształcenia struktury społeczno - gospodarczej dla polepszenia konkurencyjności</p>

<p>działań na rzecz ekorozwoju Zielone Płuca Polski;</p> <p>3. Mało zdegradowane środowisko przyrodnicze;</p> <p>4. Dobre warunki klimatyczne;</p> <p>5. Dobre i bardzo dobre gleby;</p> <p>6. Korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego.</p> <p>7. Niski stopień degradacji powierzchni ziemi (czyste środowisko przyrodnicze);</p> <p>8. Atrakcyjne turystycznie położenie gmin (w kompleksie Ciechanów – Opinogóra – Gołotczyzna - Krasne oraz na obszarze Zielonych Płuc Polski);</p> <p>9. Położenie gmin w korzystnej relacji przestrzennej do krajowego i regionalnego systemu komunikacji drogowej;</p> <p>10. Brak uciążliwego dla środowiska przyrodniczego przemysłu.</p> <p>11. Wiejska atmosfera i zasoby przyrodnicze odpowiednie dla osób szukających ciszy i spokoju, jak i wypoczynku rodzin z dziećmi.</p>	<p>3. Brak lokalnych źródeł energii.</p>	<p>i rekreacji;</p> <p>2. Wzrost zainteresowania społeczeństwa większych miast obszarami wiejskimi;</p> <p>3. Współdziałanie na rzecz rozwoju i promocji obszaru „Zielone Płuca Polski”, który może stać się polskim swoistym „towarem” eksportowym;</p> <p>4. Wykorzystanie możliwości finansowych z PROW w kierunku modernizacji i rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich;</p> <p>5. Utworzenie Zintegrowanego Systemu Gospodarki Odpadami dla subregionu ciechanowskiego - szansą na poprawę środowiska przyrodniczego na terenie objętym w/w programem;</p> <p>6. Rozwój turystyki przyrodniczej w oparciu o atrakcyjne kompleksy lasów, i użytków zielonych;</p> <p>7. Odtwarzanie dawnych oczek wodnych i mokradeł śródpolnych w celu poprawy stosunków wodnych;</p> <p>8. Rozbudowa urzędzeń turystycznych chroniących obszar LGD przed nadmierną i zbyt swobodną, bo szkodliwą dla środowiska penetracją turystyczną (wiaty, miejsca widokowe, miejsca postojowe, pola biwakowe itp.).</p>	<p>gminy;</p> <p>2. Możliwość wystąpienia zagrożeń środowiska w szerszej skali oraz coraz częstsze występowanie klęsk żywiołowych;</p> <p>3. Możliwość pojawienia się barier w dostępie do środków finansowych krajowych i zewnętrznych na aktywną ochronę środowiska.</p> <p>4. Niska świadomość ekologiczna społeczności lokalnych;</p> <p>5. Rozwój zchemizowanego rolnictwa i ferm rolniczo-przemysłowych;</p> <p>6. Zbyt intensywna gospodarka leśna;</p> <p>7. Niekontrolowany rozwój masowej turystyki;</p> <p>8. Niewłaściwe lokalizowanie inwestycji;</p> <p>9. Brak współpracy między mieszkańcami.</p>
Infrastruktura			
<p>1. Rozwinięta sieć wodociągowa.</p>	<p>1. Niski poziom infrastruktury</p>	<p>1. Uzyskanie środków z funduszy</p>	<p>1. Niestabilna polityka przestrzenna</p>

<ol style="list-style-type: none"> 2. Wysoki stopień telefonizacji. 3. Sieć placówek oświatowych, dobrze wyposażonych i posiadających dobre warunki lokalowe. 4. Bardzo wysoki wskaźnik zwodociągowania gminy i dobra jakość wody pitnej; 5. Wysoka jakość infrastruktury społecznej (administracja publiczna, edukacja, kultura, ochrona zdrowia); 6. Istnienie atrakcyjnych obiektów turystycznych o znaczeniu regionalnym i krajowym; 7. Dobre powiązania komunikacyjne gminy, wewnętrzne oraz w układzie powiatowym i regionalnym; 	<ol style="list-style-type: none"> kanalizacyjnej; 2. Brak uzbrojonych terenów pod inwestycje. 3. Niska jakość lokalnych linii energetycznych; 4. Brak sieci gazowych; 5. Słabo rozwinięta baza dystrybucji i przechowalności płodów rolnych; 6. Niski stopień retencjonowania wód powierzchniowych. 7. Brak gminnych oczyszczalni ścieków – zbiorczych i przyzagrodowych; 8. Zły stan części lokalnych dróg gminnych, powiatowych (chodniki) 9. Brak lub zły stan techniczny obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych w małych miejscowościach; 10. Brak dobrze rozwiniętej infrastruktury turystycznej i agroturystycznej; 11. Postępująca degradacja obiektów historycznych i zabytkowych; 12. Nierozwiązany problem azbestu 	<p>Unii Europejskiej i samorządu województwa na wsparcie rozwoju infrastruktury technicznej, środowiska, obszarów wiejskich i rozwoju turystyki;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Modernizacja i poprawa jakości sieci dróg ponadgminnych, lepsza dostępność komunikacyjna gminy. 3. Zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne przestrzeni wokół istniejących wodnych zbiorników retencyjnych (Karwacz) i powyrobiskowych oczek wodnych. 4. Wzbogacenie lokalnej infrastruktury turystycznej poprzez wytyczenie, budowę i oznakowanie szlaków turystyki pieszej, rowerowej, konnej. 5. Budowa obiektów do uprawiania turystyki aktywnej: strzelnic sportowych, miejsc dla sportów ekstremalnych; 6. Budowa lokalnych biogazowni i instalacji do produkcji biodizla; 	<p>państwa;</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Wysoki koszt inwestycji drogowych (krajowych i regionalnych), utrudniający podejmowanie w szerszym zakresie działań na rzecz modernizacji sieci dróg lokalnych; 3. Niewystarczająca ilość środków finansowych gmin na inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną
Gospodarka			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Potencjał produkcyjny lokalnego sektora rolniczego. 2. Baza surowcowa dla przemysłu rolno-spożywczego, mogąca w istotny sposób podnieść konkurencyjność rolnictwa; 3. Funkcjonowanie i rozwój dob- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Słaby przepływ innowacji i efektów działalności naukowo-badawczej i rozwojowej do gospodarki. 2. Wysoko zamortyzowana część majątku trwałego, przy braku środków finansowych na jego 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Włączenie Polski w system funduszy strukturalnych UE; 2. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy i społeczeństwie informacyjnym, przyczyniający się do wzrostu gospodarczego kraju; 3. Korzystne warunki dla rozwoju 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysokie bariery w dostępie do kapitału przeznaczanego na tworzenie i rozwój przedsiębiorstw; 2. Wzrost kosztów produkcji prowadzący do osłabienia konkurencyjności cenowej polskich produktów;

<p>rych, produkcyjnych gospodarstw rolnych oraz ich wysoka pozycja konkurencyjna w powiecie i regionie;</p> <p>4. Poprawiająca się struktura obszarowa gospodarstw rolnych;</p> <p>5. Dobre warunki dla rozwoju turystyki wiejskiej, w tym aktywnej turystyki (turystyka piesza, rowerowa, konna) oraz agroturystyki i ekoturystyki)</p> <p>6. Bliskość instytucji rynkowych w Ciechanowie, Makowie Mazowieckim, Mławie i Przasnyszu;</p> <p>7. Zmiana pokoleniowa w gospodarce rolnej;</p> <p>8. Dobre warunki do produkcji zdrowej żywności i lokalizacji „czystego przemysłu”.</p>	<p>modernizację techniczną;</p> <p>3. Ubożenie ludności wiejskiej spowodowane niską opłacalnością produkcji rolnej;</p> <p>4. Brak kapitału na modernizację gospodarstw.</p> <p>5. Mało efektywna promocja możliwości gospodarczych gminy;</p> <p>6. Słaba integracja producentów rolnych;</p> <p>7. Słaby rozwój pozarolniczych funkcji na obszarze.</p> <p>8. Brak uzbrojonych terenów do inwestowania będących własnością komunalną.</p> <p>9. Brak lokalnych systemów informacji gospodarczej.</p> <p>10. Niedostateczne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, szczególnie biomasy.</p> <p>11. Brak kompleksowych ofert produktu turystycznego i regionalnego;</p> <p>12. Postępująca degradacja obiektów historycznych i zabytkowych.</p> <p>13. Słabo rozbudowana infrastruktura gastronomiczno-lokalowa.</p> <p>14. Brak przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa płodów rolnych.</p> <p>15. Małe zainteresowanie programami rolnośrodowiskowymi;</p>	<p>rolnictwa - wynikające z dostępu do środków unijnych w ramach PROW 2007-2013;</p> <p>4. Wzrost konkurencyjności polskich produktów żywnościowych w Unii Europejskiej.</p> <p>9. Wzrastające szanse na pozyskanie zewnętrznych środków wsparcia polityki rozwoju gmin;</p> <p>10. Realizacja inwestycji infrastrukturalnych, zwłaszcza transportowych;</p> <p>11. Wzrost popytu na produkty z gospodarstw ekologicznych;</p> <p>12. Dywersyfikacja energii, głównie ze źródeł odnawialnych;</p> <p>13. Rozwój rolniczych przedsięwzięć alternatywnych – produkcja papryki, szparagów, ziół leczniczych i przyprawowych, rzepaku, leszczyny, chów kóz, koni, królików, oprawa grzybów, pszczelarstwo, hodowla zwierząt leśnych;</p> <p>14. Wzrost działalności pozarolniczej, niezwiązanej bezpośrednio z rolnictwem (produkcja, usługi, handel);</p> <p>15. Promocja przez Internet produktów rolnych, towarów i usług.</p> <p>16. Poprawienie rentowności gospodarstw poprzez sprzedaż bezpośrednią produktów pochodzących z własnego gospodarstwa.</p>	<p>3. Niedostateczna dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną i gaz;</p> <p>4. Utrzymywanie zcentralizowanego systemu finansów publicznych, uniemożliwiające zaspokajanie bieżących i perspektywicznych potrzeb społeczeństwa przez jednostki samorządu terytorialnego;</p> <p>5. Pogorszenie klimatu dla wymiany gospodarczej z zagranicą, w tym z sąsiadami wschodnimi;</p> <p>6. Ogólnoswiatowy kryzys gospodarczy.</p>
---	--	--	--

		17. Rozwój agroturystyki i ekoturystyki.	
--	--	--	--

3.5. Wnioski z analizy SWOT

Jak wskazuje analiza SWOT obszaru objętego LSR jego mocne strony oraz szanse związane są przede wszystkim z produkcją dobrej i zdrowej żywności, atrakcyjnością turystyczną obszarów wiejskich wynikającą z bogatego dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego. Słabe strony zaś wynikają z pewnych opóźnień inwestycyjnych, niskiego poziomu wykształcenia, świadomości i zamożności mieszkańców oraz przedsiębiorstw, która ostatecznie przekłada się również na stosunkowo niski poziom dochodów samorządu lokalnego. Ten zaś powoduje niższy od oczekiwanego przez mieszkańców i niewystarczający w stosunku do potrzeb poziom inwestycji w infrastrukturę społeczną i techniczną. Występujące na badanym obszarze opóźnienia powodują, że w pierwszej kolejności realizowane są inwestycje przekładające się na podniesienie standardu życia (budowa dróg, wodociągów, kanalizacji itp.) kosztem przedsięwzięć mogących przełożyć się na rozwój gospodarczy i społeczny. Ich zbyt niski poziom sprawia, że nie poprawia się sytuacja materialna mieszkańców. Niskie dochody mieszkańców determinuje z kolei m.in. konieczność ponoszenia z budżetu gminy znacznych nakładów na pomoc społeczną. Niski poziom dochodów mieszkańców obszaru, to również niskie nakłady na konsumpcję, a co za tym idzie również małe przychody lokalnych mikroprzedsiębiorców. Te zaś determinują niski poziom zatrudnienia oraz nieatrakcyjność wynagrodzenia. Niska atrakcyjność płac powoduje, że młode, przedsiębiorcze i uzdolnione osoby wyjeżdżają stąd za lepszą pracą. W efekcie pozostające tu osoby są znacznie gorzej przygotowane do pracy niż ich rówieśnicy, którzy opuścili rodzinne strony. Tym samym przedsiębiorcy sami skazują się na konieczność zatrudniania osób, które nie spełniają ich oczekiwań, pracują mniej wydajnie. Dla rozwiązania problemu niskiej jakości życia na obszarze objętym LSR zachodzi zatem konieczność wzmocnienia działań gmin, podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych mających na celu podniesienie: atrakcyjności turystycznej, świadomości społecznej, przedsiębiorczości oraz podniesienia aktywności społecznej.

Analizowane gminy mają duży potencjał środowiskowy, kulturowy, gospodarczy i społeczny. Nawet niewielkie wsparcie umożliwiające integrację ludzi, branż i ofert w ramach LGD „Ciuchcia Krasieńskich może być dobrym impulsem do rozwoju społeczności wiejskich i lokalnej gospodarki.

Wnioskowane z Analizy SWOT kierunki działań (cele tych działań) LSR wynikają z tego, żeby:

- 1) jak najlepiej wykorzystać i zachować Mocne Strony, takie jak: dogodne położenie geograficzne, stosunkowo dobre połączenia drogowe, bogactwo zasobów dziedzictwa kulturowego (, zasoby sakralne, zespoły dworskie, wiejska zabudowa czy np. gniazdo rodowe Krasieńskich, będące znaczącą historią Polski i naszego regionu), dobre warunki dla rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki, rolnictwa ekologicznego czy dużych i zróżnicowanych zasobów ludzkich.

Należy **działać w kierunku wielofunkcyjnego rozwoju obszaru LGD, rozwoju szeroko pojętej turystyki wiejskiej i**

- 2) zlikwidować lub zminimalizować Słabe Strony, takie jak wdrażanie alternatywnych źródeł energii w oparciu o surowce lokalne (biomasa); postępująca degradacja obiektów historycznych zabytkowych; słaba znajomość obsługi komputerów i języków obcych, a przede wszystkim ubożenie ludności wiejskiej z obszaru LGD.
- 3) jak najlepiej wykorzystać Szanse polegające na: rozwoju rolnictwa ekologicznego, i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych (szczególnie z biomasy),

aktywizowanie i integrowanie społeczności lokalnych wokół wspólnych działań na rzecz swojej małej ojczyzny.

- 4) w jak największym stopniu uniknąć Zagrożeń związanych z niską świadomością ekologiczną mieszkańców, wzrostem patologii społecznych (pijaństwa, narkomanii); rozwój zchemizowanego rolnictwa.

Wskazane jako wnioski z Analizy SWOT kierunki działań określono jako cele szczegółowe LSR, natomiast cele ogólne grupują po kilka celów szczegółowych tworząc „pomost” pomiędzy zaproponowaną wizją i misją rozwoju obszaru, a celami szczegółowymi. Tak określone cele ogólne, grupujące cele szczegółowe w oczywisty sposób wynikają również z Analizy SWOT.

4. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia

Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD „Ciuchcia Krasieńskich” opiera się na założeniach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007 – 2013. Założone w niniejszej strategii cele ogólne wynikają zarówno z przeprowadzonej analizy SWOT, jak i zbieżne są z celami PROW i umożliwią osiągnięcie wskazanej wizji obszaru.

Cel ogólny 1: Wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej mieszkańców.	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
Lokomotywa przedsiębiorczości obszaru LGD	
1.1 Rozwój mikroprzedsiębiorczości na obszarze LGD	<ul style="list-style-type: none"> • inwestycje dla mikroprzedsiębiorców w szczególności w sferze usługowej oraz infrastruktury około – turystycznej, a także związanej z lokalnymi produktami; • aktywna promocja oferty usługowej mikroprzedsiębiorców; • szkolenia dla mikroprzedsiębiorców i usługodawców wraz z wyjazdami studialnymi i pokazywaniem dobrych przykładów; • promowanie nowych form działalności gospodarczej umożliwiających zmianę zatrudnienia pracującym zwłaszcza w sektorze rolnictwa.
1.2 Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój przetwórstwa lokalnego; • dofinansowanie innowacyjnych projektów z zakresu pozarolniczej działalności związanych z inwestycjami; • wsparcie dla prowadzących i uruchamiających gospodarstwa agroturystyczne; • wspieranie tworzenia usług związanych z turystyką wiejską i wypoczynkiem; • wspieranie rozwoju usług na rzecz rolnictwa

	<p>i gospodarki leśnej, w tym: działalności usługowej związanej z uprawami rolnymi, przetwórstwem rolno-spożywczym, konserwacją maszyn i urządzeń rolniczych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkolenia specjalistyczne dla poszukujących pracy; • szkolenia dla rolników i domowników z działalności pozarolniczej; • szkolenia z zakresu rękodzieła i rzemiosła; • wsparcie wytwarzania pamiątek lokalnych i regionalnych;
1.3. Wzrost jakości usług i produktów na obszarze LGD	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie wykorzystania nowych informacji know-how i nowych technologii teleinformatycznych w celu podniesienia konkurencyjności produktów i usług na obszarach wiejskich, • wspieranie rozwoju i dostępności do usług internetowych; • wspieranie promocji i rozwoju produktu lokalnego; • wspieranie przetwórstwa i sprzedaży produktów z gospodarstw ekologicznych
1.4. Rozwój rolnictwa ekologicznego i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja szkoleń dla istniejących i będących w trakcie przedstawiania gospodarstw ekologicznych, • wsparcie wytwarzania i wykorzystywania materiałów z biomasy (zagospodarowanie słomy, odpadów łąkowych, leśnych, leśnych itp.) oraz zakładania plantacji roślin wieloletnich przeznaczonych na cele energetyczne);

Lista rekomendowanych operacji

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	2	<ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia w zakresie budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów, które pełnią funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służą promocji obszaru LGD i propagują zachowanie dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury obszaru LGD; • przedsięwzięcia w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej mające między innymi na celu poprawienie estetyki miejscowości; • budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych oraz społeczno-kulturalnych; • zakup obiektów charakterystycznych dla

		<p>tradycji budownictwa i zabytków z przeznaczeniem ich na cele publiczne;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia w zakresie odnawiania, ekspozycji, konserwacji pomników historycznych, miejsc pamięci i budynków będących zabytkami na obszarze LGD; • przedsięwzięcia te mogą być również związane z kultywowaniem tradycji społeczności obszaru LGD oraz tradycyjnych zawodów występujących na obszarze
Małe projekty	30	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia i warsztaty dla mieszkańców; • inicjowanie powstania, rozwoju, przetwarzania; • wprowadzania na rynek produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach; • odnawianie, uporządkowanie, oznakowanie zabytkowych budowli lub obiektów małej architektury, organizacja imprez kulturalnych; • promocja lokalnej twórczości kulturalnej; • kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła; • wykorzystanie energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności kulturalnej i gospodarczej; • różnicowanie w kierunku nierolniczym; • wsparcie rzemiosła
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	8	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój działalności na bazie lokalnych zasobów i wynikających z potrzeb regionu, • rozwój agro i ekoturystyki, w tym w obiektach zabytkowych i charakterystycznych dla regionu, • rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej, w tym w obiektach zabytkowych i charakterystycznych dla regionu, • rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem w oparciu o walory kulturowo - przyrodnicze, • usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, • usługi dla ludności, • magazynowanie lub przechowywanie towarów, • rękodzielnictwo i rzemiosło, • przetwórstwo rolno – spożywcze, • rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne, • sprzedaż hurtowa i detaliczna, • robót i usług budowlanych oraz

<p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</p>	<p>15</p>	<p>instalacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój działalności na bazie lokalnych zasobów i wynikających z potrzeb regionu, • rozwój agro i ekoturystyki, w tym w obiektach zabytkowych i charakterystycznych dla regionu, • rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej, w tym w obiektach zabytkowych i charakterystycznych dla regionu, • rozwój usług turystycznych oraz związanych ze sportem, rekreacją i wypoczynkiem w oparciu o walory kulturowo - przyrodnicze, • usługi dla gospodarstw rolnych lub leśnictwa, • usługi dla ludności, • magazynowanie lub przechowywanie towarów, • rękodzielnictwo i rzemiosło, • przetwórstwo rolno – spożywcze, • rachunkowość, doradztwo lub usługi informatyczne, • sprzedaż hurtowa i detaliczna, • robót i usług budowlanych oraz instalacyjnych
<p>Funkcjonowanie LGD</p>	<p>20</p>	<ul style="list-style-type: none"> • operacje w zakresie badań i analiz, studiów i planów wykonalności dotyczących obszaru LGD lub planów rozwoju gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości oraz współpracy • informowanie o obszarze LGD z uwzględnieniem informacji o potencjale gospodarczym, usługowym regionu i przedsięwzięciach realizowanych w tym zakresie w ramach LSR • pomoc - doradztwo dla potencjalnych beneficjentów działań w zakresie pozyskiwania środków na tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw • tworzenie i obsługa baz danych związanych z potencjałem gospodarczym obszaru LGD • doradztwo, szkolenia w zakresie w zakresie działań przewidzianych do realizacji w rozwoju mikroprzedsiębiorczości, tworzenia pozarolniczych miejsc pracy, usług i produktów na obszarze LGD • biuro LGD, jako lokalny Inkubator Przedsiębiorczości

Grupy docelowe beneficjentów :

Rolnicy, przedsiębiorcy, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, związki wyznaniowe, mieszkańcy i członkowie LGD z uwzględnieniem przepisów szczegółowych określających kategorie beneficjentów dla poszczególnych projektów realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Wskaźniki i źródła weryfikacji

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik
Produktu	Liczba zrealizowanych projektów
	Łączna wartość zrealizowanych projektów
	Wartość pomocy ze środków publicznych na realizację projektów
Rezultatu	
Oddziaływania	
Źródła weryfikacji	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)

Uzasadnienie przyjęcia celu ogólnego 1: Wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej mieszkańców.

Obszary wiejskie powinny stać się dla mieszkańców LGD „Ciuchcia Krasieńskich” konkurencyjnym miejscem do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Konkurencyjność taka oznacza dobrze funkcjonujące usługi, zarówno prywatne jak i publiczne, oznacza dobrą infrastrukturę, sprawny transport publiczny – wszystko, co łącznie sprawia, że życie i praca na wsi lub w małym mieście staje się prawdziwą alternatywą dla dużego miasta.

Wieś obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich” to bogactwo zasobów ludzkich, kulturowych, przyrodniczych – musimy wypracować skuteczne sposoby na zrównoważone wykorzystywanie tego bogactwa. Potrzebujemy konkurencyjnego rolnictwa, które jest ważną podstawą gospodarki naszego regionu. Praca w rolnictwie nie zapewni godnego życia wszystkim, którzy dzisiaj w rolnictwie pracują. Mieszkańcy naszej wsi muszą mieć warunki do tego, aby bez opuszczania swojego miejsca zamieszkania mogli decydować, czy rozwijać gospodarstwa rolne by zapewnić jego konkurencyjne funkcjonowanie na rynku, czy łączyć pracę we własnym gospodarstwie z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej, czy podjąć pracę zarobkową poza rolnictwem. By to był wybór, a nie przymus. Przemianom struktury w rolnictwie muszą towarzyszyć zmiany w otoczeniu rolnictwa, przede wszystkim rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej.

Obszar LGD „Ciuchcia Krasieńskich” charakteryzuje się korzystnymi warunkami naturalnymi do produkcji rolnej: długość okresu wegetacji i nasłonecznienia, korzystna struktura użytków rolnych. Mocne strony rolnictwa obszaru to: duże zasoby do przetwórstwa rolno – spożywczego, poprawa utrzymania prawidłowych stosunków wodnych w glebie, tendencja do powiększania powierzchni gospodarstw rolnych i niski poziom chemizacji. Ujemnie na rozwój rolnictwa wpływają: brak rozwiniętego przetwórstwa rolno – spożywczego, ograniczone rynki zbytu produktów rolnych, mała specjalizacja, duża odległość działek rolnych od siedlisk gospodarstw, zdekapitalizowany park maszynowy i niska rentowność gospodarstw rolnych. Do niekorzystnych zjawisk opisanych wyżej należy dołączyć m. in. niekorzystne trendy demograficzne, stosunkowo niski poziom wykształcenia mieszkańców wsi oraz ciągłe niewystarczający poziom bezpieczeństwa zdrowotnego, publicznego i socjalnego na wsi.

W perspektywie długoterminowej nie jest możliwe oparcie rozwoju wsi naszego regionu tylko na produkcji rolnej. Konieczne jest odchodzenie od mało efektywnego rolnictwa na rzecz rozwoju gospodarki pozarolniczej, głównie opartej na przedsiębiorczości mieszkańców wsi i dostępnych zasobach lokalnych.

Biorąc pod uwagę wyniki diagnozy upatrujemy szans wielokierunkowego rozwoju obszarów wiejskich z terenu objętego działaniem LGD „Ciuchcia Krasieńskich” w rozwoju przedsiębiorczości, ochronie i wykorzystaniu walorów przyrodniczo – krajobrazowych w stronę dywersyfikacji działalności rolniczej na pozarolniczą, w tym agroturystykę, rozwój edukacji i kultury na wsi, wspieranie aktywności społeczności lokalnych. Spójność terytorialną obszaru LGD chcemy zwiększać poprzez podejmowanie działań alternatywnych, których istotą z jednej będzie nowa sytuacja dochodowa mieszkańców, z drugiej strony utrzymanie i tworzenie nowych miejsc pracy i nowych źródeł dochodu. Oprócz efektów ekonomicznych, działania ukierunkowane na wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD mają za zadanie sprzyjać promowaniu pozytywnego wizerunku naszych wsi i rolnictwa, zachowaniu i poprawie stanu zasobów przyrodniczych obszarów wiejskich; mają ułatwić dostęp do różnorodnych usług mieszkańcom i osobom odwiedzającym obszar LGD, jak również poprawiać wyposażenie wsi w infrastrukturę społeczną i podnosić poziom wykształcenia i kwalifikacji ludności wiejskiej z obszaru LGD.

Cel ogólny 2: Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe.	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
Turystyczna lokomotywa obszaru LGD	
2.1 Rozwój funkcji turystycznej obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> • modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej (renowacja obiektów zabytkowych, odnowienie i oznakowanie szlaków turystycznych, tablic informacyjnych, pomników przyrody itd.) oraz zagospodarowania terenu wokół obiektów; • rozbudowa i tworzenie nowej bazy noclegowo – żywieniowej, pól biwakowych, campingów, podniesienie standardu już istniejącej); • budowa i oznakowanie szlaków turystyki aktywnej (pieszej, rowerowej, wodnej, konnej); • zachowanie stylu architektonicznego budowli wiejskich , przeznaczenie pustych obiektów pod inne użytkowanie tzw. alternatywne (np. zajazd, hotelik); • rozwój i poprawa bazy turystycznej i infrastruktury towarzyszącej • oznakowanie dróg dojazdowych (tablice, mapy, drogowaskazy) do miejsc atrakcji turystycznych; • opracowanie wyprofilowanych ofert turystycznych integrujących region (oferta turystyki aktywnej, kulturowej, rodzinnej); • rozwój agroturystyki – przystosowanie gospodarstw, szkolenia przyszłych kwaterodawców; • poprawa standardu lokalnej infrastruktury gastronomicznej; • organizacja warsztatów kulinarnych, rzemiosła,

	<p>artystycznego rękodzielnictwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • operacje polegające na promocji inwestycji turystycznych i zagospodarowujących tereny rekreacyjne w obszarach NATURA 2000 zgodnie z zasadami określonymi dla obszarów naturalnych. Udzielane będą informacje o zasadach realizacji takich inwestycji i przepisach dla Obszarów NATURA 2000
2.2 Ochrona wartości krajobrazowych terenów obszaru LGD	<ul style="list-style-type: none"> • kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu ochrony, rewitalizacji i udostępniania obszarów cennych przyrodniczo z obszaru LGD; • ochrona krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów sakralnych;
2.3. Aktywna informacja i promocja ruchu turystycznego na obszarze LGD	<ul style="list-style-type: none"> • promocja turystyki, utworzenie punktu informacji turystycznej, przygotowanie wydawnictw (foldery, prospekty, mapy turystyczne itp.) • opracowanie spójnej i atrakcyjnej oferty turystyczno-kulturalnej dla obszaru LGD; • organizowanie imprez kulturalnych, sportowych, i rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów; • wdrożeniu systemu wzajemnej informacji turystycznej jako elementu integrującego środowisko branży turystyki wiejskiej;

Lista rekomendowanych operacji

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	4	<ul style="list-style-type: none"> • inwestycje w zakresie ścieżek rowerowych, szlaków pieszych, miejsc rekreacyjnych, obiektów sportowych, świetlic i klubów wiejskich; • budowa, przebudowa lub remont małej infrastruktury turystycznej; • budowa, przebudowa lub remont obiektów na cele promocji, rozwoju funkcji turystycznych, • zagospodarowanie cieków i zbiorników wodnych na rzecz rekreacji, • zakup sprzętu, materiałów, usług służących realizacji operacji,
Małe projekty	30	<ul style="list-style-type: none"> • budowa/ odbudowa małej infrastruktury turystycznej, • utworzenie, modernizacja bazy informacji turystycznej, stron www, publikacji; • organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych; • oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczego, krajobrazowego, kulturowego; • szkolenia dla mieszkańców LGD, wykorzystania energii odnawialnej przy prowadzeniu działalności turystycznej i agroturystycznej.
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	10	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój usług turystycznych związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, • sprzedaż hurtowa lub detaliczna, • usługi informatyczne, • doradztwo, • przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, • uruchamianie usług rzemieślniczych i rękodzielniczych; • usługi komunalne; • usługi transportowe w działalności turystycznej; • inne działania określone w osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR.
Mikroprzedsiębiorczość	5	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój usług turystycznych związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, • sprzedaż hurtowa lub detaliczna, • usługi informatyczne, • doradztwo, • przetwórstwo produktów rolnych lub leśnych, • uruchamianie usług rzemieślniczych i rękodzielniczych;

		<ul style="list-style-type: none"> • usługi komunalne • usługi transportowe w działalności turystycznej; • preferowane będą operacje polegające na promocji inwestycji turystycznych i zagospodarowujących tereny rekreacyjne w obszarach NATURA 2000 zgodnie z zasadami określonymi dla obszarów naturalnych. Udzielane będą informacje o zasadach realizacji takich inwestycji i przepisach dla Obszarów NATURA 2000; • inne działania określone w osi 3 Leader wynikające z potrzeb i celów LSR
Funkcjonowanie LGD	20	<ul style="list-style-type: none"> • doradztwo, szkolenia w zakresie rozwoju turystycznego obszaru; • działania dotyczące informowania i doradzania w zakresie przygotowania wniosku, a następnie prawidłowego zrealizowania przewidzianej w nim operacji; • wykonanie badań i analiz dotyczących ruchu turystycznego, trendów w turystyce itp. • publikacje i wydawnictwa o charakterze informacyjnym i promocyjnym

Grupy docelowe beneficjentów :

Rolnicy, przedsiębiorcy, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, związki wyznaniowe, mieszkańcy i członkowie LGD z uwzględnieniem przepisów szczegółowych określających kategorie beneficjentów dla poszczególnych projektów realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Wskaźniki i źródła weryfikacji

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik
Produktu	Liczba zrealizowanych projektów
	Łączna wartość zrealizowanych projektów
	Wartość pomocy ze środków publicznych na realizację projektów
Rezultatu	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, kursach i innych działaniach edukacyjnych
	Liczba zorganizowanych imprez sportowych i rekreacyjnych
	Liczba wyremontowanych i wyposażonych obiektów infrastruktury społecznej i rekreacyjnej
	Liczba składanych wniosków o dofinansowanie w ramach LSR
Oddziaływania	Wzrost ruchu turystycznego
	Zwiększenie dochodów z turystyki
Źródła weryfikacji	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)

Uzasadnienie celu szczegółowego 2: Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Od kilkunastu lat turystyka wiejska, w tym agroturystyka, upatrywane są jako panaceum na wiejską biedę i problem bezrobocia na obszarach wiejskich. Wskazuje się je również jako najważniejsze elementy wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Czynią tak przede wszystkim władze centralne i politycy. Ekonomiści, zwłaszcza zajmujący się tematyką wiejską, są bardziej wyważeni w swych opiniach i wskazują turystykę wiejską i agroturystykę jako potencjalne rozwiązanie części problemów obszarów wiejskich w określonych regionach kraju i przy spełnieniu określonych warunków. Od początku lat dziewięćdziesiątych szansa na poprawę sytuacji ekonomicznej obszarów wiejskich widziana jest w ich wielofunkcyjnym rozwoju. Szczególny nacisk kładzie się na turystykę wiejską. Wszelkie inne dziedziny wielofunkcyjnego rozwoju wsi – handel, usługi i produkcja (obejmująca również produkty ekologiczne) - hamowane są, przy lokalnym rynku zbytu, ograniczoną siłą nabywczą mieszkańców wsi. Na tym tle turystyka ma podstawową zaletę – produkt wytwarzany jest na obszarach wiejskich a jej nabywcami są mieszkańcy aglomeracji miejskich. Turystyka wiejska stanowi formę rekreacji odbywającej się na obszarach wiejskich i obejmuje wielorakie rodzaje aktywności rekreacyjnych związanych z przyrodą, wędrownkami, turystyką zdrowotną, krajoznawczą, kulturową i etniczną, wykorzystując jednocześnie zasoby i walory wsi.

Agroturystyka, jako pojęcie i forma organizowania wypoczynku na obszarach wiejskich, zadomowiła się już chyba na dobre w świadomości Polaków. Często też termin ten utożsamia się z całością turystyki na obszarach wiejskiej, niesłusznie zresztą, bo agroturystyka to pojęcie węższe i związane bezpośrednio z działającym gospodarstwem rolnym, świadczącym przede wszystkim usługi podstawowe – zakwaterowanie i wyżywienie. Ta forma wypoczynku jest coraz częściej wybierana przez zapracowanych i zestresowanych mieszczuchów zainteresowanych bliskim kontaktem z przyrodą, spokojem i ciszą.

Obszary wiejskie mogą jednak zaoferować turystom znacznie szerszą i ciekawszą ofertę, niż tylko zakwaterowanie i wyżywienie w gospodarstwie rolnym czy na wsi –wymaga to jednak kształcenia i przygotowania kadry działającej w usługach turystycznych i współpracy osób oraz instytucji, które na kształtowanie ciekawej oferty mają wpływ.

Nasilenie w ostatnim czasie dyskusji na temat sytuacji wsi i rolnictwa oraz rozwoju przedsiębiorczości na wsi wskazuje na ważkość tego zagadnienia dla całokształtu funkcjonowania społeczności wiejskiej, a zwłaszcza uświadamianiu prawdy o konieczności przeorientowania zawodowego znacznej części ludności wiejskiej, która reprezentuje tzw. zbędne ręce do pracy w rolnictwie indywidualnym. Niezwykle ważne jest również uświadomienie rodzinom rolniczym konieczności zdobywania dochodów z kilku źródeł – dotyczy to dużej ilości małych, nie doinwestowanych gospodarstw, nastawionych głównie na samozaopatrzenie, przy znikomej lub nieistniejącej produkcji rynkowej. Takie gospodarstwo rolne nie może i nigdy nie będzie mogło stanowić jedyne źródła utrzymania rodziny rolniczej.

Istnieje więc konieczność transferu znacznej części ludności rolniczej do zawodów pozarolniczych, to z kolei oznacza potrzebę generalnych zmian w systemie kształcenia na obszarach wiejskich i dla obszarów wiejskich.

Na spotkaniach z mieszkańcami z gmin obszaru LGD duża część rolników podkreślała walory turystyczno-krajobrazowe swoich wsi i byłaby zainteresowana świadczeniem usług agroturystycznych, natomiast boi się konkurencji gospodarstw quasi agroturystycznych prowadzonych w gospodarstwach zakupionych przez osoby z miasta lub nie wie od czego zacząć.

Tak więc aktywizacja mieszkańców z gmin wiejskich obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich” w kierunku rozwoju turystyki wiejskiej jest szansą zapobiegania wzrostowi bezrobocia poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, lub dodatkowym źródłem dochodu dla wielu rolników.

Szczególnie ważne będą więc działania związane z podnoszeniem potencjału turystycznego obszaru LGD poprzez podnoszenie i zachowanie walorów dziedzictwa kulturowego, tworzenia i rozbudowy małej infrastruktury turystycznej, poszerzania usług gastronomicznych, tworzenia i oznakowania tras dla aktywnej turystyki wiejskiej: szlaków rowerowych, pieszych, konnych czy narciarstwa biegowego.

Wzmocnienie potencjału wymaga również rozwoju usług okołoturystycznych, organizowania cyklicznych imprez folklorystyczno-turystycznych oraz organizowania specjalistycznych szkoleń dla istniejących i przyszłych kwaterodawców z gospodarstw agroturystycznych oraz usługodawców w branży turystycznej i paraturystycznej.

Cel ogólny 3: Wzrost kapitału społecznego na obszarze LGD,	
Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia
Lokomotywa aktywności społecznej	
3.1 Pobudzenie aktywności mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia specjalistyczne i zawodowe dla mieszkańców, członków organizacji pozarządowych, liderów wiejskich i odnowy miejscowości, wolontariuszy i innych środowisk, • pomoc w zakładaniu stowarzyszeń na rzecz rozwoju miejscowości; • żywe świetlice organizujące czas mieszkańców; • organizacja punktów aktywizacji osób niepełnosprawnych; • wspieranie inicjatyw lokalnych m.in. Kół Gospodyń Wiejskich, Uniwersytet III Wieku, Ochotniczych Straży Pożarnych oraz podmiotów działających na rzecz kultury, sportu i rekreacji. • wsparcie dla rozwoju centralnych punktów miejscowości i miejsc spotkań i wypoczynku służących mieszkańcom; • organizacja i wdrożenie tematycznych konkursów grantowych np. Szkoły dla Ekorozwoju, Działaj Lokalnie itp. • budowa, remont, przebudowa publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych i społeczno-kulturalnych służących wzmocnieniu aktywności psychofizycznej mieszkańców; • przekształcanie świetlic w lokalne centra aktywności, • tworzenie warunków zwiększających dostępność do różnych form edukacji pozaszkolnej w oparciu o istniejącą bazę oświatową i kulturalną. • wsparcie doradcze dla organizacji pozarządowych dot. składania wniosków i kreowania wniosków i umów partnerskich

3.2 Integracja grup społecznych i gmin na obszarze LGD	<ul style="list-style-type: none"> • wsparcie przy tworzeniu projektów partnerskich realizowanych przez różne grupy formalne i nieformalne; • wspieranie organizacji imprez i spotkań integracyjnych o charakterze sportowo - rekreacyjnym, artystycznym, edukacyjnym, itp.
3.3. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych	<ul style="list-style-type: none"> • organizacja festynów, imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych; • zakup strojów, sprzętu muzycznego i innego wyposażenia dla lokalnych zespołów muzycznych, folklorystycznych; • inwestycje służące utrzymaniu i kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła; • inwestycje wspierające twórczość lokalną, ludową; • utworzenie lokalnej izby tradycji
3.4. Wzmocnienie potencjału LGD	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia dla członków i partnerów LGD, personelu biura; • szkolenia dla wnioskodawców; • organizacja zespołu doradczego przy LGD dla wnioskodawców z obszaru LGD; • promocja LGD i obszaru działania poprzez rozwój stron internetowych, publikacje, ulotki, konferencje,

Lista rekomendowanych operacji

Operacje	Minimalna ilość operacji	Preferowany zakres operacji
Odnowa i rozwój wsi	6	<ul style="list-style-type: none"> • przedsięwzięcia w zakresie budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów, które pełnią funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe, służą promocji obszaru LGD i propagują zachowanie dziedzictwa historycznego, tradycji, sztuki oraz kultury obszaru LGD; • przedsięwzięcia w zakresie kształtowania przestrzeni publicznej mające między innymi na celu poprawienie estetyki miejscowości; • budowa, remont lub przebudowa infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych oraz społeczno-kulturalnych; • zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa i zabytków z przeznaczeniem ich na cele publiczne; • przedsięwzięcia w zakresie odnawiania, ekspozycji, konserwacji pomników historycznych, miejsc pamięci i budynków będących zabytkami na obszarze LGD; • przedsięwzięcia te mogą być również

		związane z kultywowaniem tradycji społeczności obszaru LGD oraz tradycyjnych zawodów występujących na obszarze
Małe projekty	60	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia, warsztaty dla społeczności lokalnej; • udostępnianie na potrzeby społeczności urządzeń i sprzętu umożliwiających dostęp do Internetu⁷ • remont świetlic wiejskich i zakup ich wyposażenia;
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	8	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój usług turystycznych związanych ze sportem, rekreacją, wypoczynkiem, • sprzedaż hurtowa lub detaliczna, • usługi informatyczne, • budowa i rozbudowa placów zabaw i miejsc służących społeczności lokalnej
Mikroprzedsiębiorczość	5	<ul style="list-style-type: none"> • w zakresie usług dla ludności w tym turystycznych związanych ze sportem, wypoczynkiem i rekreacją; • w zakresie usług informatycznych
Funkcjonowanie LGD	20	<ul style="list-style-type: none"> • szkolenia osób biorących udział we wdrażaniu LSR; • szkolenia liderów lokalnych; • wydarzenia o charakterze promocyjnym, integracyjnym • gromadzenie i przetwarzanie baz danych dotyczących kapitału społecznego obszaru LGD

Wskaźniki i źródła weryfikacji

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik
Produktu	Liczba zrealizowanych projektów
	Łączna wartość zrealizowanych projektów
	Wartość pomocy ze środków publicznych na realizację projektów
Rezultatu	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, kursach i innych działaniach edukacyjnych
	Liczba zorganizowanych imprez kulturalno-artystycznych związanych z dziedzictwem kulturowym
	Liczba wyremontowanych i wyposażonych obiektów infrastruktury społecznej i rekreacyjnej
	Liczba składanych wniosków o dofinansowanie w ramach LSR
Oddziaływania	Wzrost aktywności społecznej i poczucia tożsamości lokalnej.
	Długofalowe konsekwencje zrealizowanych projektów
Źródła weryfikacji	Dane w siedzibie LGD (gromadzenie dokumentacji i badania ankietowe)

Grupy docelowe beneficjentów :

Rolnicy, przedsiębiorcy, samorządy i jednostki im podległe, organizacje pozarządowe, organizacje kościelne, związki wyznaniowe, mieszkańcy i członkowie LGD z uwzględnieniem przepisów szczegółowych określających kategorie beneficjentów dla

poszczególnych projektów realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Uzasadnienie przyjęcia celu ogólnego 2: Wzrost kapitału społecznego na obszarze LGD

W naszych czasach zmienia się istota współczesnych systemów ekonomicznych. Podstawowym zasobem produkcji nie jest już kapitał, ani bogactwa naturalne czy siła robocza, jest nim wiedza. Coraz trudniej uzyskuje się dzisiaj wysokie dochody, przez wytwarzanie dóbr i kontrolowanie pieniędzy, coraz częściej wiedza lokuje się w centrum procesu tworzenia bogactwa. Szansę na powodzenie przedsięwzięć podejmowanych w tych warunkach określa więc dostęp do wiedzy i możliwości jej wykorzystywania. W cywilizacji opartej na takich zasadach główną rolę odgrywa uczenie się. Jest to proces rozumiany nie tylko jako zdobywanie wiedzy, ale także jako umiejętność pozwalająca reagować na zmianę. Wiedza w postaci zasobu ekonomicznego różni się od czynników będących podstawą funkcjonowania cywilizacji na poprzednich stadiach jej rozwoju, jednak dostęp do niej w równym stopniu określa możliwości ludzkich przedsięwzięć. W związku z tym nie można już podejmować działań dotyczących jakiegokolwiek dziedziny życia społecznego nie mając na uwadze tych zjawisk.

Funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnych jest kompleksowym procesem, modelowanym wieloma różnorodnymi czynnikami, z których na pierwszy plan wysuwa się poziom partycypacji społecznej, chęć zaangażowania i zakres możliwości samostanowienia danego środowiska. Dynamika i złożoność tego procesu oraz jego rozliczne uwarunkowania pozostają w bezpośrednim związku ze specyfiką działań wiodących do założonych celów oraz możliwymi do osiągnięcia efektami. Łączą się z tym również pewne komponenty (wspólnota, kapitał społeczny, więzi społeczne), charakteryzujące przestrzeń społeczności lokalnej. Środowisko lokalne jest obszarem na terenie którego dokonują się pewne interakcje, których zadaniem jest realizacja akceptowanych przez jej mieszkańców wartości i celów.

Aktywność społeczna przynosząca efekty jednostce i społeczeństwu to przede wszystkim dążność do oddziaływania na otoczenie społeczne, mająca na celu jego przekształcenie i ewaluację. W praktyce powinna ona prowadzić do „zmiany proporcji pomiędzy funkcją adaptacyjną na kreatywną – na korzyść tej ostatniej, dostrzegania w działalności sensu społecznego, wyrażającego w tworzeniu się więzi międzyludzkich, zastępowaniu celów opartych na zadaniach systemem wartości do których dąży jednostka i zbiorowość.

Pobudzanie aktywności to także przekonywanie różnych członków społeczności lokalnej – przede wszystkim tych „bezsilnych” – że poprzez nią mogą oni urzeczywistnić swoje obywatelskie prawa, tworząc z nich podstawę i kierunek tej aktywności. Jeżeli w świadomości społecznej potrzeby i problemy – tak grupowe jak i indywidualne – podniesione zostają do kwestii ogólnospołecznych, to rozwiązywanie ich poprzez wspólne działania powoduje, iż zaangażowane w nie osoby zdobywają nowe umiejętności, zyskują wiarę we własne siły a przede wszystkim nabywają przekonania, że przejmują większą kontrolę nad swoim życiem społecznym.

Zdolność współpracy w grupie jest bezpośrednio związana z poziomem kapitału społecznego jakim dysponuje dana wspólnota. Kapitał społeczny jest konglomeratem więzi i sieci społecznych oraz norm określających i regulujących współpracę pomiędzy jednostkami i grupami. W procesie aktywizacji społeczności lokalnych problem kapitału (potencjału) społecznego wydaje się nie do przecenienia, ponieważ pomyślny przebieg tego procesu wymaga pozytywnych kontaktów interpersonalnych i grupowych oraz takiej akomodacji społecznej jednostki w grupie, która będzie w stanie przewycięzać występujące w niej turbulencje i kryzysowe sytuacje. Społeczność lokalną charakteryzuje wysoki poziom

kapitału społecznego wtedy, gdy „ludzi łączy gęste sieci znajomości, informacje szybko się rozchodzą, a mieszkańców charakteryzuje wysoki poziom solidarności i chęć kooperacji, co przejawia się w funkcjonowaniu określonych instytucji społecznych (organizacje, akcje społeczne, samopomoc)”.

Elementami łączącymi członków społeczności lokalnej jest emocjonalny związek z najbliższym otoczeniem, kultura i historia miejsca, respektowanie zasad wzajemnego porozumienia i akceptacji oraz intelektualny i fizyczny wkład w podtrzymywanie tradycyjnych wartości. W atmosferze bezpośrednich interakcji i pogłębionych stosunków społecznych kształtują się postawy, dążenia, aspiracje i zachowania członków społeczności. Poczucie wspólnoty z miejscem zamieszkania otwiera perspektywę zmian i pogłębia możliwości wprowadzania innowacji, prowadzonej w oparciu o potrzeby, wyobrażenia, a przede wszystkim możliwości danej społeczności.

Praca nad rozwojem i aktywizacją społeczności lokalnej musi opierać się na trzech podstawowych założeniach:

- 1) żaden problem nie jest na tyle poważny, by nic nie dało się z nim zrobić;
- 2) jednostki, pracując z innymi, mogą w wielkim stopniu poprawić mechanizmy radzenia sobie z problemami i podnieść zdolność dokonywania korzystnych wyborów życiowych;

poprzez wspólne działanie, wymagające komunikowania się, współpracy i prowadzenia kampanii, ludzie – zwyczajowo postrzegani jako bezsilni – mogą zostać usłyszani i mogą poprawić jakość swojego

5. Określenie wizji i misji LGD

Wizja to pożądaný obraz danego obszaru w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Wizja w Lokalnej Strategii Rozwoju tworzy ramy do wyznaczenia celów strategicznych, pełni też funkcję integrującą procesy rozwojowe z marzeniami mieszkańców. Uczestnicy warsztatów określili ramy czasowe Strategii na okres 2009-2015, stąd też tworzona Wizja dotyczy tej perspektywy czasowej.

Misja

Misja określa system wartości łączący partnerów LGD dążących do osiągnięcia wizji i celów strategicznych. Misja ma określić deklarowany sposób działania oraz filozofię grupy partnerskiej.

Wizja i misja LSR zawiera odpowiedź na podstawowe oczekiwania

WIZJA

Naszą małą ojczyznę widzimy, jako obszar zrównoważonego, trwałego i wielofunkcyjnego rozwoju, o wysokich walorach krajobrazowych, czystym środowisku przyrodniczym i znaczącym potencjale dziedzictwa kulturowego, sprzyjających rozwojowi różnych form turystyki i rekreacji połączonych z ekorołnictwem. Obszar z pełną infrastrukturą społeczną i techniczną stanowiącą warunki do bezpiecznego i godnego życia jego mieszkańców.

Misja

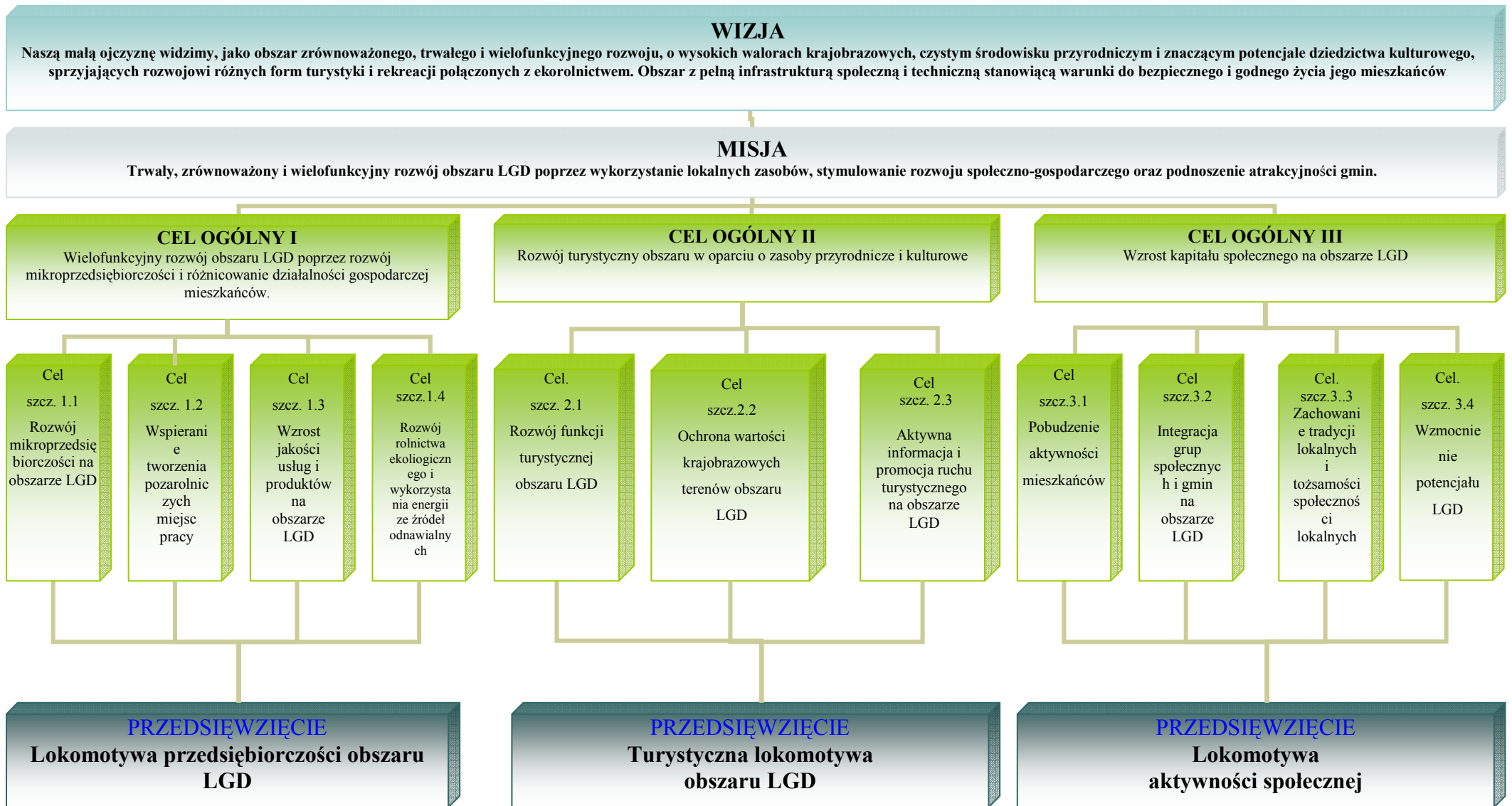
Trwały, zrównoważony, i wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów, stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz podnoszenie atrakcyjności gmin.

Przedstawiona misja jest wyrażeniem, które określa główny cel działania LGD *Ciuchcia Krasieńskich*: i jest wyrazem dążeń i oczekiwań wszystkich osób i członków tego partnerstwa w stosunku do pola działań w przyszłości tej grupy partnerskiej.

Wizja i misja dla LGD *Ciuchcia Krasieńskich* koncentruje się na istocie problemów, dostosowuje kierunki działań do realizacji celów LSR i równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Rodziły się one i konkretyzowały w toku ponad dwumiesięcznych prac, dyskusji, debat przedstawicieli środowisk lokalnych uczestniczących w opracowywaniu i tworzeniu LSR. Do tego społecznego procesu zespół budowy strategii przywiązywał szczególną wagę. Chodziło o to, żeby wizja przyszłości i sposoby jej realizacji zawarte (określone) w misji, konkretyzowane dalej w celach ogólnych i szczegółowych, mogły być wyrazem rzeczywistych dążeń i marzeń społeczności lokalnej, a nie tylko jej władz i liderów, czy ekspertów. Zależało nam na swoistej społecznej legitymizacji wizji i misji i sądzimy, że warunek ten został spełniony.

Ogólnie można stwierdzić, że wizja i misja LSR zawiera odpowiedź na podstawowe oczekiwania, plany i marzenia mieszkańców obszarów objętych strategią. Jest w istocie wizją dobrej przyszłości: tak indywidualnej jak i całej społeczności lokalnej. Niniejsza strategia rozwoju może i powinna być narzędziem realizacji tych marzeń i pragnień.

Hierarchię celów LSR dla obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich w formie diagramu przedstawia rys. 3.

Rys. nr 3 Hierarchia celów LSR dla obszaru LGD „Ciuchcia Krasieńskich”

6. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR.

Związek (spójność) pomiędzy specyfiką obszaru LGD i celami LSR wykazano w tabeli:

Cele szczegółowe LSR	Specyfika obszaru LGD
1. Wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none">• Spójność geograficzna, obszar leży w całości na terenie Północnego Mazowsza i w całości należy do makroregionu Niziny Północnomazowieckiej;• Obszary wiejskie o dużej spójności społeczno-gospodarczej;• Spójność rolnicza (w strukturze użytkowania gruntów przeważają użytki rolne);• Spójność gospodarcza (gospodarka oparta jest na małej przedsiębiorczości, usługach - głównie transportowych i handlu)• Rozdrobnienie gospodarstw rolnych (w strukturze obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych największą liczbę stanowią gospodarstwa o pow. do 5ha)• Spójność demograficzna (ludność obszaru cechuje ujemna dynamika przyrostu ludności oraz podobna struktura wieku ludności)• Duży potencjał rozwoju rolnictwa ekologicznego;• Duże zasoby niewykorzystanej biomasy (głównie słomy zbóż);• Duży potencjał do alternatywnej produkcji rolnej i produkcji rolniczych surowców energetycznych);• Bliskość miast (chłonnych rynku zbytu): Ciechanowa, Mławy, Przasnysza i Makowa Mazowieckiego.

<p>2. Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Najdawniejsze elementy krajobrazu kulturowego Mazowsza, do którego należą: zabytki architektury, budownictwa i urbanistyki (zasoby sakralne, zespoły dworskie, wiejska zabudowa, zabytki techniki i kultury materialnej, zabytki sztuki cmentarnej), pamiątki historyczne (pola bitew, pomniki) oraz układy zieleni; • Atrakcyjne tereny turystycznie i krajoznawczo (piękne lasy pełne runa leśnego); • Tradycja ludowa: dożynki, noce świętojańskie, zespoły ludowe, odpusty i inne święta wynikające z kalendarza liturgicznego; • Szlak kolejki wąskotorowej łączący gminy obszaru LGD; • Spójność turystyczna - warunki do rozwoju turystyki wiejskiej (weekendowej, aktywnej, biznesowej, przyrodniczej) oraz agroturystyki i ekoturystyki; • Brak uciążliwego dla środowiska przyrodniczego przemysłu; • Potrawy regionalne i rękodzieło • Wpływ ośrodków miejskich z licznymi zabytkami np. Ciechanów – Zamek Książąt Mazowieckich, Przasnysz – Klasztory; • Miejscowości o znaczeniu ponadregionalnym np.: Opinogóra Górna – Muzeum Romantyzmu Krasne - gniazdo rodowe Krasińskich Gołotczyzna Muzeum Pozytywizmu, edukacja rolnicza Rostkowo – miejsce kultu Św. Stanisława Kostki Chojnowo – Stanisław Chelchowski – dziedzic majątku Chojnowo, doktor nauk przyrodniczych, społecznik prekursor nowoczesnego gospodarowania Mierzanowo – miejsce urodzenia Ignacego Mościckiego Prezydenta RP w latach 1926-1939 Leszno – miejsce pobytu Henryka Sienkiewicza
---	---

<p>3. Wzrost kapitału społecznego na obszarze LGD</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Migracja ludności, „wymywanie” zasobów ludzkich do dużych ośrodków • Bezrobocie strukturalne na obszarach wiejskich (ukryte) • Przeludnienie agrarne; • Niekorzystna struktura wiekowa, • Słaby dostęp i standard infrastruktury społecznej (kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej) • Niska świadomość regionalna i słaba znajomość dziedzictwa regionu; • Wysoki standard placówek oświatowych i bazy sportowo-rekreacyjnej w miejscowościach gminnych. • Rosnąca aktywność organizacji i klubów upowszechniających zdrowy tryb życia, sport, rekreację i kulturę. • Otwartość na wykorzystanie nowoczesnych instrumentów finansowych; • Wysoki poziom bezpieczeństwa osobistego mieszkańców; • Mała ilość zjawisk patologicznych; • Brak aktualnych informacji dot. działalności samorządów; • Brak doświadczenia projektowego u większości mieszkańców; • Brak środków finansowych na realizację przedsięwzięć gospodarczych oraz z zakresu kultury, sportu, turystyki i rekreacji; • Duże zasoby siły roboczej; • Obecność szkół wyższych w pobliskich miastach, wykształcona młodzież.
---	---

7. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Podczas trwania inicjatywy LEADER wyodrębniono osiem specyficznych cech, które tworzą „podejście typu LEADER” lub „metodę LEADER-a” i są specyficznym drogowskazem przy opracowywaniu LSR i i wynikających z niej przedsięwzięć do realizacji. Jedną z tych cech jest właśnie **zintegrowane podejście** polegające na włączeniu w realizację celów rozwoju lokalnego publicznych, społecznych i prywatnych sektorów lokalnej gospodarki i realizowanie działań akceptowanych przez tę społeczność. Działania zawarte w LSR tworzą pewną całość, są ze sobą powiązane. Wszystkie działania wynikające z realizacji celów muszą być więc związane z integracją partnerów z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego, ale również muszą być zrównoważone i skorelowane zasadami zrównoważonego rozwoju.

Już sama Lokalna Strategia Rozwoju dla LGD „Ciuchcia Krasieńskich” **to podejście zintegrowane**. Opracowana przy aktywnej współpracy sektorów publicznego, społecznego i gospodarczego pozwoliła na wypracowanie takich celów i przedsięwzięć, gdzie każdy z sektorów realizujące cele własne przyczyni się do lepszego wykorzystania posiadanych zasobów obszaru i wzmocni zakładany efekt synergii. Wzajemna współpraca przyczyni się do wykreowania liderów podniesienia świadomości mieszkańców, ich integracji, nabycia nowych umiejętności, współpracy, samorządności, zmiany postaw, aktywizacji i podniesienia poziomu optymizmu. Zaplanowane do wdrożenia przedsięwzięcia zmierzają do realizacji wspólnej wizji, tj. marzeń mieszkańców w oparciu o miejscowe bogactwo, kultywowanie tradycji lokalnej i regionalnej i rozwój turystyki.

Zintegrowane podejście przejawia się przede wszystkim w partnerskiej metodzie opracowania Strategii, co pozwoliło zachować spójność dokumentu i jego celów ze specyfiką obszaru. W proces szerokich konsultacji społecznych ze wszystkimi aktorami życia społecznego i gospodarczego zasięgu działania LGD zaangażowano wiele podmiotów i instytucji lokalnych doprowadziło do pełniejszej ich integracji, w efekcie tworząc skuteczną podstawę do wdrożenia Strategii. Tak więc, zastosowanie podejścia zintegrowanego gwarantuje współdziałanie ze sobą różnych elementów, co przełoży się na trwały efekt podejmowanych działań. Zintegrowany charakter Lokalnej Strategii Działania, oznacza unikalne podejście do rozwiązywania problemów poprzez wielosektorowe łączenie istniejących zasobów i działań w trzech sferach: instytucjonalnej, społeczno-gospodarczej oraz przyrodniczo-kulturowej. Dlatego należy stwierdzić, iż LSR ma charakter zintegrowany na poziomie: instytucjonalnym, społecznym, finansowy i wykorzystania zasobów lokalnych.

Każdy z przedstawicieli sektorów wchodzących w skład LGD ma możliwość realizacji przedsięwzięć, co zapewnia integrację na każdym z poziomów. Wszystkie poziomy pozostają w efekcie synergii z innymi, wzajemnie się uzupełniają, co sprzyja tworzeniu wartości dodanej w postaci tworzenia nowych relacji nie tylko podczas wdrażania konkretnych działań, ale poczucia wspólnoty i możliwości wzajemnej pomocy i wsparcia zarówno obecnie, jak również w przyszłości oraz powstawania nowych nieformalnych powiązań.

Przedsięwzięcia pod nazwą: „*Lokomotywa przedsiębiorczości obszaru LGD*”, związane ze zrównoważonym i wielofunkcyjny rozwój są skorelowane i zintegrowane z pozostałymi przedsięwzięciami, które mają za zadanie przyczynić się podniesienia jakości życia mieszkańców wsi z obszaru LGD. Mieszkańcy realizować będą przedsięwzięcia związane z uzyskaniem dodatkowego dochodu z działalności pozarolniczej i gospodarczej, w tym działalności usługowej i rzemieślniczej. Przyczyni się to do poprawy statusu materialnego mieszkańców, wzrostu dochodów gminy, powstania nowych, atrakcyjnych miejsc pracy.

Zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe zostaną wykorzystane przy realizacji przedsięwzięć związanych z rozwojem turystyki, sportu, ochroną przyrody, np. budową ścieżek przyrodniczych, edukacyjnych, rowerowych, pieszych, zagospodarowanie zbiorników i cieków wodnych, małej infrastruktury turystycznej i przyrodniczej i poprawę estetyki miejscowości. Zasoby historyczne zostaną wykorzystane poprzez realizację przedsięwzięć związanych z rewitalizacją obiektów historycznych i ich przystosowaniem do pełnienia nowych funkcji, np. turystycznych, edukacyjnych, promocyjnych.

Z kolei przedsięwzięcia przyczyniające się do tworzenia lub wzbogacania wiejskich centrów kultury, wypoczynku czy rekreacji będą powodować integrację mieszkańców, wzmocnią ich tożsamość, aktywność, szacunek dla tradycji. Umożliwią promocję obszaru i podniesienie jego konkurencyjności turystycznej i stanowiąc mogą źródło dodatkowych dochodów.

Zintegrowane podejście w ramach realizacji przedsięwzięcia „LGD lokomotywa aktywności społecznej” umożliwi wzrostu poziomu wiedzy, zachowania tradycji i kultury wsi

mazowieckiej, wzrost integracji, samorealizacji i aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców.

Wszystkie sektory tworzące LGD odniosą korzyści z realizacji LSR przez wzajemną korelację przedsięwzięć, które się uzupełniają i są od siebie zależne. Tylko ich wielosektorowy i zintegrowany charakter umożliwi poprawienie jakości życia na obszarach wiejskich LGD.

W realizacji większości przedsięwzięć, a szczególnie w przedsięwzięciu „Turystyczna lokomotywa obszaru LGd” realizatorzy projektów (operacji) wykorzystywać będą jednocześnie zasoby kulturowe i historyczne, a także przyrodnicze obszaru związane z jego specyfiką.

8. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć

Innowacyjność LSR jest związana z położeniem w niej nacisku na komplementarność, współpracę i zaangażowanie lokalnych partnerów oraz wykorzystanie lokalnych zasobów kulturowych, historycznych i przyrodniczych w przedsięwzięciach o charakterze gospodarczym. Przejawia się ona poprzez premiowanie w trakcie wyboru takich operacji, które będą:

- komplementarne z innymi operacjami realizowanymi bądź już zrealizowanymi, ze szczególnym uwzględnieniem spójności z projektami dofinansowanymi w ramach wdrażania LSR,
- pozytywnie wpływały na obszar szerszy niż jednego sołectwa, czy gminy,
- wykorzystywać lokalne zasoby kulturowe, historyczne i przyrodnicze,
- wdrażane przy współpracy z innymi podmiotami.

Dotychczas gminy wdrażając swoje inwestycje, projekty myślały kategoriami rozwoju sołectwa, na terenie którego były realizowane, lub całej gminy. Nie zastanawiano się, czy będzie miał on wpływ na sąsiednie gminy. W czasach nowych technologii, Internetu, kiedy świat stał się globalną wioską, myśląc o rozwoju należy zwracać uwagę jaki wpływ będą miały podejmowane przedsięwzięcia na rozwój otaczającego nas świata, nie tylko w miejscowości, w której żyjemy. Stąd w lokalnych kryteriach wyboru operacji przyjęto zasadę uzależnienia liczby przyznawanych punktów od wielkości obszaru, na który będzie miała wpływ realizowana operacja. Poprzez położenie nacisku w trakcie wyboru operacji na takie, które komplementarne będą z innymi zrealizowanymi albo realizowanymi, szczególnie przez podmioty inne niż wnioskodawca, ma zostać wywołany efekt synergii. Tym samym wdrażanie LSR ma mieć wzmocniony wpływ na zrównoważony i wielofunkcyjny rozwój obszaru objętego swoim działaniem.

W przedsięwzięciach realizowanych przez podmioty prywatne sporadycznie nawiązuje się do lokalnych zasobów kulturowych, historycznych czy przyrodniczych. O ile dbają o to Gminy, czy organizacje pozarządowe, to już prywatni przedsiębiorcy często nie. Innowacyjnością w LSR jest zatem kierowanie się przy wyborze operacji z działań: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, stopniem wykorzystania lokalnych zasobów kulturowych, przyrodniczych czy historycznych. Większość projektów wdrażanych na obszarze LGD „Ciuchcia Krasieńskich” realizowanych jest bez udziału lokalnych partnerów, stąd w wśród lokalnych kryteriów wyboru operacji uwzględniono poziom zaangażowania lokalnych partnerów. Innowacyjność LSR przejawia się również w jednoczesnym położeniu nacisku na wybór operacji, które będą:

- komplementarne z innymi,
- o szerokim zasięgu,
- w znacznym stopniu wykorzystywać lokalne zasoby,
- wdrażane w partnerstwach.

Realizowane dotychczas przedsięwzięcia na obszarze gmin stanowiących LGD nie zawsze uwzględniały wszystkich powyżej wymienionych aspektów. Stąd rozwiązanie zastosowane przez LGD „Ciuchcia Krasieńskich” jest innowacyjne w znaczeniu lokalnym. Rozwiązania zastosowane przez LGD z powodzeniem mogą być wykorzystane zarówno przez inne LGD, jak również przez samorządy lokalne, które swoją działalność opierają na planowaniu strategicznym.

Innowacyjne i zintegrowane podejście do ekorozwoju obszaru LGD Ciuchcia Krasieńskich powinno umożliwić:

- maksymalne wykorzystanie aktywów, czyli silnych stron rozwojowych, kompensowanie słabych stron i zagrożeń,
- lepsze zagospodarowanie zasobów (ziemi, ludzi, obiektów, sprzętu, wiedzy, instytucji, środków finansowych),
- zmniejszenie niepewności i ryzyka działania lokalnych mikroprzedsiębiorców, przełamywanie poczucia bezsilności, braku perspektyw i uzależnienia od tych, którzy rządzą „na górze”,
- zwiększenie oddolnej inicjatywy i wpływu społeczności lokalnej na kierunki rozwoju obszaru LGD i wizję sukcesu,
- umocnienie pozycji gmin z obszaru LGD przez poszerzenie sfer przyciągania i oddziaływania na inne zewnętrzne układy,
- większe szanse uzyskania dodatkowych, zewnętrznych źródeł zasilania.

9. Procedura wyboru operacji przez LGD

W procesie wyboru operacji uczestniczą Projektodawcy, Biuro LGD, Rada LGD, Samorząd Województwa lub Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

1. Projektodawcy – przygotowują dokumentację aplikacyjną w postaci wniosku o dofinansowanie; przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektodawca otrzymuje wyczerpującą pomoc ze strony LGD w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o dofinansowanie operacji.
2. Biuro LGD – prowadzi nabór wniosków o dofinansowanie; nabór wniosków w ramach działania:
 - Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej,
 - Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
 - Odnowa i rozwój wsi,
 - w ramach tzw. „Małych projektów” ogłaszany jest co najmniej jeden raz w roku w latach 2009-2013.

W przypadku niewyczerpania w pierwszym naborze puli środków przeznaczonych na dane działanie w danym roku, LGD może ogłaszać kolejne nabory wniosków lub przeznaczyć niewykorzystaną część środków na kolejny rok. Ogłoszenie o naborze wniosków podawane jest do publicznej wiadomości poprzez publikację ogłoszenia w lokalnej prasie oraz na stronie internetowej LGD, a także w zwyczajowo przyjęty sposób na terenie każdej gminy (tablice ogłoszeń, wysyłka informacji do sołtysów, itp.). W ogłoszeniu o naborze wniosków podaje się następujące informacje:

- 1) dokładny adres i dane kontaktowe LGD,
- 2) działanie którego dotyczy nabór,
- 3) rodzaje operacji jakie mogą podlegać dofinansowaniu,
- 4) datę i miejsce składania wniosków,
- 5) sposób pozyskania pełnej informacji o naborze i dokumentów niezbędnych do ubiegania się o dofinansowanie (wzory dokumentów, instrukcje, kryteria wyboru).

Po zakończeniu naboru wniosków Biuro LGD przekazuje je do wstępnej oceny przez Zespół Oceniający powołany przez Zarząd LGD. Zespół Oceniający dokonuje wstępnej oceny złożonych wniosków pod względem spełnienia następujących kryteriów:

1. Wniosek złożono w terminie określonym w ogłoszeniu konkursu
2. Wniosek sporządzono na obowiązującym formularzu
3. Wnioskodawca jest uprawniony do ubiegania się o wsparcie w ramach konkursu
4. Wnioskodawca prowadzi działalność i / lub mieszka na obszarze LGD
5. Projekt jest realizowany na terenie obszaru LGD
6. Realizowany projekt będzie miał neutralny/pozytywny wpływ na środowisko
7. Wniosek podpisany jest przez wnioskodawcę i jest zgodny z harmonogramem rzeczowo finansowym
8. Wniosek jest parafowany na każdej stronie przez wnioskodawcę lub osobę upoważnioną
9. Kompletność wniosków i załączników
10. Wszystkie wymagane rubryki we wniosku i załączniki są wypełnione
11. Wnioskodawca złożył w danym konkursie jeden projekt
12. Prawidłowa wartość dofinansowania projektu
13. Prawidłowy procentowy poziom wsparcia projektu
14. Prawidłowa kwalifikowalność wydatków projektu
15. Zgodność okresu realizacji projektu z okresem programowym (koszty będą poniesione w dopuszczalnym terminie i zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym)
16. Wskazane źródła finansowania projektu
17. Wskaźniki mierzalne i adekwatne do projektu
18. Właściwa informacja i promocja projektu

Ocena przez Komisję Oceniającą trwa 7 dni. Po upływie tego czasu Zarząd LGD publikuje na stronie internetowej listę projektów spełniających i niespełniających kryteriów dostępu. Do Projektodawców, których projekty nie przeszły pierwszego etapu oceny wysyłane jest pismo zawiadamiające o niespełnieniu kryteriów dostępu z podaniem przyczyny odrzucenia wniosku. Projektodawcy, których projekty zostały odrzucone mogą odwołać się od decyzji LGD do Komisji LGD, w terminie 7 dni od dnia otrzymania pisma. Projekty które spełniają kryteria dostępu i zostały uznane przez Zarząd za zgodne z celami LSR oraz projekty, co do których wpłynęły odwołania od decyzji Zarządu są przekazywane do dalszej oceny przez Komisję Oceny Projektów LGD (Komisja).

3. Komisja LGD – jako ciało decyzyjne LGD ma wyłączne uprawnienia do dokonywania oceny operacji pod względem:

- zgodności celu operacji z celami LSR,
- zgodności z przedsięwzięciami określonymi w LSR,
- stopnia spełniania lokalnych kryteriów wyboru operacji.

Komisja może wyłonić spośród siebie zespoły robocze w celu usprawnienia oceny projektów. Członkowie organu decyzyjnego dokonują oceny zgodności operacji z LSR na podstawie następujących kryteriów:

- Czy cel operacji realizuje co najmniej jeden cel szczegółowy określony w LSR?
- Czy charakter operacji odpowiada jednemu lub więcej przedsięwzięciom określonym w LSR.

Szczegółową procedurę wyboru projektów przedstawia tabela.

Tabela Nr 22. Schemat procedura wyboru projektów

Lp	Organ odpowiedzialny	Termin, czas trwania (dni)	Czynność
1	Zarząd LGD	Min. 60 dni przed rozpoczęciem naboru	Opracowanie informacji o możliwości realizacji przez projektów LGD
2	Zarząd LGD	Min. 60 dni przed rozpoczęciem naboru	Przeprowadzenie kampanii informacyjnej
3	Zarząd LGD w porozumieniu z instytucjami wdrożeniowymi	Min. 14 dni przed rozpoczęciem naboru	Wyznaczenie terminów naboru projektów
4	Instytucje wdrożeniowe	Min. 14 dni przed rozpoczęciem naboru	Ogłoszenie terminu naborów
5	Zarząd LGD	Od 14 do 30 dni	Nabór wniosków
6	Zarząd LGD	Do 10 dni po zakończeniu naboru projektów	Ustalenie składu Zespołu Oceniającego i przekazanie mu projektów do oceny
7	Zespół Oceniający	Do 7 dni od otrzymania materiałów	Przygotowanie propozycji list niewybranych i wybranych projektów w kolejności uzyskanych punktów
8	Zarząd LGD	Do 21 dni od zakończenia naboru projektów	Przedstawienie Komisji LGD propozycji listy projektów wg rekomendacji Zespołu Oceniającego
9	Komisja	Do 21 dni od zakończenia naboru projektów	Wybór projektów do realizacji przez LGD – ustalenie list niewybranych i wybranych projektów (uchwała)
10	Zarząd LGD	Do 3 dni od pierwszego wyboru projektów przez Komisję	Zawiadomienie wnioskodawców
11	Zarząd LGD	Do 20 dni od pierwszego wyboru projektów przez	Przygotowanie odwołań wraz z opiniami własnymi lub ekspertów

		Komisję	
12	Komisja	Do 20 dni od pierwszego wyboru projektów przez Komisję	Ewentualne kolejne posiedzenie Komisji w celu rozpatrzenia odwołań
13	Komisja	Do 45 od zakończenia naboru projektów	Przekazanie listy projektów wraz z dokumentacją do instytucji wdrożeniowych wraz z odpowiednią informacją do wnioskodawców.

Realizacja punktów 11 i 12 uzależniona będzie od tego czy będą złożone odwołania od decyzji Komisji.

Organ decyzyjny może uznać operację za zgodną z LSR, jeśli w jego opinii cel operacji jest zgodny z co najmniej jednym celem LSR i jeśli charakter operacji odpowiada co najmniej jednemu przedsięwzięciu określone w LSR. Jeśli kwalifikowana większość (ponad 50% składu) członków organu decyzyjnego oceni, że operacja jest zgodna z LSR, uznaje się, że organ decyzyjny podjął pozytywną decyzję w sprawie uznania zgodności operacji z LSR.

Do oceny stopnia spełnienia lokalnych kryteriów wyboru operacji przekazuje się wyłącznie projekty zgodne z celami i przedsięwzięciami LSR.

Oceny pod względem stopnia spełniania lokalnych kryteriów wyboru operacji dokonuje indywidualnie co najmniej 3 członków organu decyzyjnego, na podstawie karty oceny wniosku. W ocenie danego wniosku nie mogą uczestniczyć osoby, wobec których istnieją wątpliwości co do ich bezstronności w ocenie (np. są związane z projektodawcą więzami rodzinnymi lub służbowymi, itp.).

LGD przyjęła następujące lokalne kryteria wyboru operacji do sfinansowania w ramach:

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej

Działanie PROW 2007-2013	Lokalne kryteria oceny operacji
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 3 pkt.: a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt
	Doświadczenie i kwalifikacje wnioskodawcy max 3 pkt: a) udział w 3 lub więcej seminariach, szkoleniach - 3 pkt b) udział w 2 seminariach i szkoleniach - 2 pkt c) udział w 1 seminariach i szkoleniach - 1 pkt d) brak udziału w seminariach i szkoleniach – 0 pkt
	Doświadczenie wnioskodawcy w aplikowaniu o pomoc ze środków pomocowych UE max 3pkt: a) złożenie 3 wniosków - 3 pkt b) złożenie 2 wniosków - 2 pkt c) złożenie 1 wniosku - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt
	Poziom zabezpieczonych środków na realizację projektu: a) 100 % zabezpieczenia – 5 pkt

	<p>b) 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) brak zabezpieczenia – 0 pkt</p>
	<p>Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie 20 pkt b) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie dwukrotnie 15 pkt c) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie ponad 2 krotnie 10 pkt d) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie 10 krotnie 1pkt e) gospodarstwo powyżej 300 ha 0 pkt</p>
	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej dofinansowania 1 pkt więcej</p>
	<p>Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 2 pkt za każde miejsce pracy</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</p>	<p>Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt</p>
	<p>Czy działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów materialnych i ludzkich: 0-10 pkt. (produkty rolnictwa i leśnictwa wytwarzane na terenie LSR, miejscowe surowce mineralne, minimum 80% całości zapotrzebowania).</p>
	<p>Celem operacji jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego obszaru LGD. -0-10 pkt.</p>
	<p>Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.</p>
	<p>Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt</p>
	<p>Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta itp.) 0-10 pkt wg uznania oceniającego a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt.</p>
	<p>Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i</p>

	wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt. a) tak – 10 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.
	Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania albo siedzibę w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 3 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt
	Operacja jest uzupełniająca, dopełniająca w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt
	Wnioskodawca jest członkiem LGD – 5 pkt
	Ilość partnerów max 2 pkt: a) 1 lub więcej partnerów – 2 pkt b) brak partnerów – 0 pkt

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw

Działanie PROW 2007-2013	Lokalne kryteria oceny operacji
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 3 pkt.: a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt
	Doświadczenie i kwalifikacje wnioskodawcy max 3 pkt: a) udział w 3 lub więcej seminariach, szkoleniach - 3 pkt b) udział w 2 seminariach, szkoleniach - 2 pkt c) udział w 1 seminariach, szkoleniach - 1 pkt d) brak udziału w seminariach, szkoleniach – 0 pkt
	Doświadczenie wnioskodawcy w aplikowaniu o pomoc ze środków pomocowych UE max 3pkt: a) złożenie 3 wniosków - 3 pkt b) złożenie 2 wniosków - 2 pkt c) złożenie 1 wniosku - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt
	Poziom zabezpieczonych środków na realizację projektu: a) 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) brak zabezpieczenia – 0 pkt
	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie 20 pkt b) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie dwukrotnie 15 pkt c) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie ponad 2 krotnie 10 pkt d) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie 10 krotnie 1pkt e) gospodarstwo powyżej 300 ha 0 pkt
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej 1 pkt więcej
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 2 pkt za każde miejsce pracy
	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR - 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt

Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorczości	<p>Czy działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów materialnych i ludzkich: 0-10 pkt. (produkty rolnictwa i leśnictwa wytwarzane na terenie LSR, miejscowe surowce mineralne, minimum 80% całości zapotrzebowania).</p>
	<p>Celem operacji jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego obszaru LGD. -0-10 pkt.</p>
	<p>Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.</p>
	<p>Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt</p>
	<p>Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta) 0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt</p>
	<p>Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt</p>
	<p>Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania albo siedzibę w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 3 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt</p>
	<p>Operacja jest uzupełniająca, dopełniająca w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt</p>
	<p>Wnioskodawca jest członkiem LGD – 5 pkt</p>
	<p>Ilość partnerów max 2 pkt: a) 1 lub więcej partnerów – 2 pkt b) brak partnerów – 0 pkt</p>

Odnowa i rozwój wsi

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji
Odnowa i rozwój wsi	<p>Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów „miękkich” (pozamajątkowych) max 3 pkt:</p> <p>a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt</p>
	<p>Doświadczenie i kwalifikacje wnioskodawcy max 3 pkt:</p> <p>a) udział 1 pracownika średnio w 3 lub więcej formach szkoleniowych rocznie - 3 pkt b) udział 1 pracownika średnio w 2 lub więcej formach szkoleniowych rocznie - 2 pkt c) udział 1 pracownika średnio w 1 lub więcej formach szkoleniowych rocznie - 1 pkt d) udział 1 pracownika średnio mniej niż w 1 formach szkoleniowych rocznie – 0 pkt</p>
	<p>Doświadczenie wnioskodawcy w aplikowaniu o pomoc ze środków pomocowych UE max 3pkt:</p> <p>a) złożenie 3 wniosków - 3 pkt b) złożenie 2 wniosków - 2 pkt c) złożenie 1 wniosku - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt</p>
	<p>Poziom zabezpieczonych środków na realizację projektu:</p> <p>a) 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) brak zabezpieczenia – 0 pkt</p>
	<p>Wnioskowana kwota pomocy wynosi:</p> <p>- 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej dofinansowania - 1 pkt więcej</p>
	<p>Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru:</p> <p>- 2 pkt za każde miejsce pracy</p>
	<p>Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie</p> <p>a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt</p>
	<p>Czy działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów materialnych i ludzkich:</p> <p>0-10 pkt. (produkty rolnictwa i leśnictwa wytwarzane na terenie LSR, miejscowe surowce mineralne, minimum 80% całości zapotrzebowania).</p>
	<p>Celem operacji jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego a realizacja operacji przyczyni się do lepszego wykorzystania walorów obszaru przyrodniczego, kulturowego i historycznego -0-10 pkt.</p>

Odnowa i rozwój wsi	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.
	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt
	Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. nawiązane umowy kontraktacyjne, minimum dwóch dostawców oprócz beneficjenta; powstanie obok działalności handlowa wykorzystująca nasze produkty) 0-10 pkt wg oceniającego: a) tak - 10 pkt b) nie – 0 pkt
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt wg oceniającego: a) tak - 10 pkt b) nie – 0 pkt
	Projekt realizowany w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 3 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt
	Operacja jest uzupełniająca, dopełniająca w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt
	Wnioskodawca jest członkiem LGD – 5 pkt
	Ilość partnerów max 2 pkt : a) 1 lub więcej partnerów – 2 pkt b) brak partnerów – 0 pkt

Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty

Działanie PROW 2007-2013	Lokalne kryteria oceny operacji
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów max 3 pkt.: a) zrealizowanie 3 lub więcej projektów - 3 pkt b) zrealizowanie 2 projekty - 2 pkt c) zrealizowany 1 projekt - 1 pkt d) brak zrealizowanego projektu – 0 pkt
	Doświadczenie i kwalifikacje wnioskodawcy max 3 pkt: a) udział w 3 lub więcej seminariach, szkoleniach - 3 pkt b) udział w 2 seminariach, szkoleniach - 2 pkt c) udział w 1 seminariach, szkoleniach - 1 pkt d) brak udziału w seminariach, szkoleniach – 0 pkt
	Doświadczenie wnioskodawcy w aplikowaniu o pomoc ze środków pomocowych UE max 3pkt: a) złożenie 3 wniosków - 3 pkt b) złożenie 2 wniosków - 2 pkt c) złożenie 1 wniosku - 1 pkt d) brak doświadczenia – 0 pkt
	Poziom zabezpieczonych środków na realizację projektu: a) 100 % zabezpieczenia – 5 pkt b) 80 % zabezpieczenia – 4 pkt c) 50 % zabezpieczenia – 3 pkt d) 25 % zabezpieczenia – 2 pkt e) brak zabezpieczenia – 0 pkt
	Powierzchnia gospodarstwa, które posiada lub w którym pracuje wnioskodawca -0-20pkt a) nie przekracza średniej powierzchni gospodarstwa rolnego w województwie - 20 pkt b) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie dwukrotnie - 15 pkt c) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie ponad 2 krotnie - 10 pkt d) przekracza średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego w województwie 10 krotnie -1pkt e) gospodarstwo powyżej 300 ha - 0 pkt
	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: - 100 % dopuszczalnej kwoty finansowania – 1 pkt - za każde 5 % mniej 1 pkt więcej
	Czy realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty miejsc pracy od 1 do liczby maksymalnej dla danego naboru: - 1 pkt za każde miejsce pracy
	Wnioskowana operacja jest innowacyjna na terenie realizacji LSR 0-10 pkt maksymalnie a) zastosowano nowe technologie wytwarzania – 10 pkt. b) zastosowano innowacyjne urządzenia – 10 pkt c) zastosowano innowacyjna organizacje pracy – 10 pkt d) brak innowacyjności w projekcie – 0 pkt

Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju –małe projekty	Czy działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów materialnych i ludzkich: 0-10 pkt. (produkty rolnictwa i leśnictwa wytwarzane na terenie LSR, miejscowe surowce mineralne, minimum 80% całości zapotrzebowania).
	Celem operacji jest zachowanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego. (Realizacja przyczyni się do lepszego wykorzystania walorów obszaru przyrodniczego, kulturowego i historycznego np. -0-10 pkt.
	Realizowana operacja przyczyni się do poprawy jakości życia – 0-3 pkt a) tak – 3 pkt wg uznania oceniającego b) nie – 0 pkt.
	Realizowana operacja przyniesie pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego 0-10 pkt a) Pozytywny -10 pkt. b) Neutralny - 3 pkt c) Negatywny - 0 pkt
	Czy planowana działalność umożliwi zaktywizowanie gospodarcze większej ilości mieszkańców (np. szycie strojów ludowych) 0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt
	Czy realizacja projektu przyczyni się do aktywizacji społecznej mieszkańców (nowe organizacje pozarządowe, członkostwo po raz pierwszy w organizacji non profit szczególnie osób młodych) i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania -0-10 pkt wg oceniającego: a) tak – 10 pkt b) nie – 0 pkt
	Wnioskodawca ma miejsce zamieszkania albo siedzibę w miejscowości: a) nie będącej siedzibą urzędu gminy – 3 pkt b) będącej siedzibą urzędu gminy – 1 pkt
	Operacja jest uzupełniająca, dopełniająca w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR -0-10 pkt
	Wnioskodawca jest członkiem LGD – 5 pkt
	Ilość partnerów max 10 pkt: a) 3 lub więcej partnerów – 10 pkt b) 2 partnerów –5 pkt c) brak partnerów – 0 pkt

Ostateczny wynik oceny stanowi średnia wszystkich ocen indywidualnych członków organu decyzyjnego LGD biorących udział w ocenie. Na podstawie wyników oceny sporządza się listę rankingową projektów, która jest podstawą do podjęcia przez Komisję LGD uchwały o wyborze/akceptacji operacji do sfinansowania ze środków przeznaczonych na realizację LSR. Zakłada się, że do realizacji zostaną przyjęte operacje, które otrzymały co najmniej 40% punktów w ocenie. W przypadku niewystarczającej wysokości środków finansowych na sfinansowanie wszystkich operacji w danym roku do realizacji przyjmuje się te, które otrzymały najwyższą ilość punktów. W przypadku identycznej liczby punktów o wyborze operacji decyduje kolejność złożenia wniosku o dofinansowanie.

4. Samorząd Województwa Mazowieckiego - dokonuje weryfikacji wniosku pod względem formalnym: sprawdzając poprawność wypełnienia, kompletność załączników, sprawdzenie, czy dany projekt nie otrzymał już dofinansowania ze środków publicznych

oraz weryfikują merytorycznie pod względem zgodności z kryteriami wyboru projektów określonymi w PROW 2007-2013.

5. Procedura zmiany lokalnych kryteriów wyboru operacji do sfinansowania.

Zmiana kryteriów w żadnym wypadku nie jest możliwa od czasu ogłoszenia o naborze wniosków do czasu zakończenia procedury oceny operacji.

Kryteria uchwalane są przez Komisję LGD i do jej wyłącznych kompetencji należy również zmiana kryteriów.

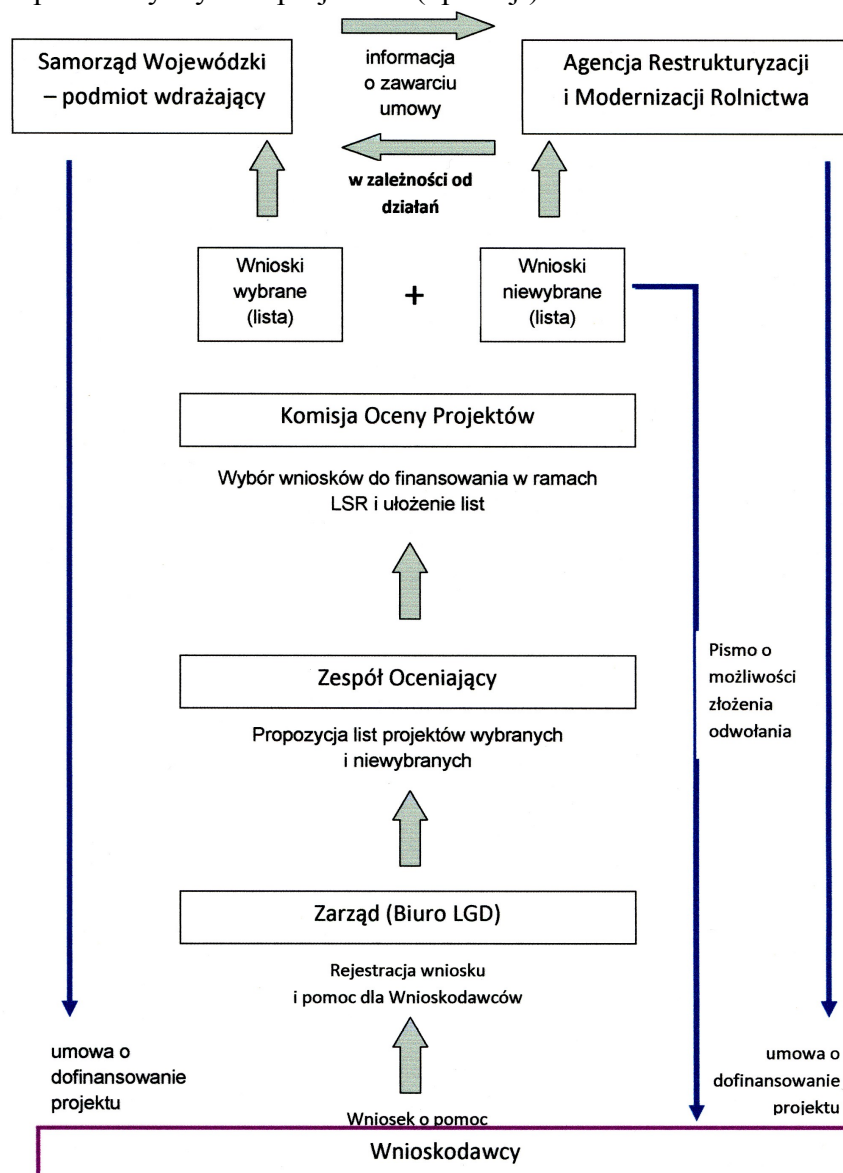
o zmianę kryteriów mogą wnioskować:

- prezydium Rady Fundacji jako organ kontrolny (po dokonaniu corocznej ewaluacji funkcjonowania LGD);
- członkowie Komisji (w liczbie minimum 5 członków podpisanych pod wnioskiem);
- Zarząd LGD
- potencjalni beneficjenci (w liczbie minimum 10)

Wniosek o zmianę kryteriów musi zawierać uzasadnienie.

Zmiana kryteriów przez Komisję LGD jest możliwa pod warunkiem ujęcia w powiadomieniu o porządku obrad Komisji informacji o planowanej dyskusji i głosowaniu w tej kwestii.

Rys. 3 Schemat procedury wyboru projektów (operacji)

10. Określenie budżetu LSR

Tabela Nr 22 Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Lata realizacji LSR	4.1/413 - Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy	4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, w tym:			Razem Oś 4
	operacje spełniające warunki przyznania pomocy dla działań:			małe projekty	Razem 4.1/413		funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2008-2009	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	85 258,00	139 342,08	47 300,00	186 642,08	271 900,08
2010	350 000,00	600 000,00	1 914 000,00	800 000,00	3 664 000,00	43 000,00	295 660,00	269 100,00	564 760,00	4 271 760,00
2011	450 000,00	738 992,80	0,00	900 000,00	2 088 992,80	43 000,00	288 360,00	192 100,00	480 460,00	2 612 452,80
2012	216 978,40	0,00	1 913 985,60	900 000,00	3 030 964,00	41 516,00	288 360,00	266 855,92	555 215,92	3 627 695,92
2013	0,00	400 000,00	0,00	705 971,20	1 105 971,20	43 000,00	281 060,00	182 944,00	464 004,00	1 612 975,20
2014	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		221 400,00	0,00	221 400,00	221 400,00
2015							0,00	0,00	0,00	0,00
2008-2015	1 016 978,40	1 738 992,80	3 827 985,60	3 305 971,20	9 889 928,00	255 774,00	1 514 182,08	958 299,92	2 472 482,00	12 618 184,00

Tabela Nr 23 Określenie budżetu LSR dla każdego roku jej realizacji

Rok	Kategoria kosztu / wydatku	Działania osi 4 Leader											Razem oś 4
		4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania			
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro-przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowane projekty współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008 - 2009	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	85 258,00	0,00	85 258,00	139 342,08	47 300,00	186 642,08	271 900,08
	kwalityfikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	85 258,00	0,00	85 258,00	139 342,08	47 300,00	186 642,08	271 900,08
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	85 258,00	0,00	85 258,00	139 342,08	47 300,00	186 642,08	271 900,08
2010	całkowite	700 000,00	1 200 000,00	2 552 000,00	1 142 857,15	5 594 857,15	0,00	43 000,00	43 000,00	295 660,00	269 100,00	564 760,00	6 202 617,15
	kwalityfikowalne	700 000,00	1 200 000,00	2 552 000,00	1 142 857,15	5 594 857,15	0,00	43 000,00	43 000,00	295 660,00	269 100,00	564 760,00	6 202 617,15
	do refundacji	350 000,00	600 000,00	1 914 000,00	800 000,00	3 664 000,00	0,00	43 000,00	43 000,00	295 660,00	269 100,00	564 760,00	4 271 760,00
2011	całkowite	900 000,00	1 477 985,60	0,00	1 285 714,29	3 663 699,89	0,00	43 000,00	43 000,00	288 360,00	192 100,00	480 460,00	4 187 159,89
	kwalityfikowalne	900 000,00	1 477 985,60	0,00	1 285 714,29	3 663 699,89	0,00	43 000,00	43 000,00	288 360,00	192 100,00	480 460,00	4 187 159,89
	do refundacji	450 000,00	738 992,80	0,00	900 000,00	2 088 992,80	0,00	43 000,00	43 000,00	288 360,00	192 100,00	480 460,00	2 612 452,80
2012	całkowite	433 956,80	0,00	2 551 980,90	1 285 714,29	4 271 651,99	0,00	41 516,00	41 516,00	288 360,00	266 855,92	555 215,92	4 868 383,91
	kwalityfikowalne	433 956,80	0,00	2 551 980,90	1 285 714,29	4 271 651,99	0,00	41 516,00	41 516,00	288 360,00	266 855,92	555 215,92	4 868 383,91
	do refundacji	216 978,40	0,00	1 913 985,60	900 000,00	3 030 964,00	0,00	41 516,00	41 516,00	288 360,00	266 855,92	555 215,92	3 627 695,92
2013	całkowite	0,00	800 000,00	0,00	1 008 530,29	1 808 530,29	0,00	43 000,00	43 000,00	281 060,00	182 944,00	464 004,00	2 315 534,29
	kwalityfikowalne	0,00	800 000,00	0,00	1 008 530,29	1 808 530,29	0,00	43 000,00	43 000,00	281 060,00	182 944,00	464 004,00	2 315 534,29
	do refundacji	0,00	400 000,00	0,00	705 971,20	1 105 971,20	0,00	43 000,00	43 000,00	281 060,00	182 944,00	464 004,00	1 612 975,20
2014	całkowite	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				221 400,00	0,00	221 400,00	221 400,00
	kwalityfikowalne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				221 400,00	0,00	221 400,00	221 400,00
	do refundacji	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				221 400,00	0,00	221 400,00	221 400,00
2015	całkowite									0,00	0,00	0,00	0,00
	kwalityfikowalne									0,00	0,00	0,00	0,00
	do refundacji									0,00	0,00	0,00	0,00
2008 - 2015	całkowite	2 033 956,80	3 477 985,60	5 103 980,90	4 722 816,02	15 338 739,32	85 258,00	170 516,00	255 774,00	1 514 182,08	958 299,92	2 472 482,00	18 066 995,32
	kwalityfikowalne	2 033 956,80	3 477 985,60	5 103 980,90	4 722 816,02	15 338 739,32	85 258,00	170 516,00	255 774,00	1 514 182,08	958 299,92	2 472 482,00	18 066 995,32
	do refundacji	1 016 978,40	1 738 992,80	3 827 985,60	3 305 971,20	9 889 928,00	85 258,00	170 516,00	255 774,00	1 514 182,08	958 299,92	2 472 482,00	12 618 184,00

11. Opis procesu przygotowania LSR

Istota lokalnej strategii rozwoju obszarów wiejskich objętych działaniem LGD „Ciuchcia Krasieńskich” polega na wskazaniu i wytyczeniu kierunków działań i określeniu przedsięwzięć do realizacji, które powinny zdynamizować zrównoważony i wielofunkcyjny rozwój obszaru, a przede wszystkim przyczynić się do podniesienia jakości życia społeczności zamieszkującej obszar LSR.

Z założenia LSR to ustalenie ogólnych i szczegółowych celów rozwoju obszarów oraz określenie i zaplanowanie działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych jakie zostaną podjęte do ich realizacji.

Opracowana i przyjęta do wdrażania przez LGD LSR powinna mobilizować efektywne wykorzystanie wszystkich lokalnych potencjałów i tworzyć zgodnie z zasadą rozwoju efekt synergetyczny.

LSR to nie tylko dokument i nie tylko proces jej społecznego (partycypatywnego) budowania, ale również początek działalności LGD na obszarze poszerzonego partnerstwa o 12 nowych gmin, jej integracji i konsolidacji społecznej na tak dużym obszarze.

Autorzy niniejszej strategii mieli również świadomość, że częstokroć sformułowanie „energetycznego” warunku rozwoju zamiast szczegółowego celu może chronić przed rozpraszającymi energię, generującymi chaos działaniami. Pozwala, bowiem na określenie obszaru stabilności, tzn. przedziału bezpieczeństwa dla planowanych i podejmowanych w przyszłości przez LGD przedsięwzięć ekorozwojowych. Jednak cele ogólne przyjmowane w LSR powinny być zbieżne, czy wręcz tożsame z celami osi 4. Leader określonymi w PROW na lata 2007-2013, co w znaczący sposób zmusza LGD do zmiany priorytetów przyjętych do realizacji w ZSROW dla LGD „Ciuchcia Krasieńskich”.

Kolejnym ważnym zagadnieniem, wynikającym z poszerzonego partnerstwa, a poprzedzającym właściwe prace nad budową LSR było uświadomienie wszystkich nowych uczestników Programu LEADER+ z obszaru działania LGD i uzyskanie pełnego zrozumienia i pełnej akceptacji, co do faktu, że lokalna strategia, którą będą współtworzyć będzie wykonywana w oparciu zasady trwałego, zrównoważonego rozwoju - **ekorozwoju**. Wszystkie osoby bez wyjątku były zgodne, co do faktu, że nie zamierzamy postępować zgodnie z zasadą „po nas choćby potop”, tylko opracowując wspólnie LSR stymulującą rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD musimy myśleć o tym, jakie skutki przyniosą nasze działania za wiele lat i co zostawimy po sobie naszym następcom, kolejnym pokoleniom.

Stan i zasoby środowiska stanowią jeden z trzech najważniejszych – obok społeczeństwa i gospodarki – czynników, które determinować będą warunki i możliwości dalszego rozwoju Polski w XXI wieku. W przyrodzie przebiegają bowiem wszelkie procesy związane z życiem, bytowaniem i działalnością gospodarczą ludzi, a jego stan warunkuje funkcjonowanie ekosystemów, ich zdolność samooczyszczenia oraz możliwość zachowania pożądanej różnorodności biologicznej.

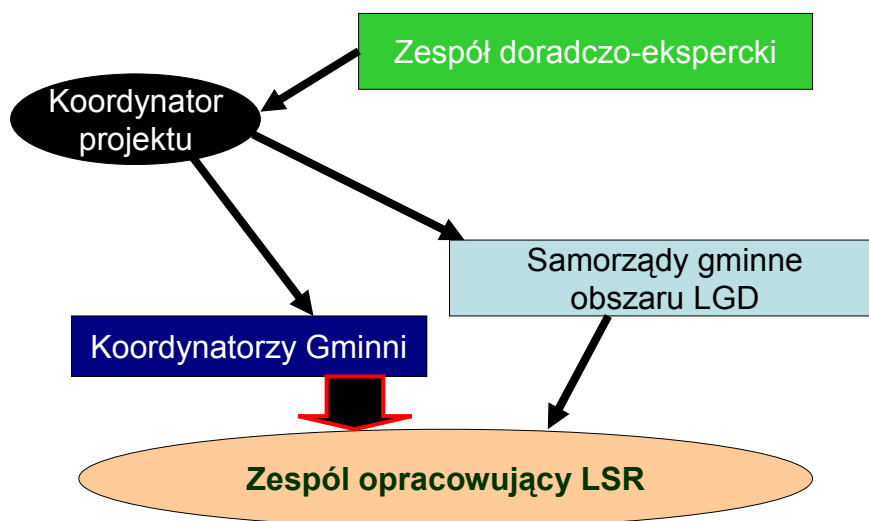
Koncepcja zrównoważonego rozwoju jest zasadą ujętą w *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, w której stwierdza się, że Rzeczpospolita Polska „... zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.” Do pojęcia trwałego i zrównoważonego rozwoju odwołują się dyrektywy i rozporządzenia Unii Europejskiej oraz liczne dokumenty i umowy międzynarodowe ratyfikowane lub podpisane przez Polskę.

Troska o zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego obszaru LGD, podniesienie jakości życia społeczności lokalnych poprzez zapewnienie dobrego stanu środowiska naturalnego na całym obszarze LGD oraz zagwarantowanie, że lokalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe przekazane zostanie następnym pokoleniom w stanie umożliwiającym realizację również ich aspiracji należy do szczególnych zadań niniejszej strategii.

Proces formułowania LSR rozpoczął się w październiku 2008 roku. LGD „Ciuchcia Krasieńskich” przystąpiła do opracowywania kolejnej strategii w poczuciu dyskomfortu związanego z koniecznością odstąpienia od realizacji wypracowanej w Schemacie I Pilotazowego Programu Leader+, i dobrze przyjętej i akceptowanej przez społeczności lokalne - Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla swojego obszaru działania. Rozpędzona „Ciuchcia” kolejny raz musiała zwolnić i zmierzyć się z nawałem spraw administracyjnych związanych ze zmianą zapisów statutowych, opracowaniem nowych regulaminów i uruchomieniem procedury poszerzania partnerstwa oraz opracowaniem nowej - Lokalnej Strategii Rozwoju. Po ukończeniu procesu poszerzania partnerstwa o nowe 12 gmin, Zarząd LDG, korzystając z doświadczeń zdobytych przy opracowywaniu metodą partnerską - społeczno-ekspercką ZSROW, powołał zespół roboczy do ds. opracowania LSR składający się z członków LDG, 16 koordynatorów gminnych oraz dwóch konsultantów zewnętrznych. Strukturę organizacyjną przedstawia poniższy schemat.

Rys. 4 Struktura organizacyjna opracowania LSR

Struktura organizacyjna opracowywania LSR

Zespół budowy LSR oraz Zarząd i członkowie LGD „Ciuchcia Krasieńskich” zdecydowali, że najważniejszymi elementem przygotowywanej LSR będą, obok badania i analiz dokumentów, konsultacje społeczne z reprezentantami społeczności lokalnych prowadzonych w formie badań sondażowych opinii mieszkańców z terenu wszystkich gmin wchodzących do LGD (ankiet, rozmów sondażowych, konsultacji internetowych), debat i spotkań w biurze LGD oraz warsztatów i dyskusji problemowych w poszczególnych gminach. Informacje o warsztatach w gminach i organizowanie uczestników spotkań przeprowadzali koordynatorzy gminni przy wydatnej pomocy samorządów gminnych. Wszystkie spotkania warsztatowe, które zorganizowano w okresie 15 października do 30 listopada, odbywały się w siedzibach Urzędów Gmin.

Fot. 1,2 Warsztaty dotycząc budowy LSR w gminie Ciechanów i gminie Sońsk.

Już po pierwszym spotkaniu z reprezentantami społeczności lokalnych z nowych gmin, które przystąpiły do partnerstwa okazało się, że ich wiedza na temat LGD oraz programu i idei Leader jest znikoma lub, że uczestnicy spotkania pierwszy raz dowiedzieli się o realizowanej inicjatywie. Skutkiem tego warsztaty i konsultacje społeczne zostały dodatkowo poszerzone o informacje o PGLD „Ciuchcia Krasieńskich”, programie lider i realizacji LSR w ramach PROW 2007-2013.

Ogólny program warsztatów przedstawiał się następująco:

1. Informacje o Fundacji Partnerska Grupa Lokalnego działania „Ciuchcia Krasieńskich”, funkcjonowanie LGD.
2. Założenia i idea programu LEADER
3. Informacje o PROW, ze szczególnym uwzględnieniem Osi 3 i Osi 4.
4. LSR – założenia, rola partnerów społecznych.
5. Warsztat – konsultacje społeczne dotyczące:
 - ☉ oceny potencjału rozwojowego gminy,
 - ☉ oczekiwań mieszkańców,
 - ☉ budowy LSR – sformułowania wizji, misji oraz określenie celów ogólnych i szczegółowych;
 - ☉ ustalenia hierarchii operacji przewidzianych do realizacji w ramach celów ogólnych i szczegółowych LSR.

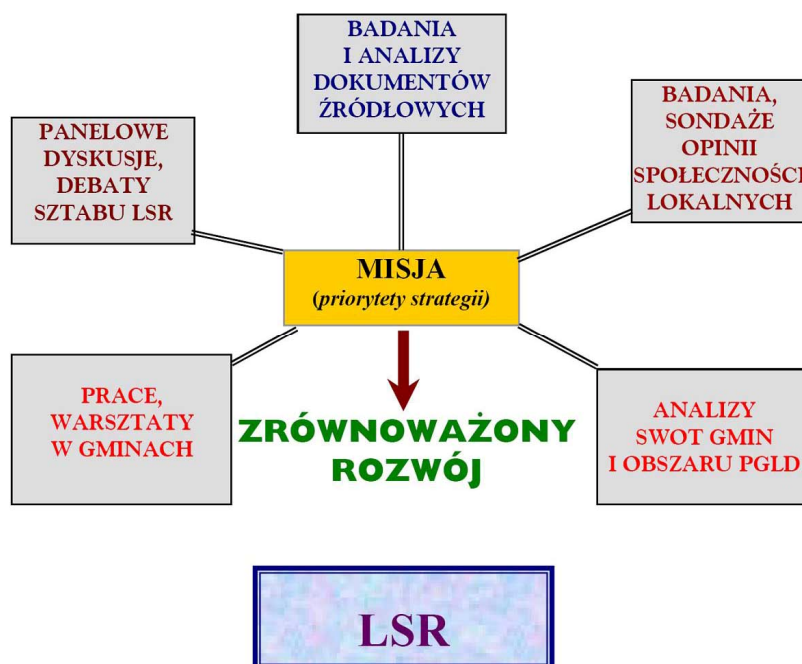
Warsztatowe spotkania tematyczne - informacyjno-konsultacyjne zaplanowane były na 3,5 godz. i prowadzone były metodą tzw. „drzewa problemów” oraz w celu nadania proponowanym przez mieszkańców celom i działaniom odpowiednich priorytetów wykorzystywany był proces konsultacji społecznych przy wykorzystaniu specjalnie przygotowanych formularzy ankietowych do analizy dwójkowej. Z uwagi na fakt, że staliśmy przed wyborem wielu opcji celów, zgłaszanych problemów czy proponowanych rozwiązań, których nie można łatwo ze sobą porównać na zasadzie ilościowej, pomocna okazała się metoda analizy dwójkowej Gerbera. Dzięki tej metodzie można było dokonywać odpowiedniego uszeregowania hierarchii problemów, zgłaszanych i dyskutowanych celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć do realizacji. Takie rozwiązanie pozwalało na wyrażanie i kwantyfikowanie dużej liczby zbieranych opinii.

Dodatkowym działaniem poprzedzającym właściwe prace nad redakcją LSR było przeprowadzenie 1600 ankiet we wszystkich gminach obszaru LGD (por. Rozd. 3.3)

Uczestnicy debat i warsztatów LGD *Ciuchcia Krasieńskich* wspólnie z animatorami i autorami strategii opracowali wstępną propozycję treści misji i wizji oraz określili cele ogólne i szczegółowe LSR. Całość zebranych materiałów i informacji została dopracowana podczas debat i paneli dyskusyjnych zespołu opracowującego LSR

Schematyczny proces opracowania LSR przedstawia rys. 5.

Rys. nr 5 Schematyczny proces sformułowania misji i budowy LSR .

W końcowej fazie tworzenia strategii odbyło się w Biurze Zarządu LGD szereg konsultacji społecznych, podczas których dokonano weryfikacji i korekty strategii.

Dzięki przyjętej metodologii opracowania LSR dla obszaru Lokalnej Grupy Działania *Ciuchcia Krasieńskich* staje się świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania jej realizacji. Zastosowanie podejścia Leader powoduje, że realizacja LSR będzie bardziej wydajna i skuteczna z uwagi na partnerskie i oddolne (partycypatywne) tworzenie dokumentu oraz z uwagi na łączenie zasobów partnerów społecznych, innowacyjność, spójność i wielosektorowość działań.

12. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR

LSR będzie wdrażana głównie poprzez projekty realizowane przez partnerów – Beneficjentów Osi 3 i Osi 4 PROW. Podstawowe warunki wsparcia finansowego tych projektów określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Informowanie o LSR

Jednym z warunków sprawnego procesu wdrażania LSR będzie odpowiednia akcja informacyjno-promocyjna wśród potencjalnych Beneficjentów.

Do promocji LSR oraz poinformowania mieszkańców, instytucji, organizacji i przedsiębiorstw działających na obszarze LGD o możliwościach przedstawiania projektów dla realizacji LSR, wykorzystane zostaną następujące środki oraz nośniki promocji i informacji:

- Ulotki
- Plakaty
- Informacje w gablotach Urzędów Gmin
- Gazety lokalne
- Strona internetowa LGD oraz strony internetowe powiatu i Urzędów Gmin z terenu LGD
- Radio i telewizja lokalne i regionalne
- Gazety codzienne o zasięgu regionalnym – Gazeta Wyborcza (wydanie regionalne)

Informacja w telewizji, radiu i gazetach regionalnych będzie się ukazywała poprzez przygotowane artykuły i współpracę z dziennikarzami telewizji, radia i gazety. Okazją do tzw. „newsów” będą spotkania Zarządu i Komisji Oceny Projektów, jako organu decyzyjnego LGD, decyzje o zakwalifikowaniu do realizacji LSR.

Informacja zostanie skierowana do ogółu mieszkańców, instytucji publicznych – urzędów gmin, szkół, domów i ośrodków kultury, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, szczególnie do tych, którzy swoją działalnością mogą przyczynić się do osiągnięcia celów LSR – przedsiębiorstw i organizacji branży turystycznej oraz instytucji zajmujących się promocją przedsiębiorczości, organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży itp.

W każdej gminie odbywać się będą spotkania informacyjne.

Na podstawie rozpoznanych potrzeb organizowane będą szkolenia nt. przygotowania wniosków do poszczególnych działań i pisania projektów.

Realizacja zadań informacyjno-promocyjnych zostanie przeprowadzana zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1159/2000 z dnia 30 maja 2000 roku w sprawie prowadzenia przez Państwa Członkowskie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących pomocy udzielanej z funduszy strukturalnych (Dz. Urz. WE L 130 z 30.05.2000).

Aktualizacja LSR

Strategia będzie aktualizowana będzie co roku przed złożeniem kolejnego wniosku o finansowanie LSR na rok następny tj. do końca września danego roku.

W celu aktualizacji zbierane będą Karty projektów, podobnie jak miało to miejsce przy opracowaniu LSR, co pozwoli na rozpoznanie aktualnych w danym momencie potrzeb różnych Beneficjentów w zakresie realizacji projektów.

Po zebraniu Kart projektów odbywać się będą spotkania ogólne i w ramach zespołów roboczych w celu określenia rodzajów projektów i budżetu na kolejny rok.

W trakcie spotkań analizowane będą wyniki ewaluacji wewnętrznej i na jej podstawie weryfikowane będą zarówno przedsięwzięcia, jak i cele szczegółowe LSR.

Aktualizacji podlegać będą też kryteria oceny projektów.

Zaktualizowana LSR przyjmowana będzie przez LGD.

13. Zasady i sposób dokonywania oceny (ewaluacji) własnej

Ewaluacja przeprowadzana będzie każdego roku. Jej wyniki będą miały wpływ zarówno na aktualizację strategii, jak i pracę LGD.

Celem ewaluacji jest przede wszystkim:

- weryfikacja wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć,
- weryfikacja ilości i zakresu przedsięwzięć,
- weryfikacja ilości i zakresu celów szczegółowych.

Ponadto wyniki ewaluacji będą miały wpływ na kształt partnerstwa, jego struktur, ilość i strukturę członków, ilość pracowników biura i zakres ich obowiązków.

Każdorazowo decyzją Zarządu powoływany będzie Zespół Ewaluacyjny, którego zadaniem będzie:

- ocena wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla każdego przedsięwzięcia,
- weryfikacja analizy SWOT,
- analiza aktualności celów strategicznych w stosunku do analizy SWOT
- analiza zasadności ilości przedsięwzięć i ich zakresów oraz wskaźników
- zebranie uwag od członków Zarządu i pracowników LGD nt. funkcjonowania LGD, szczególnie w trakcie naboru oraz uwag zgłaszanych przez Beneficjentów,
- zebranie uwag od członków LGD nt. funkcjonowania partnerstwa.

Zespół ewaluacyjny będzie upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to zasadne i uzasadnione, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na ten cel w ramach Działania 4.31 (badania).

Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje w formie raportu na posiedzeniu Zarządu Fundacji. Zarząd po dyskusji, podejmuje uchwałę w sprawie ich wykorzystania do aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

Zakłada się, że realizację strategii rozpocznie się od roku 2009. Strategia wdrażana będzie przez Zarząd LGD „Ciuchcia Krasińskich”. Przewiduje się realizację co najmniej jednego naboru wniosków w ramach każdego działania w danym roku. Nabór wniosków zostanie poprzedzony szerokim upowszechnieniem możliwości finansowania operacji w ramach LSR. Biuro zarządu LGD będzie animowało i aktywizowało mieszkańców do czynnego udziału we wdrażaniu LSR.

Zostaną zorganizowane:

- spotkania informacyjne dotyczące poszczególnych działań objętych LSR,
- warsztaty dotycząc planowania projektów,

- druk i kolportaż materiałów promocyjnych o możliwościach finansowania projektów.

Spotkania informacyjne organizowane będą w miejscach dostępnych dla wszystkich mieszkańców (tj. spotkania w każdej gminie, również w poszczególnych wsiach niebędących siedzibami gmin). Planuje się organizację specjalnych spotkań dla poszczególnych grup potencjalnych beneficjentów – sektora społecznego, gospodarczego i publicznego. LGD prowadzić będzie również stronę internetową, służącą do bieżącej komunikacji z lokalną społecznością. LGD prowadzić będzie bazę liderów lokalnych. Biuro stanowić będzie dla mieszkańców źródło rzetelnej wiedzy o możliwościach i zasadach finansowania działań w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, świadczącym nieodpłatnie następujące usługi dla mieszkańców:

- informowanie o zasadach udziału we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju,
- usługi doradcze związane z planowaniem projektów kwalifikujących się do wsparcia,
- usługi szkoleniowe, w zależności od potrzeb potencjalnych projektodawców.

Strategia została opracowana na lata 2009-2015 i na dzień dzisiejszy nie przewiduje się zmian celów założonych w LSR, w celu osiągnięcia zamierzonego efektu. Dopuszcza się możliwość zmian dotyczących celów w przypadku wystąpienia istotnych okoliczności mających wpływ na osiągnięcie zamierzonych rezultatów. W trakcie wdrażania LSR poddana ona będzie corocznej ewaluacji, która może mieć wpływ na zasady funkcjonowania LGD, jak również na procedury wyboru projektów i zakres finansowanych przedsięwzięć.

Założenia dotyczące konstrukcji budżetu i wydatkowania środków zamieszczono w rozdziale 10 niniejszej LSR. W przypadku znaczących różnic między zapotrzebowaniem na środki zgłoszonym przez mieszkańców a zaplanowanym budżetem rocznym, przewiduje się możliwość zmian w alokacji rocznej funduszy budżetu LGD, przy uwzględnieniu stosownych przepisów.

Kompleksowa, zewnętrzna ocena wdrażania LSR zostanie dokonana w roku 2011.

14. Powiązania LSR z dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

W Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Ciuchcia Krasieńskich” na lata 2008 – 2015 przyjęto trzy cele ogólne: **CEL OGÓLNY I** – wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej mieszkańców. **CEL OGÓLNY II** – Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe. **OGÓLNY III** - Wzrost kapitału społecznego na obszarze LGD.

Tak sformułowane cele ogólne określają przyszły wizerunek społeczno-gospodarczy obszaru działania Lokalnej Grupy Działania, jaki powinien zostać osiągnięty w wyniku realizacji niniejszej Strategii. Podstawą określenia celów ogólnych są rzeczywiste czynniki egzo- i endogeniczne określone w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizie SWOT. Realizacja Strategii przyniesie efekt w postaci rozwoju lokalnej gospodarki, bazującej na wiedzy i nowych umiejętnościach, otwartej na innowacje, generującej nowe miejsca pracy. Rozwojowi lokalnej gospodarki sprzyjać będzie poprawa warunków we wszystkich sferach: infrastrukturalnej, gospodarczej i społecznej.

Zrealizowanie celów ogólnych Strategii nastąpi poprzez realizację celów szczegółowych:

Cel szczegółowy 1.1 Rozwój mikroprzedsiębiorczości na obszarze LGD; **1.2.** Wspieranie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy; **1.3** Wzrost jakości usług i produktów na obszarze

LGD, 1.4. Rozwój rolnictwa ekologicznego i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; 2.1. Rozwój funkcji turystycznej obszaru LGD; 2.2 Ochrona wartości krajobrazowych terenów obszaru LGD; 2.3 Aktywna informacja i promocja ruchu turystycznego na obszarze LGD; 3.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców; 3.2 Integracja grup społecznych i gmin na obszarze LGD.; 3.3. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych; 3.4. Wzmocnienie potencjału LGD

Przedsięwzięcia i projekty realizowane w ramach celów szczegółowych LSR są zgodne z obowiązującymi strategiami gmin wchodzących w skład LGD. Ponadto jest ona uzupełnieniem w stosunku do innych dokumentów planistycznych, a szczególnie do: Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020, Strategii rozwoju turystyki w Województwie Mazowieckim na lata 2006-2014, Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego; Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013, Programu Operacyjnego *Kapitał Ludzki* oraz *Innowacyjna Gospodarka*. Komplementarność działań Strategii stanowiąc uzupełnienie powyższych Programów przyczyni się do zharmonizowanego, kompleksowego i zrównoważonego rozwoju obszaru działania LGD.

Wielofunkcyjny rozwój obszaru LGD poprzez rozwój mikroprzedsiębiorczości i różnicowanie działalności gospodarczej mieszkańców.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

- Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich
- Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

- Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

- Cel pośredni 1
 - Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu
- Cel pośredni 2
 - Cel szczegółowy: Rozwój MSP oraz wzrost ich innowacyjności i konkurencyjności
- Cel pośredni 4
 - Cel szczegółowy: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy, zwłaszcza samozatrudnienia, poprzez rozwój działalności pozarolniczej na terenach wiejskich)
- Cel pośredni 5
 - Cel szczegółowy: Kształtowanie tożsamości regionu oraz kreowanie i promocja jego produktu

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.

- Cel długoterminowy 6.2.: Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii oraz rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej;
- Cel długoterminowy 6.2.3.: Zrównoważone korzystanie z gleb (rolnictwo ekologiczne);

- Cel długoterminowy 6.3.1 Ochrona dziedzictwa przyrody, a w szczególności bioróżnorodności;
- Cel długoterminowy 6.6.1 Ustawiczne kształcenie społeczeństwa w zakresie edukacji ekologicznej;
- Cel długoterminowy 7.2.3 Ekologia w rolnictwie

Regionalny Program Operacyjny województwa Mazowieckiego

Priorytet I. Tworzenie warunków dla rozwoju potencjału innowacyjnego i przedsiębiorczości na Mazowszu

- Działanie 1.1. Wzmocnienie sektora badawczo-rozwojowego.
- Działanie 1.2. Budowa sieci współpracy nauka-gospodarka.
- Działanie 1.3. Kompleksowe przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą.
- Działanie 1.4. Wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu.
- Działanie 1.5. Rozwój przedsiębiorczości.
- Działanie 1.6. Wspieranie powiązań kooperacyjnych o znaczeniu regionalnym.
- Działanie 1.7. Promocja gospodarcza.
- Działanie 1.8. Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT).

Priorytet II. Przyspieszenie e-rozwoju Mazowsza.

- Działanie 2.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu informacyjnemu.
- Działanie 2.2. Rozwój e-usług.
- Działanie 2.3. Technologie informacyjne i komunikacyjne dla MSP.

Priorytet IV. Środowisko, zapobieganie zagrożeniom i energetyka.

- Działanie 4.1. Gospodarka wodno-ściekowa.
- Działanie 4.2. Ochrona powierzchni ziemi.
- Działanie 4.3. Ochrona powietrza, energetyka.

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego

- Kierunek 5.1.6 Rozwoju energetyki na bazie biomasy;
- Kierunek 5.1.2 Uprawy roślin dla celów energetycznych;
- Kierunek 5.1.3 Biopaliwa;
- Kierunek 5.4.1 Biogaz rolniczy;

Rozwój turystyczny obszaru w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe.

Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko

- Priorytet XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

- Cel pośredni 4
 - Cel szczegółowy: Budowa i rozwój infrastruktury społecznej (dalsze kształtowanie zaplecza instytucjonalnego i bazy materialnej dla rozwoju kultury i turystyki oraz sportu i kultury fizycznej)

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

- Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

- Cel pośredni 4
 - Cel szczegółowy: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (wykorzystanie walorów i usług turystycznych jako potencjalnego czynnika zrównoważonego rozwoju wsi i małych miast, poprzez wspieranie na obszarach wiejskich budowy różnorodnych elementów infrastruktury służącej jako baza dla rozwoju turystyki)
- Cel pośredni 5:
 - Cel szczegółowy: Promocja i zwiększanie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej regionu w oparciu o walory środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego (rozwój sieci szlaków turystycznych w obrębie województwa mazowieckiego, w tym sieci dróg o znaczeniu turystycznym, szlaków i ścieżek rowerowych oraz ich włączenie do sieci w sąsiednich województwach)

Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko

- Priorytet V. Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych
- Priorytet XI. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

- Działanie 4.4. Ochrona przyrody, zagrożenia, systemy monitoringu.

Priorytet VI. Wykorzystanie walorów naturalnych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji.

- Działanie 6.1. Kultura.
- Działanie 6.2. Turystyka.

Strategia Rozwoju Turystyki dla Województwa Mazowieckiego

Obszary priorytetowe i cele strategiczne :

- OBSZAR PRIORYTETOWY 1.: PRODUKT TURYSTYCZNY
CEL STRATEGICZNY 1: Rozwój oferty produktowej integrującej walory turystyczne regionu mazowieckiego dostosowanej do potrzeb odbiorców
- OBSZAR PRIORYTETOWY 2.: ZASOBY LUDZKIE
CEL STRATEGICZNY 2: Wzmocnienie potencjału ludzkiego Regionu oraz przygotowanie kadr do recepcji ruchu turystycznego
- OBSZAR PRIORYTETOWY 3.: WSPARCIE MARKETINGOWE
CEL STRATEGICZNY 3: Osiągnięcie spójności działań marketingowych
- OBSZAR PRIORYTETOWY 4.: PRZESTRZEŃ TURYSTYCZNA
CEL STRATEGICZNY 4: Zrównoważony rozwój przestrzeni turystycznej na terenie całego województwa mazowieckiego
- OBSZAR PRIORYTETOWY 5.: WSPARCIE INSTYTUCJONALNE
CEL STRATEGICZNY 5: Zbudowanie efektywnego systemu instytucjonalnego działającego na rzecz rozwoju turystyki w województwie

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

- Cel pośredni 3
 - Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie degradacji krajobrazu i środowiska przyrodniczego OMW
- Cel pośredni 4
 - Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego dla zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami na lata 2006-2009

W Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2006–2009 został określony cel strategiczny: „*Utrwalenie dziedzictwa kulturowego Regionu w celu budowania tożsamości regionalnej oraz promocji turystycznej województwa mazowieckiego w kraju i za granicą w połączeniu z aktywizacją obywatelską i zawodową społeczności lokalnych; kreowanie turystycznych pasm przyrodniczo – kulturowych*”

Wzrost kapitału społecznego na obszarze LGD.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL):.

Priorytet VI: Rynek pracy otwarty dla wszystkich

- Działanie 6.1: Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie;
- Działanie 6.2: Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia;
- Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich;

Priorytet VII: Promocja integracji społecznej

- Działanie 7.1: Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji;
 - Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej;
 - Poddziałanie 7.1.2: Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie
- Działanie 7.2: Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej;
 - Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej – projekty konkursowe;
- Działanie 7.3: Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji

Priorytet VIII: Regionalne kadry gospodarki

- Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie
 - Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw,
 - Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie,
 - Poddziałanie 8.1.3 „Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności”
- Działanie 8.2 Transfer wiedzy
 - Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw

Priorytet IX: Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

- Działanie 9.1: Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty
 - Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechniania edukacji przedszkolnej,
- Działanie 9.2: Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego;

- Działanie 9.3: Upowszechnienie kształcenia ustawicznego w formach szkolnych;
- Działanie 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty;

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego

Priorytet VII. Tworzenie i poprawa warunków dla rozwoju kapitału ludzkiego.

- Działanie 7.1. Infrastruktura służąca ochronie zdrowia i życia.
- Działanie 7.2. Infrastruktura służąca edukacji.
- Działanie 7.3. Infrastruktura służąca pomocy społecznej.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

Rozwój i kształtowanie kapitału społecznego:

- podnoszenie poziomu wykształcenia oraz rozwój społeczeństwa informacyjnego;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych, tworzenie nowych miejsc pracy, walka z bezrobociem;
- poprawa standardów życia: mieszkalnictwo, zdrowie, walka z patologiami, bezpieczeństwo.

15. Planowane działania i przedsięwzięcia realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LGD.

Lokalna Grupa Działania w okresie 2009-2015 planuje przygotowanie projektów do innych źródeł finansowania, które będą komplementarne i będą uzupełniały działania Leader PROW.

Będą to następujące źródła finansowania:

- Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- Program operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- Fundusz Inicjatyw Obywatelskich,
- Regionalny Program operacyjny Rozwoju Województwa Mazowieckiego,
- inne krajowe i zagraniczne źródła finansowania.

Mechanizm zabezpieczający przed nakładaniem się pomocy w ramach PROW i innych programów i źródeł finansowania:

- Każda osoba zatrudniona przez LGD będzie miała umowę zawierającą szczegółowy wykaz obowiązków i zadań, ze wskazaniem programu, na rzecz, którego te zadania i obowiązki będą wykonywane raz podaną kwotą wynagrodzenia pochodzącą ze środków tego programu,
- W przypadku osób zaangażowanych jednocześnie w realizację dwóch lub więcej programów, w umowie o pracę z tą osobą zostanie wskazany wymiar czasu pracy, jaki ta osoba jest zobowiązana przeznaczyć na wykonanie zadań i obowiązków związanych z realizacją poszczególnych programów. Łączny wymiar czasu pracy nie może przy tym przekroczyć wielkości maksymalnych dopuszczonych w Kodeksie Pracy.

- na każdym dokumencie księgowym stanowiącym dowód poniesienia kosztów, muszą być w sposób trwały umieszczone informacje o tym, że środków jakiego programu te koszty zostały pokryte. W przypadku kosztu współfinansowanego z dwóch lub więcej programów musi być podana informacja o tym jaką część tego kosztu finansują poszczególne programy. Poza tym sposób podziału kosztu pomiędzy poszczególne programy powinien być merytorycznie uzasadniony,
- LGD utworzy wydzielone konta bankowe (lub subkonta) do obsługi każdego programu,
- Każdy program będzie miał wyznaczonego koordynatora odpowiedzialnego za realizację i prawidłowe wydatkowanie środków programu,
- Zarząd LGD zapewni dobry przepływ informacji między zespołami realizującymi różne programy, organizując, co najmniej raz w kwartale narady robocze z udziałem wszystkich koordynatorów programów,
- Każdy wniosek o przyznanie pomocy, przygotowywany przez LGD, będzie zawierał analizę ryzyka w zakresie nakładania się pomocy ze środków tego programu z pomocą, którą LGD uzyskało wcześniej z PROW lub innych programów oraz propozycję mechanizmów, które należy zastosować w celu uniemożliwienia nakładania się pomocy.

16. Wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich.

Zarówno wizja, misja, jak również cele ogólne i szczegółowe LSR są spójne z zapisami następujących dokumentów strategicznych szczebla nadrzędnego: Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020, jak również koresponduje z założeniami do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007–2013. Dokument LSR powstawał na bazie opracowanych dokumentów strategicznych 4 powiatów i 16 gmin obszaru działania LGD, które także były zgodne z wyż. wym. dokumentami strategicznymi szczebla regionalnego. Działania wynikające z niniejszej strategii przyczynią się do realizacji celów strategicznych regionu w granicach gmin uczestniczących w LGD *Ciuchcia Krasieńskich*.

Cele rozwojowe obrane dla regionu Mazowsza mają w odniesieniu do LSR charakter referencyjnych ram strategicznych. Zapisy LSR stanowią uszczegółowienia zarysowanych celów i ich adaptację do lokalnych uwarunkowań i możliwości społeczno-gospodarczych, które zostały zrekonstruowane w trakcie prac i warsztatów tworzenia i powiększania grupy partnerskiej LGD. Dokument LSR uwzględnia specyfikę lokalnych uwarunkowań i zawiera w stosunku do strategii regionalnej element innowacyjny.

Wpływ realizacji LSR na rozwój regionu mazowieckiego będzie miał miejsce w zakresie celów strategicznych Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, przyczyniając się do ich konkretyzacji i realizacji na poziomie lokalnym. Osiąganie celów rozwojowych w trybie partnerstwa międzysektorowego i skoordynowanego, publiczno-społeczno-gospodarczego planowania i współdziałania, zapewni strategii efektywność i szanse na pełną realizację przyjętych założeń.

LSR daje LGD i Partnerom nadzieję na rozwój społeczny, kulturalny i gospodarczy swoich „małych ojczyzn” i regionu. Skonstruowane cele LSR i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji mają na celu zniwelowanie różnorodnych problemów społeczności lokalnej. Przyjęcie do realizacji LSR daje mieszkańcom obszarów wiejskich poczucie współuczestniczenia w podejmowaniu decyzji poprzez swoich przedstawicieli.

LGD i opracowana LSR jest efektem współpracy i zorganizowania się mieszkańców wsi, instytucji, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych do których przynależą. LGD i realizowana LSR może być zachętą do zawiązywania kolejnych Partnerstw służących

konkretnym celom, skupiających przedstawicieli różnych sektorów i zawiązanych w celu likwidacji kolejnych problemów mieszkańców obszarów wiejskich.

W konsekwencji realizacja LSR może przyczynić się do powstania trwałego (wykraczającego poza ramy 2009- 2015) porozumienia na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, obejmującego obszar, który został wytyczony przez samych mieszkańców, którzy wykazali wolę współpracy i współodpowiedzialności, wzięli sprawy we własne ręce.

17. Informacja o załącznikach

Wykaz załączników do Lokalnej Strategii Rozwoju:

- Załącznik Nr 1 – Struktura organu decyzyjnego LGD „Ciuchcia Krasieńskich”
- Załącznik Nr 2 – Regulamin Organizacyjny Komisji Oceny Projektów wraz z załącznikami do regulaminu
- Załącznik Nr 3 – Doświadczenie Partnerów i LGD „Ciuchcia Krasieńskich” w realizacji operacji
- Załącznik Nr 4 – Podstawowe dane o gminach
- Załącznik Nr 5 – Ankieta